

MARAMUREȘUL MEDICAL

*25 de ani
de apariție
continuă*

**DIN CUPRINS: Reacțiile de hipersensibilizare la chimioterapie /
Afecțiunile aparatului locomotor ca predictori ai capacității de muncă /
Eficacitatea acupuncturii pentru sughițul persistent și intratabil**

CUPRINS

„Maramureșul Medical” un sfert de veac de apariție continuă (Dr. Felix Marian, Baia Mare)	3
„Maramureșul Medical”: Succesul unui demers umanist (Prof. Univ. Dr. Dana Baran, Iași)	4
La aniversarea a 25 de ani de la apariția revistei „Maramureșul Medical” (Prof. Univ. Dr. Alexandru Dumnici, Arad).....	4
„Maramureșul Medical” – la 25 de ani de la apariție (Dr. Coriolan Pop, Baia Mare).....	5
„Maramureșul Medical” – la aniversare (Dr. Valeriu Lupu, Vaslui)	5
Revista „Maramureșul Medical” la 25 de ani (Dr. George M. Gheorghe, București)	6
Reacțiile de hipersensibilizare la chimioterapice (Dr. Gabriela Hirian, Baia Mare)	7
Afecțiunile aparatului locomotor ca predictorii ai capacității de muncă la profesori și lucrători din unități școlare (Dr. Dorin-Gheorghe Triff, Baia Mare).....	9
Eficacitatea acupuncturii pentru sughițul persistent și intratabil (Dr. Marius Dan Pop, Kinetoterapeut Andrada Pop, Baia Mare).....	12
Calendar 2023 de Istoria Medicinii și Farmaciei (I) (Farm. pr. Maria Gabriela Suliman, București).....	13
In memoriam: Antoaneta Marinescu Lucasciuc (Farm. pr. Maria Gabriela Suliman, București).....	23
Portret aniversar: Prof. Dr. Alexandru Dumnici (Dr. Felix Marian, Baia Mare).....	24
Cine ești, Aulus Cornelius Celsus? (Dr. George M. Gheorghe, Dr. Claudia Lucia Ionescu, Dr. Geta Elena Răducanu, București)	24
Rătăcirile lui Gyuszi (Dr. Ieremia Lenghel, Sighetu Marmăției).....	27
Caleidoscop... caleidoscop... caleidoscop... 2023 (Dr. George M. Gheorghe, București)	32
In memoriam: Dr. Vasile Rațiu (Dr. Felix Marian, Baia Mare)	34
Specialistii români în mediu sub regimul ceaușist (Prof. Liviu Tătaru, Baia Mare).....	34
Stigmatul divin – har pământesc sau semn ceresc? (Dr. Claudia Lucia Ionescu, Dr. Geta Elena Răducanu, București)	36
Protocronismul, Constantin Drăgan și Ceaușescu (Prof. Liviu Tătaru, Baia Mare).....	37

Consiliul editorial:

Prof. Dr. DANA BARAN (Iași)
Prof. Dr. DORIN BARDAC (Sibiu)
Prof. Dr. CRISTIAN BĂRSU (Cluj)
Prof. Dr. ILEANA BENGA (Cluj)
Prof. Asoc. Dr. CONSTANTIN BOGDAN (București)
Dr. VASILE BONAȚ (Baia Mare)
Dr. LIVIU DRAGOMIR, dr. în șt. med. (Baia Mare)
Prof. Dr. DAN DUMITRAȘCU (Cluj)
Dr. GH. GRĂDINARU, dr. în șt. med. (Baia Mare)
Prof. Dr. ȘTEFANIA KORY CALOMFIRESCU (Cluj)
Dr. IRIMIE LENGHEL, dr. în șt. med. (Sigh. Marm.)
Dr. GIULIANO PETRUT (Baia Mare)
Lect. Univ. Dr. ANCA POP (București)
Conf. Dr. CĂLIN POP (Baia Mare)
Dr. RAREȘ POP (Baia Mare)

„MARAMUREȘUL MEDICAL” – publicație trimestrială

editată de Colegiul Medicilor din Maramureș

ISSN: 1841-4508

COLECTIVUL DE REDACȚIE

Director fondator: Dr. CONSTANTIN PRIE

Redactor șef: Dr. FELIX MARIAN

Redactori: Dr. EMILIA ARMEANU, Dr. DAN FLORIN FILIP

Secretar de redacție: ELISABETA MOLNAR

Culegere: CORNELIA POP

Tehnoredactare computerizată, fotoredactare: ALEXANDRU BREZOVSKI

Redacția: Baia Mare, Str. G. Coșbuc nr. 25A/4, Tel: 0262-218018,

E-mail: office@colmedmm.ro, www.colmedmm.ro

Tipărit la CECONII SRL Baia Mare, Tel: 0722 366 945

„MARAMUREȘUL MEDICAL” UN SFERT DE VEAC DE APARIȚIE CONTINUĂ

Dr. Felix Marian, Baia Mare

SE ÎMPLINESC 25 DE ANI, la început de martie 2023, de la apariția la Baia Mare a Sunui „Buletin informativ al Colegiului Medicilor din Maramureș” o publicație modestă, având doar opt pagini – director fondator Dr. Constantin Prie.

După trei ani de apariție semestrială, începând cu anul 2002, odată cu schimbarea denumirii revistei în „Maramureșul Medical” s-a produs o cotitură importantă atât din punct de vedere cantitativ, dar mai ales calitativ. Publicația, devenită trimestrială, a ajuns treptat la 40-56 pagini. Un nou colectiv de redacție, deși restrâns, a reușit să imprime revistei o prezentare cât mai elevată și un conținut din ce în ce mai diversificat.

În cei 25 de ani de apariție continuă a revistei, de-a lungul celor 91 numere au publicat sute de medici, dar și chimiști, fizicieni, psihologi, juriști, ingineri, profesori, biologi din județul Maramureș. În același timp au apărut articole ale unor personalități din marile centre universitare medicale din țară și de peste hotare.

Pe lângă apariția materialelor de specialitate și-au găsit locul firesc și articole din alte domenii. Au fost publicate recenzii ale unor apariții editoriale, ale unor reviste din țară sau străinătate. Timp de trei ani (Martie 2004 – Decembrie 2006) de-a lungul a 12 numere, precum și din Martie 2018, până în prezent, revista a cuprins un „Breviar Juridic”, cuprinzând lista selectivă a actelor normative publicate în „Monitorul Oficial al României” cu aplicabilitate în sistemul sanitar.

Publicația a intrat și în patrimoniul unor mari biblioteci din țară. Astfel: Biblioteca Națională, Biblioteca Academiei Române, Biblioteca de Istoria Medicinii din București, Biblioteca Centrală Universitară „Lucian Blaga” și Biblioteca Universității de Medicină și Farmacie „Iuliu Hațieganu” din Cluj, Biblioteca Medicală din Spitalul Județean de Urgență „Dr. Constantin Opreș” Baia Mare, Biblioteca Muzeului Județean de Istorie și Arheologie din Baia Mare.

Vom specifica faptul că în vederea apariției în bune condiții a revistei, un sprijin substanțial a fost acordat de către o serie de sponsori care au contribuit alături de sumele alocate de către Colegiul Medicilor Maramureș.

Vom remarca câțiva sponsori: AC Helcor – Baia Mare, Hypericum Impex – Baia Mare, Wörwag Pharma – Cluj, Servier Pharma – București, Medcenter – Baia Mare.

Trebuie să relevăm sprijinul acordat de către conducerea Colegiului Medicilor din Maramureș și în special celor patru președinți: Dr. Constantin Prie, Dr. Augustin Bâlc, Dr. Mihai Șchiopu, Dr. Giuliano Sebastian Petruț, care au asigurat apariția cu regularitate a acestei publicații în condiții ireproșabile.

Desigur că „Maramureșul Medical”, pe lângă rezultatele meritorii obținute, este perfectibil. În primul rând este necesară lărgirea colectivului de redacție, ca și promovarea medicilor în vederea publicării diferitelor materiale.

„MARAMUREȘUL MEDICAL”: SUCCESUL UNUI DEMERS UMANIST

Prof. Univ. Dr. Dana Baran
Universitatea de Medicină și Farmacie „Grigore T. Popa”, Iași

ÎN 2023, periodicul „Maramureșul Medical”, editat de Colegiul Județean al Medicilor, aniversază un sfert de veac de meritorie existență. În acești ani, revista a construit o comunitate deschisă, formată din contributori și cititori împărtășind nu doar profesia medicală ori activitatea farmaceutică, dar și un larg orizont cultural, istoric și moral-filosofic. De-a lungul vremii, au semnat în paginile gazetei personalități nu numai maramureșene, ci deopotrivă din celelalte zone ale țării, întărindu-se astfel, o dată în plus, conștiința unității, a apartenenței la modele comportamentale și repere axiologice comparabile, comune, ca și la experiența unor vicisitudini similare. În afara practicienilor consacrați din această parte a României, s-au regăsit neîncetat, în cronicile „Maramureșului Medical”, reprezentanți ai centrelor universitare din țară ori chiar ai comunităților de români stabiliți în străinătate. Tematicii medico-farmaceutice strict științifice i s-au adăugat articole substanțiale, informații de iatro- și farmaco-istorie, portretele unor profesioniști, recenzii ale unor interesante apariții editoriale, semnalizări ale unor evenimente medicale și culturale locale, naționale și internaționale. Rămânem recunoscători pentru șansa, oferită de acest jurnal, de „comunicare și cuminecare”, de a exprima păreri și de a pune în circulație și în dezbateri rezultatele unor cercetări și unor studii personale sau de echipă. Succesul constant înregistrat de această publicație probează nevoia multora de acces la cuvântul tipărit, la cultivarea, pe lângă domeniile savante ale profesiei propriu-zise, a „umanișoarelor” complementare. „Maramureșul Medical” și-a creat deja un loc aparte în peisajul presei autohtone, propria sa „grădină”, pe care îi dorim să

o poată îngriji în continuare redimensionându-se, depășind crizele economico-financiare, climatice, de conștiință și, implicit, provocările medicale contemporane. Iată un arc al umanismului complex, întins din Baia Mare dincolo de Carpați, reunindu-ne în sărbătoarea unui jurnal de suflet, minte și literatură medicală, de idei și fapte, cuget și simțiri. Dintre colinele Iașului, din capitala istorică a Moldovei, purtând în filigran amintirea descălecătorilor Dragoș Vodă și Bogdan Întemeietorul, particip și acum virtual la aniversarea de douăzeci de ani a „Maramureșului Medical”, așa cum am făcut-o și la celebrarea primei sale decade. Odată cu această evocare, adresez sincere felicitări întregului colectiv de editori, redactori și autori pentru efortul susținut și împlinirile cu care se pot mândri și de care, în egală măsură, se pot bucura pe deplin. Recitirea unor numere din colecția publicației va contura oricând crâmpie din viața noastră, va dăruia, probabil, înțeleșuri noi rândurilor scrise cândva, proiectând, odată cu lumina crepusculară de epocă, oameni, întâmplări, gânduri: habent sua fata libelli... au și însemnările soarta lor, neîndoielnic. Alese felicitări și profundă grațitudine Domnului Dr. Felix Marian, medic, iatro- și farmaco-istoric al fascinantului Maramureș, cel care a reușit să strângă în jurul acestui periodic trimestrial un număr semnificativ de colaboratori, motivându-i și încurajându-i constant în a ține nestinsă flacăra de entuziasm a cunoașterii și afirmării valorilor și problematicii prezentului, paralel tradițiilor trecutului care contează!

La mulți și cât mai prosperi ani! Mereu mai sus – Semper altius!

LA ANIVERSAREA A 25 DE ANI DE LA APARIȚIA REVISTEI „MARAMUREȘUL MEDICAL”

Prof. Univ. Dr. Alexandru Dumnici, Arad

ESTE incredibilă stăruința, perseverența și abilitatea colectivului de redacție a revistei „Maramureșul medical”.

În decursul celor 25 ani au apărut un număr de 90 de numere ale acestei reviste medicale atât de dragi sufletului maramureșan.

Ținuta revistei este de excepție cu antet și câte o imagine uneori tulburătoare legată de peisaje maramureșene prin grija pentru frumos și aspect deosebit.

Prima întâlnire cu această revistă s-a petrecut la începutul anului 2014 prin grija regretatului Doctor Liviu Moldovanu, un adevărat profesionist și om de cultură care mi-a dat această revistă.

Cu sinceritate mărturisesc că m-au trecut fiori plăcuți întrucât fiind maramureșan am simțit aceea bucurie lăuntrică citind articole publicate de foștii medici cu care la începutul anilor 1980 am avut onoarea să muncesc în frumosul Spital Județean din Baia Mare. Este curioasă soarta omului Dr. Opriș, fiu al Aradului, care a reușit să construiască un spital ju-

deteau de excepție, iar eu, care doream să rămân în Baia Mare, am plecat și m-am desăvârșit profesional în Arad.

În decursul anilor am făcut cunoștință cu Dr. Felix Marian, redactorul șef al revistei care a reușit să coaguleze în jurul lui colaboratori de mare valoare ceea ce a dus la crearea unui adevărat curent medical specific maramureșan.

Pe lângă articolele medicale originale, în revistă și-au făcut apariția articole cu caracter social, cultural și istoric de mare actualitate, alături de frumoasele recenzii și comemorări.

Prin aspect și conținut această revistă se adresează atât medicilor specialiști cât și publicului larg care

dorește să afle noutăți medicale, culturale, istorice legate de seculara cultură a zonei Maramureșului.

Performanța colectivului de redacție este de învidiat întrucât numărul revistelor medicale autohtone și străine scade în mod continuu, articolele fiind transferate pe suporturi virtuale, dar această revistă apare cu regularitate și conținut tot mai variat.

Revista a apărut uneori cu mare greutate din motive financiare sau editoriale, dar de fiecare dată conținutul era la un nivel calitativ ridicat.

Nu îmi rămâne decât să urez o viață lungă acestei reviste, iar colaboratorilor și redacției multă sănătate și perseverență astfel încât această nobilă tradiție să dăinuiască.

„MARAMUREȘUL MEDICAL” – LA 25 DE ANI DE LA APARIȚIE

Dr. Coriolan Pop, Președinte AC HELCOR, Baia Mare

UN COLECTIV DE MEDICI din Spitalul Județean Baia Mare au avut o inițiativă valoroasă în urmă cu 25 de ani, prin apariția primei reviste medicale din județul nostru. Acest gest a fost susținut de Colegiul Medicilor Maramureș, unde au activat generații întregi de medici valoroși, din toate specialitățile medicale, în mod deosebit din Spitalul Județean Baia Mare, care s-a dovedit a fi de-a lungul timpului o adevărată „cetate medicală” extrem de valoroasă sub raport profesional și de numeroase specialități medicale, în care s-au maturizat generații întregi de specialiști.

Revista a fost un prilej prin care medicii se puteau exprima profesional, prin articole care scoteau în evidență munca lor, dar a contribuit și la pregătirea științifică a acestora prin numeroase informații de specialitate foarte valoroase, inclusiv rezumate ale unor articole deosebite apărute

în literatura medicală națională.

Revista a organizat și evenimente deosebite, cum ar fi: Congresul Național de Istorie a Medicinii, cu participare extrem de valoroasă a numeroși reprezentanți din toată țara.

De asemenea, revista a fost o oglindă a prezentării unor personalități medicale deosebite, reușind să aducă la cunoștința publicului și să prezinte cum se cuvine viața și activitatea multora dintre ei.

La ceas aniversar, felicităm Revista „Maramureșul Medical” pentru toată contribuția cu date și articole. Trebuie să aducem mulțumiri Domnului Doctor Felix Marian, om de o deosebită conștiințiozitate în formarea acesteia și obținerea susținerii materiale din partea a numeroși sponsori, necesară pentru a putea face posibilă apariția trimestrială a revistei.

„MARAMUREȘUL MEDICAL” – LA ANIVERSARE

Dr. Valeriu Lupu, Vaslui

*„Citește înainte de a gândi
și gândește înainte de a vorbi”*

„A gândi înainte de a vorbi” este titlul unei cărți scrisă de psihologul spaniol, Francisco Gavilan, un bestseller al anului 2013, în care pleda pentru valoarea indiscutabilă a comunicării sub toate formele, trecute însă, prin filtrul gândirii. Parafrazându-l, am putea adăuga și noi butada „citește înainte de a gândi”, pentru că gândirea fără hrana ei de zi cu zi, lectura și cultura, riscă să devină sterilă, superficială, fără fond psihoemoțional și fără perspectiva progresului.

Or, cititul realizează informarea care întotdeauna lărgeste orizontul cunoașterii, îmbogățește gândirea, antrenează raționamentul și judecata, în sfârșit, oferă acel spațiu fertil al dezvoltării ideatice și psihoemoționale. Este și senzația pe care o ai atunci când lecturi o carte bună sau parcurgi rândurile unei reviste frumos și inteligent alcătuite.

Este cazul revistei „Maramureșul Medical” – revistă de informație medicală, culturală și istorie medico-farmaceutică – care aniversează anul acesta 25 de ani de existență, atingând frumoasa vârstă a tinereții mature, în care vigoarea slovei și bogăția conținutului o recomandă cu asupra de măsură. Spre

deosebire de multe alte surate, a căror supraviețuire a fost limitată în timp „Maramureșul Medical” continuă să ne seducă prin tematica abordată, tematică care balează între rigorile științei medicale și câmpul vast al culturii generale.

Așa încât, dincolo de informația medicală la zi în varii specialități, dincolo de eseistica literară din diverse domenii, este actul de cultură pe care revista îl promovează și prin care și-a căpătat un binemeritat loc în publicistica românească. O notă aparte ce caracterizează și sporește calitatea revistei este capitoul evocări și comemorări ale unor personalități care au marcat medicina și cultura noastră. Mai mult, este o zonă care întreține viu sentimentul identității și apartenenței al unui trecut prin care ne regăsim astăzi și prin care putem prefigura viitorul nostru ca neam și țară.

Ca unul dintre numeroșii colaboratori ai revistei mă bucur când mă regăsesc în paginile revistei și mai ales atunci când mă regăsesc în lumea selectă a truditilor în ale cuvântului, a căror muncă s-ar risipi în van fără această tribună a gândirii și ideilor, intitulată pitoresc și inspirat „Maramureșul Medical”. Pentru că această revistă oferă cadrul necesar maratonului prin lectură menit să îmbogățească gândirea și să multiplice ideile.

Așa încât, la rotunda aniversare a unui sfert de veac de apariție continuă, ne face plăcere să urăm revistei viață lungă, iar inimosului colectiv redacțional condus de eruditul nostru coleg, Dr. Felix Marian, putere de muncă, ingeniozitate, sănătate și perseverență, la care am mai adăuga și vechea urare romană: VIVAT, CRESCAT, FLOREAT!

REVISTA „MARAMUREȘUL MEDICAL” LA 25 DE ANI

Dr. George M. Gheorghe, București

REVISTA „Maramureșul Medical”, consacrată publicție de profil medico-social-cultural, a împlinit 25 de ani de rodnică activitate, editată de către competentul Colegiul Județean al Medicilor Maramureș.

O veritabilă tribună de inimă, minte și suflet, al spiritului hipocratic moroșean, în care medicina, istoria, științele sociale, cultura, experiența înaintașilor și a celor contemporani, noutățile naționale și cele de peste hotare își dau întâlnire în paginile acestei publicații, aici semnând condeieri de diverse specialități: medici, farmaciști, psihologi, istorici, sociologi, memorialiști. Ridicând calitatea revistei la cote înalte, meritul indiscutabil revenindu-i inimosului și talentatului său redactor-șef, colegul și prietenul Dr. Felix Marian. Prin intermediul Dânsului am putut afla – atât de la el cât și de la colaboratorii săi – diverse aspecte vizând viața medico-social-culturală a județului Maramureș, dar și din țară, prezente în paginile acestei publicații.

Asemui „Maramureșul Medical” cu un neobosit vestitor și promotor de top medico-social și cultural al realizărilor românești.

În paginile revistei autorii ne împărtășesc cu dezinvoltură din propria lor experiență. În acest fel fiecare număr de revistă a constituit un veritabil REGAL. Personal mă simt onorat în cel de-al 10 an de colaborare cu această STEA MOROȘEANĂ aureolată de haloul alb al hipocratismului și iubirii de oameni, și căreia, prin experimentatul redator șef Dr. Felix Marian îi transmit un sincer *La mulți ani și felicitări!* La fel și editorului, Colegiul Județean al Medicilor Maramureș.

REAȚIILE DE HIPERSENSIBILIZARE LA CHIMIOTERAPICE

Dr. Gabriela Hirian, Baia Mare

CHIMIOTERAPICELE au fost introduse încă din 1940 în terapia antineoplazică și rămân în prezent tratamentul standard în cazul majorității tipurilor de cancer.

Reacțiile de hipersensibilizare au fost estimate la aproximativ 5% din pacienții care utilizează chimioterapice, fiind mai frecvente în cazurile terapiei cu taxani, compuși ai platinei, L-asparaginază și epipodofilotoxine.

Compuși ai platinei (cisplatin, carboplatin, oxaliplatin) – determină frecvent reacții de hipersensibilizare la pacienții care utilizează această terapie. Aproximativ 46% din pacienții tratați cu carboplatin (cel puțin șapte doze) pot dezvolta o reacție de hipersensibilizare (această reacție este în general mediată prin IgE). În cazul pacienților cu mutații BRCA 1-2, sau a celor care au mai urmat o cură terapeutică cu carboplatin, riscul de apariție a reacțiilor de hipersensibilizare crește.

Taxani – pot provoca reacții de hipersensibilizare la aproximativ 30% din cazurile care utilizează această terapie, procentul scăzând sub 5% în condițiile administrării premedicației (corticosteroidi, antihistaminice).

Reacțiile severe apar la câteva minute de la prima sau a doua administrare a medicamentului și au la bază, în principal, o reacție de activare a complementului.

Testarea cutanată alergologică este frecvent pozitivă în cazul reacțiilor imediate moderate sau severe, iar în cazul unui test cutanat negativ probabilitatea de reluare a terapiei este mare.

Reacțiile încrucișate între paclitaxel și docetaxel au fost frecvent observate, iar utilizarea de nab-paclitaxel poate fi o soluție.

L-Asparaginază – poate determina reacții de hipersensibilizare la 6%-43% din cazurile care au urmat această terapie. Incidența acestor reacții crește după administrarea celei de a patra doză, iar mecanismul incriminat este sugestiv pentru unul mediat IgE.

Epipodofilotoxine (etopozid, tenipozid) – pot determina reacții de hipersensibilizare la 6,5%-41% din cazurile tratate cu această terapie, cele mai multe reacții nefiind severe. Mecanismul aflat la baza acestei sensibilizări poate fi unul mediat imunologic sau non-imunologic și este de multe ori corelat cu tipul de solvent utilizat.

Tablou clinic

Reacțiile de hipersensibilizare de tip imediat apar în minute sau ore de la administrarea medicației, iar simptomele și semnele acestora sunt redată în tabelul de mai jos:

Piele și mucoase	-eritem, prurit, urticarie, angioedem
Cap și gât	- prurit și hiperemie conjunctivală, lăcrimare, edem palpebral. - prurit nazal, rinoree, strănut, obstrucție nazală. - paretezii sau prurit al buzelor, limbii, mucoasei orale, gust metalic, angioedem al buzelor, limbii, luelei. - paretezii faringiene, schimbarea vocii, disfonie, disfagie, stridor.
Aparat respirator	- dispnee, presiune toracică, tuse, wheezing, cianoză.
Aparat cardio-vascular	- amețeli, palpitații, sincopă/pierderea stării de conștiență, hipotensiune, stop cardiac.
Aparat digestiv	- greață, vărsături, crampe/durere abdominală, diaree.
Aparat genito-urinar	- prurit vaginal, crampe/sângerare uterină, incontinență.
Sistem nervos	- anxietate, senzația de moarte iminentă, alterarea stării psihice, convulsii.
Altele	- durere toracică

Reacțiile de tip tardiv apar la câteva ore sau zile de la administrarea chimioterapicelor, fiind totodată descrise și reacții particulare la aceste medicamente (frisoane, febră post administrare anticorpi monoclonali; hipertensiune - în cazul utilizării taxanilor; dureri toracice).

Diagnostic

Anamneza detaliată reprezintă primul și cel mai important pas în stabilirea corectă a diagnosticului. Se vor lua în considerare datele privind medicația chimioterapeutică administrată, in-

tervalul de timp dintre administrarea medicației și apariția simptomatologiei, tipul și gravitatea simptomelor.

Testarea cutanată este importantă pentru diagnosticul reacțiilor de hipersensibilizare (în special pentru taxani și compuși ai platinei), prevenția acestor reacții sau pentru stabilirea reacțiilor încrucișate dintre compușii aceleiași clase de chimioterapice. Este frecvent utilizată, ușor de efectuat, fiind sigură și pentru pacienții cu reacții severe în antecedente.

Efectuarea testării necesită condiții speciale de protecție și manipulare a chimioterapicelor.

În scop diagnostic, testarea cutanată se va efectua în intervalul 6 săptămâni-6 luni de la reacția adversă, iar concentrațiile utilizate sunt menționate în tabelul de mai jos:

Medicament	Diluție pentru test prick (mg/ml)	Diluție pentru test intradermic (mg/ml)
Paclitaxel	1/10 (1; 6)	1/1000 (0,001; 0,006) 1/100 (0,01; 0,06) 1/10 (0,6)
Docetaxel	1/1 (4; 1)	1/100 (0,04; 0,01) 1/10 (0,4; 0,1)
Carboplatin	1/1 (10)	1/100 (0,1) 1/10 (1)
Cisplatin	1/1 (1)	1/100 (0,01) 1/10 (0,1) 1/1 (1)
Oxaliplatin	1/1 (5)	1/100 (0,05) 1/10 (0,5) 1/1 (5)
L-Asparaginază	o picătură din soluția reconstituită (5000 KU)	0,01 ml din soluția reconstituită (5000 KU)
Metotrexat	1/1 (10)	1/100 (0,1) 1/10 (1) 1/1 (10)
Procarbazină	1/1 (5)	1/100 (0,05)
Gemcitabină	1/1 (38)	1/1000 (0,038) 1/100 (0,38) 1/10 și 1/1

Testul de provocare medicamentoasă reprezintă investigația „gold standard” pentru stabilirea diagnosticului hipersensibilității medicamentoase și constă în administrarea controlată a unui medicament sub strictă supraveghere medicală (prin internare pe secții dotate cu aparatură pentru resuscitare și personal special instruit). Testul este util pentru a exclude existența hipersensibilizării la chimioterapice, pentru a studia reacțiile de hipersensibilizare la pacienții cu terapie multiplă sau polisensibilizați, pentru a ale-

ge o terapie alternativă (din aceeași clasa de chimioterapice) și pentru a preveni utilizarea unei proceduri de desensibilizare rapidă dacă aceasta nu are indicație.

Teste *in vitro* – sunt utile în diagnosticul reacțiilor de hipersensibilizare la un număr limitat de chimioterapice (taxani, compuși ai platinei).

Testul de activare al bazofilelor și dozarea de IgE specifice sunt efectuate pentru diagnosticarea hipersensibilizării la compuși ai platinei.

Dozarea triptazei serice (marker al anafilaxiei IgE-mediate și non IgE-mediate) este importantă în cazul unui test de provocare pozitiv la medicamente, sau în cazul reacțiilor apărute pe parcursul desensibilizării rapide la chimioterapice.

Tratament

Reacțiile de hipersensibilizare trebuie tratate prompt în momentul apariției lor, în funcție de gravitatea acestora și statusul pacientului. Continuarea chimioterapiei va fi luată prin stabilirea balanței risc-beneficiu, după coroborarea datelor analizate de medicul oncolog și alergolog.

Premedicația efectuată cu corticosteroizi și antihistaminice (ex: Dexametazonă 20 mg și Clorfeniramin 10 mg administrate i.v. cu o oră înaintea chimioterapiei) este eficientă în prevenția reacțiilor de hipersensibilizare după administrarea de epipodofilotoxine, pegasparaginază, taxani, doxorubicină, dar este ineficientă în prevenția reacțiilor IgE-mediate determinate de compuși ai platinei.

Desensibilizarea rapidă constă în administrarea medicației care a determinat reacția de hipersensibilizare conform unui protocol bine stabilit, astfel încât aceasta să poată fi în final tolerată. Se efectuează doar dacă nu există o altă alternativă terapeutică și numai în unități medicale specializate. Se poate face la toți pacienții cu reacții de hipersensibilizare imediată (indiferent de gravitate sau clasă de risc) și la unele cazuri de hipersensibilizare tardivă (exclus la cei care au prezentat reacții cutanate severe cum ar fi: Sindrom Stevens-Johnson, Necroliză epidermică toxică, Pustuloza exantematică generalizată acută, Sindrom DRESS, Sindrom de tip boala serului.)

Bibliografie

Mauro Pagani, Sevim Bavbek, Emilio Alvarez-Cuesta, Adile Berna Dursun, Patrizia Bonadonna, Mariana Castells, Josefina Cernadas, Anca Chiriac, Hamadi Sahar, Ricardo Madrigal-Burgaleta, Soledad Sanchez Sanchez. Hypersensitivity reactions to chemotherapy: an EAACI Position Paper. *Allergy* 2022;77:388-403.

AFEȚIUNILE APARATULUI LOCOMOTOR CA PREDICTORI AI CAPACITĂȚII DE MUNCĂ LA PROFESORI ȘI LUCRĂTORI DIN UNITĂȚI ȘCOLARE

Dr. Dorin-Gheorghe Triff, Baia Mare

Introducere

Afecțiunile aparatului locomotor, profesionale și cele legate de muncă, sunt un determinant major al costurilor crescute legate de forța de muncă pentru organizații, prin diminuarea sau pierderea fie și temporară a capacității de muncă, prin diminuarea productivității, prin costurile legate de terapia medicală raportată și la asigurările de sănătate sau chiar legate de despăgubiri fiind prin urmare obiectul unei preocupări crescute atât pentru majoritatea organizațiilor, asigurărilor de sănătate și cele ce acordă asistență medicală cât și pentru societate prin decidenții din zona politică, administrativă și a organismelor de control.

Capacitatea de muncă este capacitatea lucrătorului de a îndeplini sarcinile de lucru cerute și de a realiza în totalitate cerințele postului de lucru (Ilmarinen, J.; Tuomi, K.; Klockars, M., 1997) reprezentând raportul dintre resursele personale și caracteristicile muncii (Ilmarinen, J. și colab., 2008).

Capacitatea de muncă a unui lucrător de a-și îndeplini sarcinile de muncă, în raport cu cerințele specifice ale postului de lucru depinde de starea lui de sănătate și de resursele mentale ale acestuia (Ilmarinen J, Rantanen J., 1999) a fost sistematic cercetată printr-un proiect european multidisciplinar care s-a derulat pe durata a peste 10 ani și care a urmărit menținerea capacității de muncă la persoanele vârstnice (Ilmarinen J. și colab, 1991) fiind ca ca urmare operaționalizată prin intermediul unui chestionar denumit Indexul capacității de muncă (în limba engleză, Work Ability Index), notat prescurtat WAI

WAI are 7 componente influențează capacitatea de muncă astfel:

- Capacitatea de muncă actuală în comparație cu cea mai bună avută vreodată de către lucrător
- Capacitatea de muncă în raport cu atribuțiile postului de lucru
- Numărul de afecțiuni actuale presupuse de către lucrător sau diagnosticate
- Capacitatea de muncă actuală de muncă rezultată ca urmare a afecțiunilor avute de către lucrător
- Inapacitatea temporară de muncă din ultimul an
- Previziunea proprie a capacității de muncă la locul de muncă actual datorită stării de sănătate
- Resurse mentale în raport cu atribuțiile de muncă

WAI rezultă prin însumarea scorurilor rezultate la cele 7 componente având un interval al valorilor cuprins între 7-49 (Ilmarinen J., 2007).

Componenta care scorează numărul de afecțiuni actuale prezumate de către lucrător sau diagnosticate de către un medic are 51 de itemi dintre care 6 itemi cuprind afecțiuni ale aparatului locomotor (**Tabelul 1**)

Aprecierea capacității de muncă din punctul de vedere al lucrătorului ține de date obiective (de exemplu concediile medicale) dar și de percepții subiective. În autoaprecierea lucrătorului, încrederea în propriile capacități ca rezultat frecvent al experiențelor de viață avute ca și credința că evenimentele de viață au un determinism care țin și de "liberul arbitru" al lucrătorului (adică pot fi influențate de voința individului) sunt aspect care aparțin de aprecierea fundamentală a propriei personae fiind exprimate și operaționalizate de variabile precum de autoeficacitatea și locusul de control (Judge, T. A.; Locke, E. A.; Durham, C. C., 1997). Locusul de control este considerată în prezent ca fiind trăsătură de personalitate. Indivizii cu un locus de control predominant extern cred că principalii determinanți ai fenomenelor din viață aparțin unor elemente externe ce nu pot fi controlați și prin urmare nu depind de acțiunile lor voluntare.

Tabel 1: Itemii reprezentând afecțiunile musculo-scheletice în cadrul WAI

Numărul itemului în cadrul axei reprezentând bolile actuale ale lucrătorului	Itemul
05.	Afectare cervicodorsală (în jumătatea superioară a spatelui sau coloana cervicală) cu dureri repetate
06.	Afectarea lombară (în jumătatea inferioară a spatelui, cu dureri repetate
07.	Durere de spate iradiată (asociată) în membrul inferior (sciatică)
08.	Afectarea membrelor (braț, picior, membru superior sau inferior) cu dureri
09.	Artrită reumatică/reumatoidă
10.	Altă afectare musculoscheletală (menționați)

Material și metodă

În timpul controlului medical periodic, la lucrătorii din 2 unități școlare li s-au oferit pentru completare un chestionar care a cuprins următoarele:

- Date individuale: genul biologic, tipul de domiciliu, vârsta, data ca angajat în unitate, situația financiară, nivelul studiilor. Situația financiară este o variabilă scorată pe o scală tip Likert în 3 trepte prin comparare cu persoanele cunoscute. Nivelul studiilor a fost sorat pe o scală tip Likert în 4 nivele (între nivelul minim 1 – școala gimnazială și respective maxim 4 – studii superioare).
- Scala Locusul de control utilizată având 29 de itemi conduce la un scorare, cu cât este mai mare, cu atât indică convingerea individului că efectele sunt cauzate de factori externi. Astfel, scorul obținut arată gradul externalității, cei având un scor mic consideră că pot controla situațiile iar cei cu un scor ridicat nu cred că pot controla determinarea situațiilor (Rotter, 1966).
- Indexul acapacității de muncă (WAI) rezultat din însumarea celor 7 subcomponente. Totodată din itemii WAI s-au construit, pentru urmărirea în mod particular a afecțiunilor musculo-scheletice, două variabile suplimentare:
- "afecțiunile musculo-scheletice" (notată OMS) : variabilă dihotomială cu valoarea 0 dacă lucrătorul nu a menționat (bifat) nici unul din itemii cu numărul 5-10 (reprezentând afecțiunile musculo-scheletice în cadrul WAI) din cadrul axei reprezentând bolile actuale ale lucrătorului și respectiv valoarea 1 dacă a menționat măcar unul din itemii respectivi
- "numărul afecțiunilor musculo-scheletice": variabilă a cărei valoare rezultă din însumarea numărului de itemi din intervalul 5-10 din cadrul axei reprezentând bolile actuale ale lucrătorului

Analiza datelor s-a realizat utilizând programele EXCEL 2010 și SPSS v. 16.0 și următoarele teste statistice: ANOVA și Mann-Whitney (U). Corelațiile

între variabilele chestionarelor s-au urmărit prin coeficientul de corelație Pearson (notat cu R).

Rezultate

În unitatea școlară nr. 1 din 158 participanți, 108 lucrători au completat chestionarele primite

În unitatea școlară nr. 2 din 21 de participanți, 20 au răspuns la chestionarele primite.

Proporția *sex ratio* femei/bărbați este 3/1 în unitatea școlară nr. 1 și de 2/5 în unitatea școlară nr. 2.

În unitatea școlară nr. 1, unul din 10 lucrători are domiciliul în mediu rural iar în unitatea școlară nr. 2, 1 din 20 lucrători are domiciliul în mediu rural.

Valorile medii ale parametrilor urmăriți prin administrarea chestionarelor în cele 2 unități școlare sunt redate în tabelul următor (**Tabelul 2**).

Diferențele semnificative statistic între aceste 2 unități școlare apar la nivelul studiilor care este mai ridicat în unitatea școlară nr. 1 ($p < 0,0001$) și la "afecțiunile musculo-scheletice", acestea fiind mai frecvente în unitatea școlară nr. 2 ($p = 0,028$). Totodată proporția angajatelor este mai mare în unitatea școlară nr. 1 comparativ cu unitatea școlară nr. 2 ($p < 0,0001$).

Corelațiile semnificative între variabilele urmărite în cele 2 unități școlare sunt după cum urmează:

În unitatea școlară nr. 1: -Vârsta se corelează pozitiv cu vechimea în unitate ($R = 0,832^{**}$, $p < 0,0001$) și cu situația financiară ($R = 0,211^{*}$; $p = 0,048$), nivelul studiilor se corelează pozitiv cu locusul de control ($R = 0,305^{**}$; $p = 0,003$) iar locusul de control se corelează pozitiv cu WAI ($R = 0,298^{**}$; $p = 0,005$);

- WAI se corelează negativ cu "afecțiunile musculo-scheletice" ($R = -0,444^{**}$; $p < 0,0001$).

În unitatea școlară nr. 2: -"numărul afecțiunilor musculo-scheletice" se corelează negativ cu situația financiară ($R = -0,756^{*}$; $p = 0,03$) și cu locusul de control ($R = -0,881^{**}$; $p = 0,004$);

- WAI se corelează negativ cu "afecțiunile musculo-scheletice" ($R = -0,728^{*}$; $p < 0,0001$).

Tabelul 2: Valorile medii ale parametrilor urmăriți prin administrarea chestionarelor în cele 2 unități școlare

Variabila/școala	Varsta	Vechime în unitate	Comparatia situației financiare	Nivelul studiilor	Locus de control	WAI
unitatea școlară nr. 1	43,01	15,04	2,11	3,94	79,73	43,32
unitatea școlară nr. 2	47,76	15,85	2,05	3,38	75,25	44,63
Variabila/școala	"afecțiunile musculo-scheletice"		"numărul afecțiunilor musculo-scheletice"			
unitatea școlară nr. 1	0,17		1,58			
unitatea școlară nr. 2	0,38		1,12			

Tabelul 3: Rolul de predictor al variabilei „afecțiunile musculo-scheletice” pentru WAI la lucrătorii din unitatea școlară nr. 1

ANOVA ^a					
Model	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1 Regression	375,724	1	375,724	22,851	,000 ^b
Residual	1529,160	93	16,443		
Total	1904,884	94			

a. Dependent Variable: WAI

b. Predictors: (Constant), OMS

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,444 ^a	,197	,189	4,055

a. Predictors: (Constant), OMS

Tabelul 4: Rolul de predictor al variabilei „locusul de control” pentru WAI la lucrătorii din unitatea școlară nr. 1

Model Summary				
Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,298 ^a	,089	,078	4,417

a. Predictors: (Constant), LocusOfControl

Tabelul 5: Rolul de predictor al variabilei „afecțiunile musculo-scheletice” pentru WAI la lucrătorii din unitatea școlară nr. 2

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,728 ^a	,529	,502	2,874

a. Predictors: (Constant), OMS

ANOVA^a

Model	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1 Regression	158,012	1	158,012	19,131	,000 ^b
Residual	140,409	17	8,259		
Total	298,421	18			

În unitatea școlară nr. 1, analiza de regresie, arată rolul de predictor al variabilei "afecțiunile musculo-scheletice" pentru WAI (**Tabelul 3**).

Iar analiza de regresie pentru rolul de predictor al variabilei locusul de control pentru WAI (cu $p=0,005$). (**Tabelul 4**).

În unitatea școlară nr. 2 "afecțiunile musculo-scheletice" sunt predictorii pentru WAI (**Tabelul 5**).

Concluzii

Capacitatea de muncă se asociază la lucrători cu locusul de control doar în una din cele două școli.

Deși apar diferențe semnificative între unitățile școlare, după variabilele urmărite, afecțiunile aparatului locomotor se corelează negativ cu capacitatea de muncă în ambele școli. Spre deosebire de aceste afecțiuni, locusul de control se asociază, negative doar în una din cele 2 unități școlare, Afecțiunile musculo-scheletice sunt predictorii ce explică între 20-50% din variația capacității de muncă, indiferent de unitatea școlară.

Datele prezentate arată importanța ce trebuie acordată la nivel organizational și individual acestui tip de afecțiuni, cel puțin prin prisma afectării capacității de muncă.

Bibliografie

1. Baban A., Schwarzer R., Jerusalem M. (1996) General Self-Efficacy Scale, URL: <http://userpage.fu-berlin.de/~health/rumania.htm> (cited at 30.10.2018)
2. Ilmarinen J., Tuomi K., Eskelinen L., Nygard C.H., Huuh-tanen P., Klockars M. (1991). The aging worker. *Scandinavian Journal of Work, Environment & Health*, 17 (Suppl. 1): 7-11.
3. Ilmarinen, J.; Gould, R.; Järviskoski, A.; Järvisalo, J. (2008). Diversity of Work Ability. In *Dimensions of Work Ability: Results of the Health 2000 Survey*; Gould, R., Ilmarinen, J., Järvisalo, J., Koskinen, S., Eds.; Finnish Centre of Pensions (ETK); The Social Insurance Institution (KELA); National Public Health Institute: Helsinki, Finland, pp. 13-24, ISBN 978-951-691-097-3
4. Ilmarinen, J.; Tuomi, K.; Klockars, M. (1997). Changes

in the work ability of active employees over an 11-year period. *Scand. J. Work Environ. Health*, 23, 49-57.

5. Ilmarinen J, Rantanen J. (1999). Promotion of work ability during ageing. *Am J Ind Med*; 38 (Suppl. 1): 21-23.
6. Ilmarinen J., (2007). The Work Ability Index (WAI). *Occupational Medicine*, Vol. 57, Issue 2, Page 160, <https://doi.org/10.1093/occmed/kqm008>
7. Judge, T. A.; Locke, E. A.; Durham, C. C. (1997). "The dispositional causes of job satisfaction: A core evaluations approach". *Research in Organizational Behavior*. 19: 151-188.
8. Lunenburg, F. C. (2011). Leadership versus Management: A Key Distinction-At Least in Theory. *International Journal of Management, Business, and Administration*,
9. Rotter, J.B. (1966). Generalized expectancies for internal versus external control of reinforcement. *Psychological Monographs*, 80, (1, Whole No. 609).

EFICACITATEA ACUPUNCTURII PENTRU SUGHIȚUL PERSISTENT ȘI INTRATABIL

Dr. Marius Dan Pop, Kinetoterapeut Andrada Pop, Baia Mare

SUGHIȚUL PERSISTENT ȘI INSOLUBIL este un simptom clinic comun care provoacă dureri fizice considerabile pacienților și le dăunează grav calitatea vieții. Un număr tot mai mare de studii au demonstrat că acupunctura aplicată la punctele de acupunctură dominate de Cuanzhu (BL2) poate fi folosită ca una dintre terapiile nonfarmacologice pentru controlul sughițului intratabil. Sughițul este cauzat de stimularea nervului frenic și a nervului vag, iar diafragma și mușchii intercostali sunt sincronizați involuntar cu o contracție ritmică puternică, determinând gâtul să producă un sunet scurt și puternic. Un studiu retrospectiv a raportat că 84 de pacienți au fost diagnosticați cu sughiț în Departamentul de Urgență al Facultății de Medicină a Universității Kirikkale din 2013 până în 2018. Durata atacului de sughiț a fost <48 ore la 44,1% dintre pacienți, între 48 ore și 1 lună (persistent) la 36,9%, și mai mult de 1 lună (insolubil) în 19%. Pe baza duratei, sughițurile sunt clasificate ca insolubile care durează mai mult de 30 de zile. Incidența sughițului intratabil este relativ mare atunci când este combinată cu anumite tulburări de bază, cum ar fi boala Parkinson, accidentul vascular cerebral, tumorile avansate și boala de reflux gastroesofagian. Studiile au raportat că aproximativ 10% dintre pacienții cu boală de reflux gastroesofagian și 20% dintre pacienții cu boala Parkinson pot dezvolta un sughiț în momentul consultării, în timp ce doar 3% dintre indivizii fără aceste afecțiuni ar putea dezvolta un sughiț. Pe lângă cauzarea de disconfort și durere severă, sughițul intratabil poate provoca deficit de atenție, malnutriție și scădere în greutate, ducând la oboseală, insomnie, anxietate, depresie și scăderea calității vieții pacientului.

Din punct de vedere clinic, o varietate de medicamente medicale diferite sunt utilizate pentru a trata sughițul intratabil, cum ar fi diazepam, chinină, clorpromazina, metoclopramidă și baclofen; cu toate acestea, dovezile legate de utilizarea acestor medicamente au fost derivate în principal din rapoartele de caz, ceea ce necesită studii suplimentare pentru a le confirma eficacitatea. În cazurile în care tratamentele medicamentoase sunt ineficiente, s-a raportat că metodele chirurgicale pot fi folosite pentru ameliorarea compresiei. Mai mult decât atât, au fost propuse opțiuni alternative de tratament, cum ar fi hipnoza, ținerea respirației și înghițirea zahărului granulat uscat, pentru a controla sughițul intratabil. Cu toate acestea, medicamentele și tratamentele chirurgicale pot duce la diferite grade de reacții adverse, iar terapiile alternative nu dispun de dovezi de înaltă calitate care să susțină eficacitatea lor.

Punctele de acupunctură dominate de Cuanzhu (BL2) pentru controlul sughițului persistent și insolubil au fost utilizate pe scară largă în metode alternative de tratament și s-au confirmat a fi mai eficiente decât alte terapii. Prin urmare, în cazul în care acest tratament se dovedește a fi eficient, am putea obține o metodă rapidă, sigură și eficientă pentru a ajuta pacienții să-și amelioreze condițiile.

Mai mult decât atât, au fost propuse opțiuni alternative de tratament, cum ar fi hipnoza, ținerea respirației și înghițirea zahărului granulat uscat, pentru a controla sughițul intratabil. Cu toate acestea, medicamentele și tratamentele chirurgicale pot duce la diferite grade de reacții adverse.

Punctele de acupunctură dominate de Cuanzhu (BL2) pentru controlul sughițului persistent și insolubil au fost utilizate pe scară largă în metode alternative de tratament și s-au confirmat a fi mai eficiente decât alte terapii. Cu toate acestea, nu există o revizuire sistematică și o meta-analiză pentru a evalua beneficiile și daunele potențiale ale aplicării acupuncturii la punctele de acupunctură dominate de Cuanzhu (BL2) în tratamentul sughițului intratabil. Prin urmare, în cazul în care acest tratament se dovedește a fi eficient, am putea obține o metodă rapidă, sigură și eficientă pentru a ajuta pacienții să-și amelioreze condițiile.

Acupunctura aplicată în puncte de sughițuri insolubile și metodele sunt diverse și au avantaje evidente de îmbunătățire a efectului curativ și de scurtare a cursului bolii.

Cuanzhu (BL2) este un punct empiric pentru tratamentul acupuncturii pentru sughițul intratabil. Conform teoriei medicinei tradiționale chineze, Cuanzhu (BL2) aparține Meridianului vezicii urinare din Foot-Taiyang. Meridianul vezicii urinare trece pe lângă creasta care este conectată cu diafragma, splina și stomacul. Prin urmare, Cuanzhu (BL2) are efectul anti-vărsături și oprirea sughițului. Sa raportat că sub Cuanzhu (BL2) existau ramuri ale nervului facial și ale nervului scripete. După stimularea nervilor locali, centrul de nivel înalt al cortexului cerebral ar putea fi excitat, ceea ce ar inhiba excitarea anormală a nervului vag și ar atenua spasmul diafragmatic. Cuanzhu (BL2) a fost utilizat pe scară largă în tratamentul clinic modern pentru diverse tipuri de sughiț cauzate de encefalopatie, tumori și alte boli. Este ușor de operat și poate fi activat prin apăsare, ceea ce este potrivit pentru adulți și copii.

Istoria medicinei și farmaciei

CALENDAR 2023 DE ISTORIA MEDICINEI ȘI FARMACIEI (I)

Farm. pr. Maria Gabriela Suliman, București (SRIF, SRIM)

Prima Farmacopee Română

1863, ian. 1, București (160 ani) – A intrat în vigoare prima ediție a Farmacopeei Române (prin Decretul domnesc nr. 13), redactată de o comisie formată din farmaciști și medici sub conducerea dr. farm. C.C. Hepites și susținerea dr. Carol Davila, tipărită în 1862 [1].

Regulament de organizare a Școlii superioare de medicină veterinară

1883, martie 28, București (140 ani) – Școala veterinară (al cărui întemeietor și director a fost dr. Carol Davila) a devenit Școală superioară de medicină veterinară, atașată Facultății de medicină București [2].

Optimizarea „Revistei Farmaciei”

1898, ian., București (125 ani) – Timp de aproape 20 de ani, până în 1917, „*Revista Farmaciei*” a reapărut în condiții îmbunătățite, susținută de un colectiv de redacție alcătuit din personalități ale farmaciei și medicinei românești: Șt. Minovici, Șt. Bogdan, C. Dumitrescu-Parepa, S. Gh. Konya, N.I. Angelescu, A. Urbeanu, D. Nicolau ș.a. Au fost publicate articole științifice, noutăți preluate din periodicele străine, studii cu privire la incompatibilități farmaceutice, cât și lucrări ale chimiștilor români, lipsiți de o publicație proprie la acea vreme ș.a.

1898, Nr. 1, ian., București (125 ani) – În acest număr, „*Revista Farmaciei*” pune în pagină problema legilor sanitare „*de la care farmacistul român aștepta ocrotire, dar pe bună dreptate, a fost și este încă și azi de o vitregie fără seamăn cu noi*”.

1898, Nr. 3, martie – „*Revista Farmaciei*” insistă să ceară „*egalitate și fraternitate*” profesională cu medicii: „*Datoria morală a medicilor este ca ei să nu accepte să fie tutorii farmaciștilor, ci să le fie de ajutor în lupta comună de emancipare și de a nu ține farmacistul într-o stare de inferioritate*”.

Farmacia românească în anul 1923 – (100 ani):

Ian. 1 – În baza legii sancționată cu înaltul decret regal nr. 4549/27 oct. 1922 iau ființă pentru regiunea IV sanitară depozitul de medicamente și depozitul de economat din Brașov. La aceeași dată, depozitele de medicamente din Bălți, Soroca și Cetatea albă (Basarabia) se desființează, medicamentele urmând a fi livrate în locul primelor două, de depozitul de la Iași. De la aceeași dată, depozitul de medicamente din Galați va aproviziona și județele Cahul și Ismail;

Ian. 4 – Se publică decizia Ministerului instrucțiunii publice nr. 135406/8 dec. 1922, prin care se cere ca studenții farmaciști din toate centrele universitare să aibă opt clase de liceu (bacalaureat). Totodată se amintește că diplomele obținute după 1 nov. 1921 în Ungaria nu mai

sunt recunoscute de statul român, posesorii lor urmând a trece toate examenele la universitățile românești, cu dispensă de stagiu;

Ian. 24, Bazargic – Este înființată Banca *Caliacra*, societate anonimă, din care face parte ca cenzor farmacistul Nicolae Lagara;

Feb. 3 – Farmaciile cu drept personal din Transilvania se pot transmite unui farmacist cetățean român, ce îndeplinește condițiile legii sanitare, în baza unui act de cesiune sau a unui contract de vânzare-cumpărare;

Feb. 15, Cluj – Apare revista *Drogheria*, organ oficial drog.-chimico-farm. al droghiştilor din România (de la 1 dec. 1923 cu titlul *Drogheria și industria chimică*);

Feb. 15, București – Ia ființă Banca de Credit Popular S.A., din care face parte farmacistul Nicolae Sterescu, ales în consiliul de administrație pentru primii 4 ani;

Feb. 16, Focșani – Se constituie *Ceramica S.A.*, pentru fabricarea de cărămizi și țigle presate, printre acționari, farmacistul Anton Alaci;

Feb. 27, Piatra Neamț – Ia ființă *Royal Chambery S.A.*, pentru comercializarea vinurilor și fabricarea șampaniei, printre fondatori farmacistul Constantin Vorel, ales cenzor;

Martie 13 – Se constituie cu decretul nr. 1011 o nouă comisie interimară la comuna urbană nereședință Tg. Ocna, jud. Bacău, din ea făcând parte ca membru farmacistul Zadic M. Malhasovici;

Martie 26 – Conform jurnalului Consiliului sanitar superior nr. 1011/6 martie a.c. (în baza deciziei Comisiei chimico-farmaceutice nr. 90/28 feb. a.c.) intră în vigoare o nouă taxă farmaceutică oficială, împreună cu regulamentul acesteia. Medicamentele neprevăzute în Farmacopeea Română pot fi preparate după formulele lui Dorvault, Bouchardat sau Hager;

Martie 30 – Cu decretul nr. 1403 farmacistul Fotache Bălănescu obține concesiunea pentru deschiderea unei farmacii în Brăila [3].

Februarie 4 – Ziua mondială de luptă împotriva cancerului

În această zi se urmărește atât, creșterea gradului de informare a populației în ceea ce privește problematica oncologică, cât și acțiunile prin care se militează pentru accesul egal al tuturor pacienților la cele mai noi terapii împotriva maladiei.

2023, feb. 4, Centrul de Îngrijiri Paliative Sf. Nectarie al Arhiepiscopiei București – A avut loc o sesiune științifică în domeniul medical în cadrul proiectului Academia de Îngrijiri Paliative cu tema *Schimbările stilului de viață poate reduce riscul de cancer*, la care au participat cu

lucrări și membrii Societății Române de Istoria Medicinii (SRIM), Societății Române de Istoria Farmaciei (SRIF) și Asociației Cercul Farmaciștilor din București (ACFB).

Comemorări

†**1778, ian. 10, Uppsala** – 245 ani de la moartea naturalistului **Carl v. Linné** (n. 1707, mai 23, Râshult, parohia Stenbrohult, azi în cadrul municipiului Älmhult, Suedia), botanist, medic și zoolog

I se atribuie sistemul nomenclatorului binar care denumește plantele și animalele în funcție de genuri și specii; este considerat părintele taxonomiei și tatăl ecologiei moderne; abrevierea numelui său fiind **L.** în cărți științifice.

†**1778, feb. 20, Bologna, Statele Papale** – 245 ani de la moartea **Laurei Maria Caterina Bassi Veratti** (n. 1711, oct. 29, Bologna, Statele Papale)

Recunoscută și descrisă ca „*Minerva*” (zeița înțelepciunii), a fost prima femeie care a avut un doctorat în științe, a doua femeie din lume care a obținut titlul de doctor în filozofie, prima femeie profesor universitar (din Bologna) și prima femeie membru al oricărei instituții științifice, când a fost aleasă la Academia de Științe a Institutului din Bologna (1732), popularizatoare a mecanicii newtoniene în Italia [4].

†**1863, martie 31, București** – 160 ani de la moartea **dr. Iuliu Barasch (Baraş)** (n. 1815, iulie 17, Brody, Galiția), medic, filozof, pedagog și animator al culturii și științei române, evreu maskil, fondatorul iluminismului evreiesc în România

Medic și filozof cu studii universitare la Leipzig și Berlin; dr. în medicină la Berlin (1841); medic oculist în București (1841-1843), apoi al Carantinei de la Călărași (1843-1847) și al jud. Dolj (1847-1851); medic la București (1851-1858) timp în care a fost profesor de istorie naturală la Colegiul Sf. Sava și la Școala de agricultură; medic la Școala națională de medicină și farmacie (1856-1863). Fondator și redactor al revistei „*Isis*” (1856), care din 1862 s-a numit „*Natura*”; a inițiat crearea primului spital de copii din București (1858); a publicat „*Botanică silvică*” și „*Cursul elementar de istorie naturală*”, 3 vol. (1862) [5-6].

†**1898, ian. 2, Iași** – 125 ani de la moartea **farmacistului Andrei Cruceanu** (n. 1861, sept. 19, Iași)

Stagiul de practică în farmacia *Sf. Spiridon* din Iași (1878-1881); asistent, a practicat în farmaciile *Providența* (Huși) și *Minerva* (Iași) (1881-1882); licența și libera practică (1886); și-a schimbat numele (luând numele de familie al mamei lui) și prenumele, din David Grossmann devenind Andrei Cruceanu (1885); botezat ortodox în Biserica *Albă*, Calea Victoriei, București, avându-l ca naș pe prof. C. Istrati (1887); împământat (1892); a executat stagiul militar obligator, după care a fost avansat la gradul de farmacist de regiment (locotenent), trecut în rezervă (1895). Diriginte-arendator al farmaciei *Providența* (Iași), farmacist-intendent la spitalul din târgul Băcești, jud. Roman, diriginte-arendator al farmaciei *Coroana lui Ștefan cel Mare* (Tg. Neamț). La numai 37 ani a decedat de meningită; înmormântat în cimitirul *Eternitatea* (Iași) [7-8].

†**1908, ian. 26/feb. 8, București** – 115 ani de la moartea **prof. Adolf Carl Friedrich Trausch** (n. 1836, mai 2, Brașov)

Profesor de chimie la Școala superioară de farmacie din București încă din 1865; la catedra de Chimie farmaceutică a continuat să predea cursurile gratuit până la „*aranjarea drepturilor la pensie*”, fiind înlocuit de dr. ing. chimist A. Poltzer (1892). Din inițiativa redacției revistei „*Buletinul Farmaceutic*” editată de A. Altân, D. Nicolau și A. Volanschi, „în semn de recunoștință pentru activitatea sa de pedagog, profesorului-farmaciant *Adolf Trausch* i se dăruiește în cadrul festiv bustul său în mărime naturală, executat de sculptorul *Ion Georgescu*, și o adresă semnată de colegii farmaciști” (1898, apr. 28) [9-10].

†**1918, ian. 17/29, Paris** – 105 ani de la decesul **prof. dr. chim. Constantin I. Istrati** (n. 1850, sept. 7, Roman)

Medic, absolvent al Academiei Mihăilene din Iași, ministru în mai multe guverne, membru titular (1899) și președinte al Academiei Române (1913-1916), întemeietorul școlii de chimie organică de la Universitatea din București. A fost unul dintre primii biografi ai gen. dr. Carol Davila, sub titlul laconic „*Davila*”, 1885, București; o altă biografie: „*La biographie du grand chimiste français G.A. Béchamp*”, București; profesor la Facultatea de medicină și la catedra de chimie organică a Facultății de științe a Universității din București; membru al Societății de chimie din Berlin (1884); comisar general al organizării parcului Carol I și al Expoziției jubiliare (1906); membru fondator și președinte de onoare al „*Ligii contra tuberculozei, sifilisului și alcoolismului*” (1908); ministru al Cultelor și Instrucțiunii Publice (1899-1900), primar al Capitalei (oct. 1912-martie 1913), ministru al Industriei și Comerțului (1916-1917); din inițiativa sa a luat ființă „*Societatea de științe fizice*” (1890, martie) și „*Asociația română pentru înaintarea și răspândirea științelor*”, cu ocazia Congresului din 2-5 iunie 1902, Iași; contribuție importantă la elaborarea FR, ediția a III-a (1893-1926). A cercetat bogățiile naturale ale României (sare gemă, petrol, chihlimbar, ozocherită, produse vegetale); a studiat derivații halogenați ai benzenului, descoperind o nouă clasă de coloranți, pe care i-a denumit *franceine* (1887), brevetând procedeul de obținere, i s-a acordat Medalia de aur la Expoziția Internațională de la Paris (1889); colecționar împătimit de documente istorice (1429-1918), adunate cu migală, reunite în prezent în *Colecția Dr. Constantin I. Istrati*, păstrată de Direcția Județeană Mehedintzi a Arhivelor Naționale. A încetat din viață la Paris, aflat în misiune oficială pentru cauza națională [11-13].

†**1918, martie 15, Ploiești** – 105 ani de la decesul **farm. lt. Karl Heinrich Albrichsfeld** (n. 1864, aprilie 5, Brașov), cetățenia română (1896)

Înscris la Școala superioară de farmacie din Buc. (1878); practica în farmacia „*Crucea Albă*”, Ploiești (1878-1881); studii superioare la Universitatea din Viena (1882-1884); libera practică (1884); din 1894 diriginte-arendăș al farmaciei „*Crucea Albă*” din Ploiești, în asociație cu colegul său Rudolf Knopf [14-15].

†**1933, ian. 15, București** – 90 ani de la decesul **col. (r) farmacist Constantin Cholet** (n. 1852, oct. 2/15, București)

Înscris la Școala de farmacie din București (1863), practica de elev în farmacia Spitalului militar din București (1864-1869), ca subfarmacist până în 1872, când a devenit asistent; a participat la Războiul de Independență (1877-1878) cu regimentul 4 Artilerie; licența (1880) și libera practică (1891); a organizat și condus Labora-

torul chimic al corpului III armată (1898); chimist-expert (1900); farmacist-șef al armatei (1903-1905); la Expoziția generală din 1906 a primit medalia de aur și diplomă pentru: *unsori și insecticide pentru echipament; studii analitice asupra pâinii și pesmeților*; decorat cu: ordinul *Steaua României*, cl. V (1880); medaliile: *Apărătorii Independenței*, *Trecerea Dunării*, *Comemorativa Rusă*, *Avântul Țării* (1913); ordinul *Coroana României* în grad de cavaler (1898); *Semnul Onorific de Argint* pentru serviciul de 18 ani (1885); *Semnul Onorific de Aur* pentru serviciul de 25 ani (1894); crucea *Meritul Sanitar* cl. I (1914); înmormântat în cimitirul *Bellu* [16-17].

†1943, ian. 31, **Piatra Neamț** – 80 ani de la decesul **col. (r) farmacist Samoilă Toma** (n. 1875, sept. 1, com. Mireșul Român, comitatul Solnoc-Doboca)

Înscris la Școala superioară de farmacie (1893), practica de elev în farmaciile: *Naționala*, Tecuci (1893-1894), *Coroana Regală*, Săveni (1894-1895), *Naționala*, Dorohoi (1895), Farmacia Orașului Tulcea (1895-1896) și *Minerva*, Tulcea (1896); asistent, stagiul de trei ani efectuându-l în farmaciile *Minerva* (Tulcea) și *Speranța* (Turnu Măgurele); a început studiile universitare (1899) iar în 1906 i s-au acordat diploma de farmacist, libera practică și naturalizarea.

A arendat farmacia *România* (Galați), până la încheierea Primului Război Mondial; consilier comunal; a participat la campaniile militare din 1913 și 1916-1918; în timpul Primului Război Mondial a fost avansat, în mod excepțional, la gradul de farmacist căpitan în rezervă și decorat cu ordinul *Coroana României* cu spade în grad de cavaler, pentru serviciile deosebite și actele de devotament prestate în timpul campaniei și la Odesa, unde fusese evacuat Depozitul de medicamente, al cărui șef era din 27 aug. 1917, salvând materiale sanitare în timpul revoluției bolșevice. Prin legea excepțională din 1921 a obținut o concesiune pentru Galați, înființând farmacia sa din str. Domnească nr. 12, rămâne diriginte-proprietar până în 1939, când o vinde, retrăgându-se la Piatra Neamț, unde a funcționat ca farmacist colaborator al farmaciei și laboratorului de medicamente, conduse de C. Vorel; înmormântat în cimitirul din localitate [18-19].

†1958, ian. 17, **Iași** – 65 de ani de la moartea **prof. chim. Radu Cernătescu** (n. 1894, aug. 17, Huși)

A urmat studii liceale și universitare la Iași, unde și-a susținut în 1920 și teza de doctorat, „Legea lui Dalton aplicată la soluții concentrate”. Din 1916, timp de 40 de ani, a desfășurat o bogată și susținută activitate științifică și didactică la Iași, ca asistent, conferențiar, apoi profesor de chimie analitică (1932-1940) și de chimie anorganică (1940-1958) la Universitatea din Iași, profesor de chimie fizică și chimie analitică (1938-1940) la Școala Politehnică din Iași, director al Institutului de Chimie P. Poni din Iași. Folosind procedee originale, unele devenite chiar de referință, a studiat metalele care generează complexii și a reușit să sintetizeze noi complecși anorgano-organici, unii având proprietăți bacteriostatice, folosiți în diverse tratamente medicale; alături de Radu Ralea, a întemeiat la Iași o adevărată școală de polarografie, aducând contribuții semnificative în acest domeniu al științei, cu importante aplicații industriale. Membru corespondent (1940), titular al Academiei Române (1948) și președinte al Filialei Iași a Academiei Române (1949-1958); a fost unul din creatorii Institutului de Chimie *Petru Poni* din

Iași (1948); deputat în Marea Adunare Națională (1952-1957); înmormântat în Cimitirul „*Eternitatea*” din Iași [20].

†1963, feb. 6, **Iași** – 60 de ani de la moartea **prof. dr. Gheorghe Tudoranu** (n. 1892, mai 18, Frunțișeni, jud. Vaslui)

Absolvent al Facultății de Medicină din Iași; președinte al Societății Studenților Mediciniști; a participat la Primul Război Mondial; în final s-a dedicat hematologiei clinice, ajungând titularul Catedrei de Clinică Medicală (Medicină Internă); considerat unul dintre pionierii balneologiei românești; președinte al Societății de Medici și Naturaliști din Iași; decan al Facultății de Medicină a Universității din Iași (1942-1944); distins cu titlurile de *Medic emerit* și *Profesor emerit* pentru activitatea desfășurată la Facultatea de Medicină din Iași (1920-1962) [21].

†1968, ian. 31, **București** – 55 ani de la decesul **col. farmacist Constantin Efstatiade** (n. 1876, aug. 27, Moinești, jud. Bacău).

Înscris la Școala superioară de farmacie din București (1893), practica în farmacie la „*Providența*” (Moinești), „*Speranța*” (Tg. Ocna) și Caracal; licențiat în farmacie (1901), libera practică (1902); intern al Eforiei spitalelor civile și ales în comitetul Societății studenților în farmacie (casier, secretar și vicepreședinte); a condus farmacia provizorie (Isaccea) (1905-1908), consilier comunal, ajutor de primar, primar la Isaccea, ajutor de subprefect la plasa Măcin.

A participat la campania din 1913 și apoi la Primul Război Mondial; din 1919 a fost primit în cadrele active ale armatei, la Spit. militar al Corpului 3 Armată, Comandamentul Corpului 2 Armată (1926), Comitetul consultativ sanitar (1928), Spit. militar *Regina Elisabeta* din Buc., Corpul Depozite Fluviale (1930-1932); decorat cu Medalia jubiliară *Carol I* (1906), medalia *Serviciul Credincios* cl. I (1909) și ordinul *Coroana României* în grad de ofițer (1922); înmormântat în cimitirul *Ghencea Militar* [22-23].

†1988, feb. 14, **București** – 35 ani de la moartea **conf. dr. doc. farmacist mr. (r) Enache Pușcaru** (n. 1912, apr. 8, com. Crucea de Jos, jud. Putna)

„*Remarcabil om de știință, organizator, cercetător meticulos, cadru didactic talentat, promotor al științelor farmaceutice, animator al vieții farmaceutice românești, cu o contribuție importantă la edițiile a VII-a, a VIII-a și a IX-a ale Farmacopeei Române, la manualele sale didactice, la volumele de cinstire a înaintașilor etc.*”; incinerat la Crematoriul *Cenușa* [24-25].

†1988, martie 21, **Iași** – 35 de ani de la moartea **medicului Ioan Lungu** (n. 1924, dec. 14, Fântâna Mare, jud. Suceava)

Format la școala de Semiologie Medicală ieșeană, el s-a dedicat științei și învățământului universitar din Iași; a funcționat ca medic primar la Clinica a II-a Medicală a Spitalului Sf. Spiridon și ca profesor la Institutul de Medicină și Farmacie (1949-1977); a elaborat aproape 300 de lucrări științifice în care a tratat probleme ale medicinei interne, mai ales în specialitatea gastroenterologiei [26].

†1993, ian. 9, **Marea Britanie** – 30 de ani de la moartea **dr. Janet Vaughan** (n. 1899, oct. 18, Clifton, Bristol, Anglia), decan de universitate

Cercetările sale au inclus bolile și transfuziile de sânge, tratamentul înfometării și efectul radioactivității asupra oaselor și măduvei osoase; cartea ei din 1934, *Anemias*, a fost unul dintre primele tratamente specializate ale bolilor de sânge. În timpul Războiului Civil spaniol a activat în echipele de ajutoare medicale spaniole din Brigada Internațională și a făcut parte dintr-o echipă care a introdus în Marea Britanie metoda spaniolă de depozitare a sângelui pentru transfuzii, pe care a folosit-o în calitate de director al North West London Blood Supply Depot pe toată durata celui de-al Doilea Război Mondial (1939-1945).

După război, a devenit cunoscută pentru munca sa asupra efectelor plutoniului; a fost al șaselea director al Colegiului Somerville, Oxford (1945-1967), apoi membru de onoare; numită Dame Commander al Ordinului Imperiului Britanic (DBE) (1957); Universitatea Oxford i-a acordat un DCL onorific (1967); membru al Societății Regale (FRS) (1979); a primit multe diplome de onoare și burse [27].

†**1998, ian. 11, București** – 25 ani de la moartea **farmacistului Vasile Cristea** (n. 1922, oct. 31, București)

Școala primară *Enăchiță Văcărescu*, București (1929-1933), liceul militar *Mihai Viteazul*, Tg. Mureș și Timișoara (1933-1941), Facultatea de farmacie din București (1941-1946), practica de un an în farmacia Spit. militar central *Regina Elisabeta* din București; a funcționat în cadrul Oficiului Farmaceutic al Capitalei și al Ministerului Sănătății, ca director general al Direcției generale farmaceutice (1967-1983); distins cu ordinul *Steaua R.S.R.* cl. V și medaliile *Meritul Sanitar* cl. III și *A 25-a aniversare a R.S.R.*; înmormântat în cimitirul *Bellu* [28-29].

†**1998, martie 25, București** – 25 ani de la moartea **prof. dr. doc. farmacist, dr. fiz.-chim. Alexandru Mavrodin** (n. 1899, București), om de știință remarcabil, membru de onoare al Academiei de Științe Medicale din România și a mai multor societăți științifice și academii din țară și de peste hotare. „*Era omul care făcea mai multe fapte bune pe zi și de care a profitat o generație*” [30-31].

†**2003, feb. 25, București** – 20 ani de la moartea **farmacistei Paulina Grințescu** (născ. Ionescu, 1915, iunie 29, Slobozia)

După absolvirea cursului primar în comuna Iazu, jud. Ialomița (1927) și a celui secundar la Liceul de fete *Dr. C. Angelescu* din Buzău (1934) s-a înscris la Facultatea de Farmacie din București, practica de un an a efectuat-o în farmacia unchiului său, Silvestru Petrescu, din București (1938-1939), a obținut licența și libera practică (1939), fiind angajată tot aici ca stagiară; a fost mobilizată ca farmacistă la spitalul Z.I nr. 311 din București (iulie-dec. 1941).

A lucrat în farmacia verișoarei sale dr. farmacist Janeta Petrescu (1942); în Institutul de Cercetări Farmaceutice (1943), transformat în ICSCMF, unde a funcționat ca cercetător științific principal grad III, fiind șefa Laboratorului de Cercetare și Control Fizico-Chimic până la pensionarea din 1975; inventatoare, cu o bogată activitate științifică de cercetare, ilustrată printr-un număr mare de lucrări publicate sau comunicate în țară și străinătate, a colaborat la *F.R.*, ed. VIII (1965), *Suplimentele I* (1968), II (1970), III (1972) și ed. IX (1976); onorată cu diverse distincții; înmormântată în cimitirul *Herăstrău* [32-33].

†**2008, martie 21, București** – 15 ani de la moartea **dr. Sofia Ionescu** (n. Ogrezeanu, 1920, apr. 25, Fălticeni)

A absolvit Școala Centrală de Fete din București (1939); Facultatea de Medicină din București (1945); Doctor în Medicină (1946); secundariat în Neurochirurgie; medic primar (1954); cercetător științific principal grad I; prima femeie neurochirurg din România și din lume; cu peste 120 de articole publicate în țară și străinătate; premii: *Crucea Roșie* (1943); *Diploma de Onoare ANFDUR* (1996); *Diploma de Onoare pentru merite deosebite în promovarea științei și tehnicii în România* (1996); Academia de Științe Medicale (1997); Diploma și Premiul de Excelență: *Carol Davila* (2003); Președinte de Onoare a Confederației Naționale a Femeilor din România (2005); Membru Emerit al Academiei de Științe Medicale, membru în Societatea Română de Istoria Medicinii și Societatea Română de Neurochirurgie; înmormântată în Cimitirul *Bellu* [34-36].

†**2023, ian. 6, București** – A murit **prof. istoric Antoaneta Marinescu Lucasciuc** (n. 1939, sept. 9, Baineț, jud. Rădăuți)

Aleasă în mai multe legislaturi, secretara Filialei București a Societății pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina (SCLRB); Senior Editor în Colegiul de Redacție al Revistei SCLRB „*Mesager Bucovinean*”, unde a publicat numeroase articole despre cultura și literatura bucovinenilor din perioada austriacă, interbelică și postbelică; a activat cu mult entuziasm în cadrul Asociației Medicilor și Farmaciștilor Ofițeri în Rezervă (AMFOR) din București; membră activă a Societății Medicilor Scriitori și Publiciști din România (SMSPR), a Societății Române de Istoria Medicinii (SRIM), îngrijindu-se și de biblioteca societății, a Societății Române de Istoria Farmaciei (SRIF), s-a implicat cu dăruire și entuziasm, în multe manifestări științifice, naționale și internaționale, prezentând lucrări de iatroistorie interesante și bine documentate, majoritatea fiind publicate în volumele congreselor sau în reviste de specialitate.

†**2023, ian. 19, București** – A murit **prof. univ. dr. Mihail Ghiur** (n. 1933, nov. 28, Camenca, Ismail, Basarabia)

Absolvent al Colegiului „*Gheorghe Roșca Codreanu*” din Bârlad și al Facultății de Medicină Generală din București, doctor în medicină și profesor de chirurgie generală; membru al Societății Române de Istoria Medicinii (SRIM), membru de onoare al Academiei de Științe Medicale, membru fondator al Societății Medicilor Scriitori și Publiciști din România; a publicat numeroase cărți și studii de specialitate, precum și o monografie, patru volume de versuri, un roman frescă a societății românești de la mijlocul sec. al XX-lea: „*Înghetul vine de la Nord-Est*”, apărut în două volume: *Pribegi în propria țară și Blestemul Brâncovenilor*.

Aniversări

1758, ian. 20, Montbrison, Loire, Franța – 265 ani de la nașterea **chimistei Marie (Anne Pierrette) Lavoisier** (n. Paulze) (†1836, feb. 10, Paris)

A fost soția chimistului și nobilului Antoine Lavoisier, „*fondatorul chimiei moderne*”, acționând ca asistentă de laborator, cu rol esențial în traducerea mai multor lucrări științifice, în standardizarea metodei științifice și ilustrarea lucrării „*Traité de chimie*” de A. Lavoisier. După moartea lui Lavoisier și a tatălui ei, sub ghilotină, în 1794, Marie a editat lucrarea soțului ei, „*Mémoire de chimie*” în

două volume, pe care le-a oferit în 1805 unor eminentei oameni de știință [37].

1803, martie, Bogata, jud. Mureș – 220 ani de la nașterea **Iosif Szabo** (†1874, dec. 15, Iași), farmacist, botanist și medic, membru de onoare al Academiei Române (1872)

Mai întâi a fost farmacist, apoi subchirurg la Spitalul Militar din Iași, după care medic la Spitalul Sf. Spiridon, medic la Ospiciul pentru săraci, bătrâni și infirmi de la Galata (1863), devenind directorul acestuia și medic de arondisment; concomitent a cercetat flora și fauna Moldovei. Poate fi considerat un savant al timpului său prin preocupările multiple pe care le-a avut în Iași ca farmacist, doctor în medicină, pasionat botanist și neobosit cercetător al florei Moldovei; a elaborat Flora Moldavica (1841) și Flora județului Iași, rămase în manuscris, dar a avut și un rol deosebit în activitatea de popularizare a cunoștințelor medicale în Moldova, promovată de Societatea de Medici și Naturaliști [38].

1833, martie 14, Ellenberg, New York – 190 de ani de la nașterea stomatologei **Lucy Hobbs Taylor** (†1910, oct. 3, Lawrence, Kansas)

A fost prima femeie din lume care a absolvit o facultate de stomatologie (Ohio College of Dentistry din Cincinnati) și a obținut un doctorat în stomatologie (1866). La un an după ce soțul ei a murit în 1886, s-a pensionat, dedicându-și timpul carității și cauzelor sociale, și anume drepturile femeilor.

Astăzi, Asociația Americană a Femeilor Dentist recunoaște femeile remarcabile din profesia stomatologică cu *Premiul Lucy Hobbs Taylor*, cea mai prestigioasă onoare pe care o acordă organizația [39].

1833, martie 17, Cracovia, Polonia – 190 de ani de la nașterea **medicului** compozitor **Gustav Otremba** (†1891, feb. 11, Iași).

Stabilit definitiv în Moldova, în **1858**, a practicat medicina întâi la Hârlău, apoi la Iași, ca medic militar, având gradul de colonel și funcția de medic șef de corp de armată în timpul Războiului de Independență (1877-1878), membru și președinte al Societății de Medici și Naturaliști din Iași, a înființat Societatea medico-militară din Iași (1882), publicând numeroase articole și studii de specialitate; compozitor de prestigiu, a creat, împreună cu Eduard Caudella, muzica pentru operetele *Olteanca* și *Hatmanul Baltag*, care s-au bucurat de mult succes în epocă, compunând un număr considerabil de romanețe și piese instrumentale [40-41].

1843, ian. 17, Cernăuți – 180 de ani de la nașterea **farmacistului Anton Căpățână** (†1911, iulie 2, Panciu)

Elev la Școala din Cernăuți unde preda Aron Pumnul (1818-1866), fiind coleg și cu Mihai Eminescu, a făcut practica în farmaciile „*Minerva*” (Mihăileni) și „*Înger*” (Botoșani) (1860-1863), obținând titlul de asistent; a urmat studii academice la Universitatea „*Ludwig Maximilian*” din München, devenind magistrul în farmacie (1869). Revenit în țară a obținut dreptul de liberă practică și concesiunea de a înființa în Panciu, jud. Putna, farmacia „*Sfântu Constantin*” (1871), devenită model prin organizarea sa; cetățean român (1889); membru al PNL, făcând parte din consiliul comunal (1901) și primar al orașului Panciu (1907-1911); a obținut dreptul de a în-

ființa o farmacie filială în com. Soveja, jud. Putna (1904) [42-43].

1848, feb. 12, Boscani, jud. Mehedinți – 175 ani de la nașterea **gen. divizie dr. Nicolae Zorileanu-Popescu** (†1921, nov. 4, București)

După absolvirea Liceului „*Traian*” din Turnu-Severin, a urmat Școala de medicină și farmacie din București (1865-1868); prin concurs (1871) a obținut o bursă de studii în Franța pentru echivalare și doctorat în medicină, cu teza „*Etudes cliniques sur la symptomatologie et la diagnostique de la pleuresie seche*” (Montpellier); a participat la Războiul Franco-prusac, ca medic ajutor atașat la ambulanțele franceze; a parcurs ierarhia militară de la sublocotenent (1870) la general de brigadă (1909); nelipsit a fost și la Războiul de Independență (1877-1878); a desfășurat o campanie de combatere a febrei tifoide mergând cu ambulanțele sanitare, pe drumurile țării (1886-1887); tot atunci a studiat și apele minerale de la Govora, Călimănești și Căciulata, făcând propuneri pentru deschiderea stațiunilor și exploatarea terapeutică a acestora, conducând la înființarea de pavilioane pentru tratarea bolnavilor militari, civili și a familiilor lor; recunoștiința beneficiarilor s-a concretizat și prin ridicarea unui bust lucrat în bronz, pe soclu din piatră, sculptat și vopsit sub forma unei coroane de lauri, pe fața căruia este inscripționat: „*Medicului General Dr. N. Zorileanu 1848-1921. Primul cercetător și întemeietor medical al Băilor Govora*” (1930); a condus Institutul Medico-Militar (1897-1900), fiind unul dintre cei mai responsabili și eficienți directori ai acestuia [44-45].

1848, martie 2, Bursucani, jud. Galați – 175 de ani de la nașterea **dr. Aristide Peride** (†1906, mai 13, Iași)

Întemeietorul școlii de anatomie și al Institutului de Anatomie din Iași, a fost profesor de Anatomie descriptivă și Histologie la Facultatea de Medicină (1881-1906), membru al Institutelor de Anatomie din Paris, Berlin și Viena, cu care a făcut schimburi de informații științifice, membru al Societății literare Junimea și al Societății de Medici și Naturaliști din Iași.

Pe coperta IV a lucrării Facultatea de Medicină a Universității din Iași (1879-1948), Ed. „Grigore T. Popa”, UMF Iași, 2010, autor prof. Dana Baran, este redat tabloul Lecția de anatomie, aflat în Muzeul Institutului de Anatomie din Iași, în care între personajele reprezentate se află A. Peride și prof. francez Philibert Constant Sappey [46-48].

1853, ian. 3, Botoșani – 170 ani de la nașterea **farmacistului Ion Paslavsky-Bejan** (†1914, oct. 27, București)

Practica de elev în farmaciile *Minerva* (Botoșani) și *Sf. Gheorghe* (Ștefănești); stagiul de asistent în Galați, a obținut licența (1881) și naturalizarea (1883); farmacist în spitalele Eforiei; a înființat farmacia *Coroana Regală* (Rm. Vâlcea, 1893), pe care o va conduce personal până la sfârșitul vieții; a deschis o filială în Călimănești (1902); înmormântat în cimitirul „*Sf. Ioan*” din Rm. Vâlcea [49-50].

1853, febr. 5, Iași – 170 ani de la nașterea **dr. Constantin Thiron** (†1924, Iași) Profesor la Facultatea de Medicină (1881-1923), a fost un pionier al învățământului medical superior ieșean, prin înființarea celui dintâi laborator de medicină experimentală, a primului laborator de radiologie medicală și efectuarea celor dintâi radiografii din Iași (1900), în colaborare cu marele fizician Dragomir Hurmuzescu. S-a distins și ca animator al vieții științifice și cultural-politice a orașului [51].

1853, feb. 17, Huși – 170 ani de la nașterea **farmacistului Johann Oswald** (†1909, aug. 13, Craiova)

Curs primar la Cahul și secundar la Cluj, s-a înscris la Școala superioară de farmacie din București, practica de doi ani a efectuat-o în farmacii din Buzău, Brăila, Craiova și București, obținând certificatul de asistent (1872), licența în farmacie și libera practică (1874); a arendat farmacia *Salvator* din Drăgășani, iar după decesul cumnatului său, farmacistul J. Peszinsky din Cahul, a devenit moștenitorul farmaciei acestuia, administrând-o până la retrocedarea sudului Basarabiei (1878), când și-a vândut dreptul de farmacie unui farmacist rus, s-a stabilit la Galați, arendând 8 ani farmacia *La Ville*. A participat la primul congres al medicilor, farmaciștilor și veterinarilor (6-8 oct. 1884) de la București, fiind remarcat prin luările la cuvânt din cadrul dezbaterilor; a obținut prin concurs o concesiune la Craiova (1886), înființând farmacia *Crucea Roșie*, pe care, după câțiva ani, din motive de sănătate, a arendat-o farmacistului I. Nicolescu; a plecat în străinătate pentru tratament și studiul științelor naturii, devenind dr. în filozofie și chimie la Univ. Ludwig-Maximilian din München; revenit în țară, s-a ocupat mult și cu agricultura, administrând moșiile de la Sintești, jud. Ilfov și Cârcea, jud. Dolj, rămânând proprietarul farmaciei din Craiova până la decesul său [52].

1853, martie 9, Vaslui – 170 ani de la nașterea **farmacistului Vasile Vasiliu** (†23 ian. 1925, Botoșani)

Practica de elev (1869-1872) în farmaciile: „*Speranța*” (București), Farmacia centrală de la Colțea și „*Sf. Constantin*” (Panciu); asistent; magistrul în farmacie la Universitatea din Viena (1878), membru activ al Societății „*România Jună*”; libera practică (1879); a obținut concesiunea cu care a înființat o farmacie în Botoșani, devenită model, dirijată cu pasiune și profesionalism (1882); a participat activ la primul congres al medicilor, farmaciștilor și veterinarilor, București (1884). Membru al PNL, consilier comunal și județean în mai multe rânduri, deputat (1895; 1907), senator (1907; 1914); a susținut publicarea ziarului „*Botoșanii*”, organ local al PNL (1898); acționar majoritar al Societății anonime pe acțiuni pentru industria de obiecte de lemn „*Moldova de Sus*” (1908); acționar fondator la Societatea anonimă pe acțiuni „*Banca Botoșăneană Română*” (1909); membru în Comisia chimico-farmaceutică și al mai multor societăți filantropice din România; membru onorific în Consiliul de igienă și salubritate publică, Botoșani; președinte în mai multe rânduri al Camerei de comerț și industrie, Botoșani; posesor al mai multor ordine și medalii de aur la Expoziția de științe, 1903 și Expoziția jubiliară, 1906; prin testamentul încheiat în 1923, printre altele, arăta că preocuparea lui de competență a fost binele obștesc, donându-și întreaga avere unor instituții în scop caritabil; înmormântat în cimitirul „*Eternitatea*” din Botoșani [53-54].

1853, martie 29, Cernăuți – 170 ani de la nașterea **farmacistului Johann Werner** (†1922, martie 6, Iași)

Elev practicant în farmaciile „*Sf. Spiridon*”, „*Ștefan cel Mare*” (Iași) (1867); asistent în farmacie (1873), practica de un an în farmacia „*Ursul*” (București), revenit în Iași, ca asistent în farmacia spitalului „*Sf. Spiridon*”, „*Fortuna*” și „*Înger*”, apoi la „*Înger*” (Vaslui); magistrul în farmacie la Universitatea din München; libera practică (1875); magistrul în farmacia „*Înger*” din Vaslui, după care a arendat farmacia „*Providența*” din același oraș; la Roman, din

1881, timp de 18 ani a luat în arendă farmacia „*Minerva*”, aparținând Epitropiei „*Sf. Spiridon*” din Iași; naturalizat (1893) și a cumpărat farmacia „*Minerva*” din Iași, redenumită „*Centrala*”, pe care a condus-o ireproșabil până la decesul său; dreptul de a înființa o farmacie filială în stațiunea balneară Slănic-Moldova (1895-1912) și de a exploata apele minerale; a inițiat îmbutelierea apelor minerale, fiind probabil primul farmacist exportator al acestora, iar pentru reclamă a publicat lucrarea „*Descrierea pe scurt și întrebuințarea apelor de la băile Slănicului din Moldova*” (1896, Roman). Vicepreședinte al Societății farmaciștilor din România; consilier al Băncii Naționale; membru onorific al Consiliului de igienă și salubritate publică a jud. Roman; consilier comunal și județean în mai multe rânduri; președinte al Camerei de industrie și comerț, secția Roman; furnizor al Curții Regale; decorat cu ordinul „*Coroana României*” în grad de cavaler, cu medalii de aur la Expoziția de științe 1903 și Expoziția jubiliară 1906; membru fondator al unor societăți: „*Banca de Credit*” (1899, Roman); „*Asociația Medico-Farmaceutică*” (1908); „*Salvarea*” (1910); „*Industria Chimico-Farmaceutice*” (1919, Iași); membru activ al PNL; a avut șapte copii, dintre care, fiul Constantin a absolvit studii farmaceutice, preluând conducerea farmaciei „*Centrala*”, aflată în hotelul „*Traian*” din centrul Iașului; înmormântat în cimitirul „*Eternitatea*”, sectorul Catolic, din Iași [55-56].

1858, ian. 31, Tohanul Vechi, com. Bran, comitat Brașov – 165 ani de la nașterea **farmacistului Ion Faltis** (†1936, dec. 10, Brăila)

Înscris la Școala superioară de farmacie (1874), practica de elev în farmacia „*Sf. Gheorghe*” (Slatina); asistent și-a executat stagiul (1878-1881) în farmaciile „*Flora*” (Rm. Sărat) și „*Speranța*” (Târgoviște); licențiat (1884), libera practică (1886); ca student (1883) împreună cu colegul său Eduard Winkler-Mareș, a redactat, poligrafiat și ilustrat revista umoristică „*Trulla*”, apreciată de colegi; a înființat Societatea muzicală „*Doina*” (Slatina) și primul cor bisericesc (1888), pe care l-a condus un an în biserică „*Maica Domnului*”, Caracal; cetățean român (1891); concesiunea de a înființa la Ivești farmacia „*Dr. Davila*” (1894), pe care o va transfera la Brăila (1897), devenită un prestigios laborator de produse galenice, pe care o va conduce până la adânci bătrâneți; aici a înființat Societatea de cântări „*Veselia*” și Societatea muzicală „*Internaționala*”.

Om de aleasă cultură, iubitor de muzică, poliglot, a colaborat cu scrieri la ziare și reviste românești și străine; președinte al Colegiului farmaceutic-filiala Brăila; sărbătorit de colegi la 50 ani de activitate profesională și medaliat cu „*Răsplata Muncii*” (1925); a publicat broșura „*Nomenclatura și arta de a formula*” sub pseudonimul „*Un doctor bătrân*” (1926, Brăila); membru al Societății Internaționale de Istoria Farmaciei (1927); înmormântat în cimitirul „*Sf. Constantin*” [57-58].

1863, feb. 3, Mihăileni, jud. Dorohoi – 160 ani de la nașterea **mr. (r) farmacist Nicolae Torjescu** (†1914, sept. 2, București), cetățenia română (1885)

Absolvent al Școlii superioare de farmacie din București și libera practică (1891); stagiul militar (1884/85); diriginte-administrator (1895/96); conferențiar la Școala superioară de medicină veterinară din București (1896-97); a înființat farmacia „*Salvator*” în com. Pucioasa (1897) și o farmacie filială în stațiunea balneară Vulcana, jud. Dâmbovița (1899); din motive de nerentabilitate și de

boală a vândut farmacia; farmacist-intendent la spit. din com. Oteteliș, jud. Vâlcea și la spit. județean Câmpulung (1902-1906); din 1907 a trecut în serviciul Direcției generale a serviciului sanitar ca verficator, șef de birou, subșef al Diviziei farmaceutice, depozitului de medicamente și laboratoarelor de igienă, cu delegație de inspector al farmaciilor și drogheriilor din țară, fiind și secretar al Comisiei farmaceutice; a făcut campania din Bulgaria (1913-1914) fiind decorat cu „*Avântul Țării*”, „*Meritul Sanitar*” cl. I, ordinul „*Coroana României*” în grad de cavaler și „*Bărbăție și Credință*” [59-60].

1868, feb. 18, Focșani – 155 ani de la nașterea **col. farmacist Mihail Țanovici** († 1921, iunie 21, Brăila)

Chimist expert (1905-1914); profesor la liceul „*Nicolae Bălcescu*” (Brăila), unde a suplinit alternativ catedrele de botanică, zoologie, fizică și chimie (1905-1921); conferențiar la Cercul medico-farmaceutic; farmacist-șef la grupul navelor din Marina militară de la Galați; membru onorific în Consiliul de igienă și salubritate al orașului Brăila; membru fondator și colaborator al „*Revistei Sanitare Militare*”; în timpul campaniei militare din 1913, vasul-spital „*Principele Carol*” al Marinei militare române, pe care era mobilizat a fost staționat, în portul Turnu Măgurele, iar în războiul din 1916-1918, același vas-spital a fost staționat în portul Chilia Veche; din această perioadă s-a păstrat un interesant „*jurnal*” de campanie, publicat de Ciresica Țanovici, fiica acestuia, în 1984 [61-62].

1868, mart. 1, Iași – 155 de ani de la nașterea **botanistului Marcel Brândză** (†1934, mart. 30, București), nepot al savantului Dimitrie Brândză (1846-1895)

Cu doctorat la Paris (1891), a devenit conferențiar la Facultatea de Farmacie din București (1924), iar din 1927 conservator al ierbarului de criptogame aparținător Institutului Botanic din Capitală, fiind fondatorul științei botanice din România; postum i s-a publicat volumul *Flora ilustrată a plantelor lemnoase din România* (1934), excelent manual pentru determinarea acestor plante [63].

1873, ian., 29, Cozmești-Mirosllovești, Iași – 150 de ani de la nașterea **chimistului Petru Bogdan** (†1944, mart. 28, Mediaș)

Profesor universitar și rector al Universității din Iași, academician, creator al învățământului de chimie-fizică din România (1913); a efectuat cercetări fundamentale în domeniul electrochimiei și al termodinamicii; în peste patru decenii de activitate didactică a îndrumat numeroase generații de chimiști și fizicieni; a publicat, în patru volume, primul *Curs de chimie fizică* (1921) din România; a făcut parte din prima grupare a revistei *Viața Românească*, ocupându-se de rubrica de știință [64].

1873, ian. 5, București – 150 ani de la nașterea **medicului Alexandru Slătineanu** (†1939, nov. 27, Iași)

A fost membru corespondent al Academiei de Științe Medicale din România și unul dintre întemeietorii școlii de igienă și epidemiologie din România. După obținerea titlului de doctor (1901) la Facultatea de Medicină din Paris, a lucrat timp de 10 ani la Catedra de Medicină experimentală a Universității din București, sub conducerea savantului Ion Cantacuzino; apoi profesor de bacteriologie la Facultatea de Medicină din Iași (1911), înscriindu-se ca fondator al școlii ieșene de bacteriologie și epidemiologie, fiind, totodată, un erudit clinician. A desfășurat o susținută activitate de igienist și medic de sănătate publică;

având un rol important în combaterea tifosului exantematic din Moldova (1917-1918); a înființat Institutul de Igienă din Iași și Plasa 10 sanitară rurală de demonstrație Tomești-Iași, care a funcționat între 1929 și 1934, fiind o formă superioară de organizare sanitară; a contribuit la crearea primelor sanatorii T.B.C. din Moldova; a avut un rol hotărâtor în organizarea și dezvoltarea Spitalului de boli contagioase *Izolarea* din Iași [65].

1873, martie 7, București – 150 ani de la nașterea **col. (r) dr. farm. Vasile Grigorescu-Elvir** (†1959, apr. 16, București);

La liceul *Gheorghe Lazăr* din București, pe care l-a absolvit în 1891, a înființat Societatea științifică și literară *Gheorghe Lazăr* (1890-1895); s-a înscris la Școala superioară de farmacie din Capitală, stagiul de practică efectuându-l la farmacia *Victoria* (1891-1892) și Farmacia centrală de la Spitalul Colțea (1892-1895); asistent, a făcut practica de un an la Depozitul și Laboratorul central de medicamente de la farmacia Eforiei (1896); licența în științe de Stat (1896) cu lucrarea *Libertatea presei*; licența în farmacie (1898); diploma de farmacist și libera practică (1899); diriginte la farmaciile *Sf. Treime* (Urziceni), *Vulturul de Aur* și *Românească* (Craiova) (1901-1906); membru în Comisia chimico-farmaceutică (1908-1911), când a contribuit decisiv la îmbunătățirea situației sociale a farmacistelor prin elaborarea și susținerea criteriilor după care și farmaciștele puteau câștiga dreptul de a participa la concursurile pentru deschiderea de noi farmacii (1910), astfel, primele trei farmaciste au reușit să obțină concesiuni, devenind proprietare de farmacii, la concursul din 1913.

A susținut teza de doctorat „*Hrana țaranului român din punct de vedere al igienei alimentare și al igienei sociale*”, sub conducerea prof. A. Poltzer și V. Sion (1916); a făcut campania din 1913 ca locotenent la ambulanța diviziei III de rezervă; mobilizat pe întreaga perioadă a Primului Război Mondial, la Depozitul mobil al armatei a 2-a, ca maior (r) (1917-1918); director clasa I al Serviciului farmaciilor și drogheriilor din Ministerul Sănătății (1923-1925), când a fost delegat să organizeze un depozit regional de medicamente în Arad și câte o farmacie la spitalele centrale din Timișoara și Oradea; inspector general farmaceutic (1926-1930), când a inspectat farmaciile și drogheriile din Basarabia, propunând măsuri de îmbunătățirea activității acestora; s-a ocupat mulți ani cu ziaristica și literatura, publicând în ziare politice și reviste literare din București și Craiova, proză, versuri și teatru: *Suspine* (1900), *Furtuna casnică*; *Opinia publică* (1902), *Amintiri din armată* (1903), *Nuvela*; *Național. Note critice*; *Unde duce băutura* (1904); lucrări de specialitate: *Memorial licențiaților în farmacie. Revendicări și drepturi* (1900); *Dreptul de proprietate al farmaciilor din România. Studiu critic și istoric* (1905); *Monopolul chininei d.p.d.v. științific și economic* (1907); *Tendența de monopolizare a medicamentelor* (1909); *Studiu statistic asupra farmaciilor din Dobrogea* (Constanța) și *Albumul nostru* (București), editat cu ocazia sărbătoririi jubileului de 30 ani de la absolvirea Școlii superioare de farmacie de către promoția anului 1898 (1928); decorat cu *Avântul Țării* (1913); *Meritul Sanitar* cl. III (1914) și cl. I (1924); *Coroana României* în grad de ofițer (1922); *Crucea Comemorativă a războiului 1916-1918*; înmormântat în cimitirul „*Bellu*” [66-67].

1883, martie 9/22, com. Vărsătura – 135 ani de la nașterea **prof. dr. farm. Gh. P. Pamfil** (†1965, iunie 10, Breaza)

A reînființat la Cluj *Institutul Farmaceutic* și a reorganizat *Farmacia Clinicilor*, care deservea 11 clinici cu 1.000 de paturi (1920); ca director (ian.-sept. 1930) la București a creat și organizat primul Institut de cercetări farmaceutice, devenit prin legea sanitară din 14 iulie 1930 *Institutul chimico-farmaceutic*, baza din care s-a constituit mai târziu *Institutul de Cercetări Chimico-Farmaceutice (ICCF)* și *Institutul pentru Controlul de Stat al Medicamentului și Cercetări Farmaceutice (ICSMCF)*, devenit de la 1 ian. 1999 *Agenția Națională a Medicamentului (ANM)* iar din 2010 *Agenția Națională a Medicamentului și a Dispozitivelor Medicale (ANMDM)*.

Primul președinte al Colegiului farmaceutic (12.10.1930), când a colaborat la întocmirea normativelor legislative din Legea Sanitară privind reglementarea activității farmaceutice din România; decan al Facultății de Farmacie din București (1938-1941); a militat pentru unificarea profesiei farmaceutice, ridicarea nivelului ei științific și crearea unei industrii naționale chimico-farmaceutice [68-70].

1883, martie 19, Ploiești – 140 ani de la nașterea **dr. farm. col. (r) Emil Belcot** (†1955, dec. 3, București)

Înscris la Școala superioară de farmacie (1897) executând practica de trei ani în farmacia „*Sf. Gheorghe*” (Ploiești); intern al Eforiei spitalelor civile București; vicepreședinte al Societății studenților în farmacie; licența în farmacie (1904), libera practică (1905), diploma de farmacist (1908); farmacist șef al Eforiei (1908-1913); concesiune pentru o farmacie în București; a făcut campania din Bulgaria (1913), fiind medaliat cu „*Avântul Țării*”; în Primul Război Mondial (1916-1918) a fost mobilizat la ambulanța diviziei XII și la spit. de evacuare nr. 15; asistent la catedra de Chimie farmaceutică și Farmacie galenică (1921); asistent definitiv (1939); doctor în farmacie *Magna cum laude*, cu teza „*Sirupul iodotanic. Contribuții tehnice și teoretice pentru obținerea preparatului titrat și stabilit*”, condus de prof. Gh. Pamfil (1937); conferențiar la catedra de Farmacie galenică (1940-1942); consilier tehnic și director tehnic la Laboratorul de preparate farmaceutice „*Dr. Iteanu*”, București. Secretar general al Societății științelor farmaceutice; membru în: Comisia chimico-farmaceutică; Comisia pentru verificarea diplomelor străine ale medicilor și farmaciștilor (1938/1939); Comisia pentru elaborarea FR edițiile V-VII; comitetul de redacție al „*Revistei Farmaciei*” și al „*Curierului farmaceutic*”; comitetul Asociației generale a farmaciștilor; Consiliul de igienă și de ocrotire al jud. Ilfov și comisia de control al farmaciilor din București (1940); consiliul de administrație (CA) al Cooperativei O.A.F.; cenzor în CA al „*Băncii române de credit farmaceutic*” (1924, Buc.); șef al Laboratorului de analize și control din cadrul Fabricii de medicamente nr. 6, București (1949-1955), a avut o intensă activitate științifică prin conferințe, studii, lucrări originale, recenzii, articole și publicații: „*Formular farmaceutic*” (1921); „*Receptura*” (în colab. cu Ar. Mihalovici, G.A. Damian, 1931); „*Lucrări practice de farmacie galenică*”, ed. I-V (1931/1942); „*Formularul preparatelor galenice pentru farmacii și laboratoare*” (1946); membru în Mișcarea Legionară (1940), fapt ce i-a pricinuit mai târziu nenumărate greutăți; înmormântat în cimitirul „*Reînvierea*” [71-72].

1888, ian. 7, Bârlad – 135 de ani de la nașterea **medicului Petru P. Condrea** (†1967, dec. 13, București)

Elev al savanților V. Babeș și I. Cantacuzino, a contribuit la organizarea și dezvoltarea școlii românești de microbi-

ologie; profesor la catedra de Bacteriologie a Facultății de Medicină din Iași, specialist în seruri și vaccinuri a organizat și condus Filiala Iași a Institutului *Ion Cantacuzino* din anul 1950 [73-74].

1888, feb. 11, Sisești, Mehedinți – 135 ani de la nașterea **dr. Nicolae Ionescu-Șișești** (†1954, aug. 17, București)

Medic neurolog, cu studii integrale de medicină la Paris; doctor în medicină cu o teză privitoare la tumorile măduvei spinării (1929), a fost numit șef de serviciu la Spitalul Salpêtrière, leagănul și centrul vital al neurologiei franceze, cooptat în colectivul de organizare a cursurilor de specializare în bolile nervoase, a primit Premiul „*Potain*” al Academiei de Medicină din Paris (1931). Revenit în țară (1932) a lucrat la clinica de neurologie a prof. dr. Gh. Marinescu din Spitalul Colentina; în lucrările sale a studiat meningoencefalitele, siringomieliile și siringoglobulia prin evaluări histologice; membru al Academiei de Medicină din Franța și SUA; membru corespondent al Academiei Române din care a fost scos în timpul comunismului; a decedat în urma unei infecții căpătate în timpul experiențelor pe animale [75-76].

1893, feb. 14, Dorohoi, jud. Botoșani – 130 de ani de la nașterea **fizicianului Ioan I. Plăcinteanu** (†1960, nov. 14, Gherla, jud. Cluj)

A fost unul dintre cei mai de seamă reprezentanți ai fizicii teoretice și unul dintre inițiatorii învățământului acestei științe în țara noastră; profesor în învățământul secundar și universitar ieșean timp de peste un sfert de veac; director al Observatorului astronomic din Iași; activitatea științifică, desfășurată în mai multe domenii ale fizicii teoretice moderne, a fost concretizată în peste 60 de lucrări de mare valoare; membru al Academiei de Științe din România [77].

1898, feb. 22, Berlin – 125 ani de la nașterea **dr. Astra Călugăreanu-Nandriș** (†1987, iulie 21, București)

Fiica prof. dr. doc. Dimitrie Călugăreanu (1868-1937) și a Mariei (n. Maxim), absolventă a Facultății de Științe și diplomată a Conservatorului de Canto și Artă Dramatică din Iași. A primit o educație aleasă în familie dar și în școlile primare și liceale din București; s-a înscris la Facultatea de Medicină din București (1918), dar în 1921 și-a urmat tatăl, care fusese numit la Facultatea de Medicină din Cluj, unde a absolvit facultatea în 1923, fiind angajată ca preparator; apoi asistent la Catedra de anatomie patologică, condusă de prof. dr. Titu Vasiliu (1885-1961); a obținut diploma de doctor în medicină *Magna cum laude* cu teza „*Contribuțiuni la studiul endocarditei lente*” (1924), publicată la Ed. Cultura Națională, București, 1924 și în „*Annales de médecine*”, nr. 6, Paris, 1925, echivalentă (1968); a urmat cursuri de specializare și perfecționare în laboratoarele și clinicile infantile ale Facultății de medicină din Paris (1925-1926), primind 3 diplome în puericultură, boli de copii și boli contagioase; s-a căsătorit (1926) cu bucovineanul dr. doc. Ion Nandriș (1890-1967), viitorul medic primar și șef al secției ORL din Spitalul Central, Cernăuți; a urmat un stagiul de 6 luni la Clinica infantilă din Strasbourg (1926/1927); angajată la Clinica infantilă a prof. Manicatide din București (1927-1929); medic secundar la Spitalul de copii din Cernăuți (1929-1932), apoi medic primar, director al acestui spital (1933-1940); detașată în București la Leagănul de copii „*Sf. Ecaterina*” și Dispensarul Româno-Britanic (1940-1942); director la

Spitalul de copii din Cernăuți (1942-1944); medic primar la Spitalul Cantacuzino (1944-1946); medic primar puericultor la Dispensarul „Mașina de pâine” și la Spitalul Cotroceni (1946-1957); medic primar șeful Secției Nou născuți de la Maternitatea Giulești (1957-1969); distincții: Crucea „Meritul Sanitar”, cl. I (1942); „Coroana României” în grad de cavaler (1943); dintre zecile de lucrări publicate care ilustrează o activitate științifică rodnică menționăm: „Exsanguinotransfuzia la nou născut”, aplicată pentru prima dată ca metodă în țara noastră; membră a Societăților de Pediatrie, de Obstetrică-Ginecologie și de Istoria Medicinii și Farmaciei [78-80].

1898, martie 9, Dorohoi – 125 ani de la nașterea **prof. dr. doc. farm. cpt. (r) Gheorghe Ciogolea** (†1977, iunie 25, București)

Șeful catedrei de Chimie analitică, decan al Facultății de Farmacie din București (1961-1968); în paralel cu activitatea de cercetare științifică a tipărit tratate necesare studenților cât și specialiștilor din domeniul analizei și controlului medicamentelor: „Caiet pentru controlul medicamentelor anorganice” (1948); „Analiza medicamentelor anorganice” (1950); „Chimie farmaceutică anorganică” (1951); „Chimie analitică calitativă” (1956); „Chimie analitică cantitativă (Gravimetria și Volumetria). Lucrări practice” (1958); „Analiza medicamentelor. Bazele teoretice și practice” (1961) (în colab. cu Gh. Morait și Corneliu Baloescu), lucrare premiată de Ministerul Învățământului. A publicat peste 100 de lucrări științifice originale și a condus nenumărate teze de doctorat din domeniul analizei medicamentelor și al chimiei farmaceutice; membru corespondent al Academiei de farmacie din Franța; președinte al Societății de Farmacie din România; înmormântat în cimitirul „Bellu Catholic” [81-82].

1903, ian. 28, Newbridge, Irlanda – 120 ani de la nașterea **Dame Kathleen Lonsdale (n. Yardley)** (†1971, apr. 1, Londra), cristalograf și pacifist

A descoperit noi tehnici cu raze X pentru a studia structura cristalului și a reușit să demonstreze pentru prima dată aranjamentul hexagonal al atomilor de carbon în moleculele compușilor benzenici. În 1924 s-a alăturat echipei de cercetare a lui William Henry Bragg de la University College London.

În 1945, a fost una dintre primele două femei, alături de biochimistul Marjory Stephenson, aleasă membru al Societății Regale; în 1949 a devenit prima femeie profesor de chimie la University College, Londra, unde a înființat departamentul de Cristalografie; aplicându-și experiența de cristalograf la studiul afecțiunilor medicale, inclusiv a pietrelor la vezică [83].

1908, ian. 15, Fălcui, jud. Vaslui – 115 ani de la nașterea **medicului Paul Pruteanu** (†1966, dec. 12, Iași),

Și-a înscris numele printre figurile de seamă ale învățământului și științei medicale din țara noastră, desfășurând o intensă și multilaterală activitate de dascăl, cercetător, organizator și publicist. A fost profesor la Catedra de Medicină socială a Institutului de Medicină și Farmacie din Iași, începând din 1952 până la sfârșitul vieții. S-a impus prin elaborarea unor tratate și manuale de medicină socială, caiete de lucrări practice pentru studenți, ghiduri metodologice pentru protecția sănătății și prin cele 140 de lucrări științifice publicate, dar a fost și un harnic istoriograf al instituțiilor spitalicești din Moldova: „Contribuție la

istoricul spitalelor din Moldova”, Ed. Medicală, Buc., 1957, 304 p.; „Jacob Cihac”, Ed. științifică, Buc., 1966, 197 p. etc. [84-85].

1908, martie 23, Tg. Adjud – 115 ani de la nașterea **mr. farmacist Gheorghe Blănaru** (†1946, aug. 26, București)

A condus farmacia Sanatoriului pentru ofițeri „Elena Eraclide” din București, decedând în funcție; în semn de prețuire a activității sale, Ministerul Apărării Naționale, în 1947, a aprobat ca farmacia și laboratorul de biochimie din cadrul Sanatoriului militar „Elena Eraclide” să se numească „Farmacia maior Gheorghe Blănaru” [86-87].

1913, ian. 2, București – 110 ani de la nașterea **acad. prof. dr. Ion Juvara** (†1996, feb. 18, București)

Clinician și chirurg desăvârșit, artist al actului operator, creator de școală, animator al manifestărilor profesionale, om de știință de înaltă rigoare, a fost mai ales medic, oricând atent și disponibil la suferința semenului. În semn de omagiu etern, s-a hotărât ca la Spitalul *Profesor Doctor I. Cantacuzino* din București, Clinica de Chirurgie să poarte numele „Profesor Doctor Ion Juvara” [88-89].

1913, mart. 16, Negri, jud. Bacău – 110 ani de la nașterea **chimistei Elena Cocea** (†1962, nov. 30, Iași)

Profesor la Facultatea de Chimie industrială de la Institutul Politehnic Gh. Asachi (1937-1962) și la Institutul de Chimie Petru Poni din Iași; lucrările sale științifice au dus la aplicarea în practică a unor forme și metode noi: folosirea în industrie a uleiurilor eterice din frunzele de conifere, în domeniul fenoplastelor și al cauciucurilor poliuretanică [90].

1918, ian. 23, New York City, SUA – 105 ani de la nașterea biochimist și farmacolog **Gertrude Belle Elion** (†1999, feb. 21, Chapel Hill, Carolina de Nord, SUA)

A primit Premiul Nobel pentru Fiziologie sau Medicină împreună cu George H. Hitchings și Sir James Black pentru descoperirile „noilor principii importante ale tratamentului medicamentos” (1988). Această nouă metodă s-a concentrat pe înțelegerea țintei medicamentului, mai degrabă decât pe simpla încercare și eroare. Munca ei a condus la crearea medicamentului antiretroviral AZT, care a fost primul utilizat pe scară largă împotriva SIDA; dezvoltarea primului medicament imunosupresor, azatioprina, folosită pentru a combate respingerea în cazul transplanturilor de organe, și a primului antiviral de succes, aciclovir (ACV), utilizat în tratamentul infecției cu herpes. Cercetările Elion au contribuit la dezvoltarea: *Mercaptopurina* (Purinethol), primul tratament pentru leucemie, folosit și în transplantul de organe; *Azatioprina* (Imuran), primul agent imunosupresor, utilizat pentru transplanturi de organe; *Alopurinol* (Zyloprim), pentru gută; *Pirimetamina* (Daraprim), pentru malarie; *Trimetoprim* (Proloprim, Monoprim, altele), pentru meningită, sepsis și infecții bacteriene ale tractului urinar și respirator; *Aciclovir* (Zovirax), pentru herpesul viral; *Nelarabin* pentru tratamentul cancerului. A fost a cincea femeie laureată cu Nobel pentru Medicină și a noua în știință în general și una dintre puținii laureați fără titlu de doctor, fiind singura femeie onorată cu un Premiu Nobel în acel an; membru al Academiei Naționale de Științe (1990), al Institutului de Medicină și al Academiei Americane de Arte și Științe (1991) [91].

1918, martie 11, București – 105 ani de la nașterea **dr. farmacist Nicolae Macsimescu** (†1996, aug. 19, București)

Secretar al Secției de Farmacie din filiala București a U.S.S.M. (1960-1988), „*organizator perseverent și neîntrecut până în prezent al ședințelor științifice lunare și al conferințelor de neuitat ale Municipiului București, câte una între congresele de farmacie*”, eminent practicant, clinician și om de știință, a publicat articole în revistele „*Farmacia*” și „*Practica farmaceutică*” [92-93].

1923, ian. 31, Băicoi, jud. Prahova – 100 de ani de la nașterea **prof. dr. Alexandru Dobrescu** (†1999, feb. 17, Iași)

Specialist în dermatologie, profesor la Facultățile de Medicină Generală, Pediatrie și Stomatologie, a condus Clinica Dermatologică a Spitalului *Sf. Spiridon*; a publicat peste 300 de lucrări științifice, tematica abordată vizând cancerul cutanat, dermatomicozele, ulcerul de gambe, dermatozele profesionale, scleroderma [94].

1923, feb. 8, satul Sărata, jud. Neamț – 100 ani de la nașterea **cpt. (r) farmacist Mihai Duiculescu** (†1994, dec. 10, București, cimitirul *Militari*)

După absolvirea liceului *Petru Rareș* din Piatra Neamț (1942) s-a înscris la Facultatea de Farmacie din București (1943), pe care a absolvit-o în 1948, obținând licența și libera practică; anul următor a fost angajat la Direcția generală farmaceutică din Ministerul Sănătății ca farmacist inspector șef, apoi responsabil depozit Cosmetica (1952), șef serviciu desfacere (1953), farmacist director (1954) și director general (1956-1960), când a efectuat mai multe delegații în vederea perfectării contractelor pentru importuri de medicamente și rezolvarea unor restanțe din planul de import în R.D.Germania, Polonia, Cehoslovacia, Ungaria; inginer la fabrica de medicamente *Fiola* din București până la 1 iulie 1967, când s-a transferat la Oficiul Farmaceutic nr. 2 București, ocupând posturi de farmacist inspector, șef serviciu plan și organizarea muncii, șef depozit produse farmaceutice, șef secție, până la 1 dec. 1979, când s-a transferat la Oficiul Farmaceutic nr. 1 București, ca farmacist principal diriginte până la 28 feb. 1983, când s-a pensionat [95].

1923, feb. 13, com. Călugăreni, jud. Botoșani – 100 ani de la nașterea **Lucreției Clocotici-Stoiculescu** (†1996, dec., București, cimitirul *Militari*)

Prin acest moment aniversar ne amintim cu pioșenie și recunoștință de supranumita „*Doamna ocrotitoare*”, formator și educator de excepție, în funcțiile de conducere ale Societății Cadrelor Medii Sanitare (USSM) – președinte (1967-1973) și în Comitetul Sindicatului Sanitar al Municipiului București.

A absolvit Școala Normală din Cernăuți (1944) și timp de 2 ani a lucrat ca învățătoare în comuna natală; a urmat Institutul Asistentelor de Ocrotire „*Regina Maria*” din București (1946-1949), dar a absolvit la Cluj; a lucrat în specialitatea de ocrotire a mamei și copilului, apoi în unitățile spitalicești de oncologie; redactor-șef la revista „*Munca Sanitară*” și redactor-șef adj. la „*Viața medicală*” (c.m.), unde a semnat numeroase articole cu profil de specialitate, istoria și etica profesiei; un corolar al istoriografului Lucreția Clocotici rămân cele două volume-manual: „*Profesia de asistentă medicală*” (Istorie și etică), Ed. Info-Team, Buc., 1995; „*Îngrijirea bolnavului-*

Repere istorice și etice”, Ed. Viața Medicală Românească, 1996 [96].

1928, ian. 30, Popești, jud. Iași – 95 de ani de la nașterea **dr. Cicerone Filimon** (†1995, nov. 24, Iași)

Discipol și colaborator al cunoscutului chirurg Oscar Franche (1919-1988), și-a desfășurat activitatea chirurgicală la Clinica a II-a Chirurgie-Urologie din Iași, iar cea didactică la Universitatea de Medicină și Farmacie „Gr. T. Popa”; clinician desăvârșit, a abordat toate capitolele patologiei urologice; a publicat *Curs de Urologie* (1985), *Utilizarea grefonului intestinal în urologie* (1988) [97].

1938, martie 5, Chicago, Illinois, SUA – 85 de ani de la nașterea **biologului Margulis Lynn Alexander** (†2011, nov. 22, Amherst, Massachusetts, SUA)

Biolog evoluționist american care a fost principalul susținător modern al semnificației simbiozei în evoluție [98].

Aniversări-Comemorări

1843, ian. 30, București – 180 de ani de la naștere și 125 ani de la decesul **lt. col. farmacist Dimitrie Niculescu** (†1898, feb. 14, București), farmacist șef al Armatei Române

Înmatriculat la Școala de farmacie (1858) din cadrul Școlii naționale de medicină și farmacie din București, înființată și condusă de dr. Carol Davila, a intrat în cadrele armatei ca subfarmacist (1863), după obținerea licenței (1866) a fost avansat farmacist de batalion clasa II-a (sublocotenent), cu libera practică (1868) când a devenit farmacist de batalion clasa I (locotenent), în care grad a fost numit de C. Davila subdirector al Școlii de farmacie; avansat farmacist de regiment clasa II-a (căpitan) (1870); farmacist de regiment clasa I (maior) (1874), funcționând în Serviciul sanitar central al armatei ca farmacist șef al armatei. În această calitate a participat la Războiul de Independență (1877-1878), conducând cu devotament și energie serviciul farmaceutic militar și în timpul căruia și-a donat solda pe o lună în folosul armatei române. Membru în Comisia chimico-farmaceutică; a contribuit la crearea, organizarea și dotarea farmaciilor militare și a laboratoarelor de chimie ale armatei; membru fondator, președinte și casier al *Societății farmaciștilor români*, înființată în București (1869/1870 recunoscută oficial). A primit distincțiile: „*Semnul Onorific de Argint*”, pentru serviciul militar de 18 ani; ordinul „*Steaua României*” în grad de cavaler; „*Sfnta Ana*” cl. III; medaliile: crucea „*Trecerea Dunării*”, „*Apărătorul Independenței*”, „*Comemorativa rusă de la Plevna*”; „*Semnul Onorific de Aur*”, pentru serviciul militar de 25 ani. Bolnav de arterioscleroză, a încetat din viață în funcție în garnizoana București, fiind înmormântat cu onoruri militare în cimitirul *Bellu* [99-100].

1863, feb. 23, București – 160 de ani de la naștere și 85 ani de la moartea **acad. dr. Gheorghe Marinescu** (†1938, mai 14, București), profesor universitar, fondator al Școlii românești de neurologie și neuropatologie, primul din lume care a utilizat cinematografia în cercetarea științifică (1898).

1918, ian. 7, Bârlad – 105 ani de la naștere și 35 ani de la moartea **prof. dr. Ion Chiricuță** (†1988, Cluj)

A fost promotorul oncologiei moderne românești, director al Institutului Oncologic din Cluj-Napoca (1958), „*primul institut de profil din țară (fondat în 1929)*”. „*Viața*

Medicală” (serie nouă) nr. 43 (1500) din 26.10.2018, i-a dedicat la pagina de „Istoria Medicinii” un generos material cu prilejul centenarului aniversar: „Cu muzeografa Nicoleta Arnăutu, despre colecția de artă Ritta și Ion Chiricuță” (din orașul natal) sub semnătura dr. Virgil Răzeșu și a fiului savantului, prof. dr. Ion-Christian Chiricuță.

1923, feb. 10, Crasna Putnei, jud. Storoiineț – 100 ani de la naștere și 25 ani de la decesul **dr. Arcadie Percek** (†1998, martie 10, București)

Studii liceale la Storoiineț și Botoșani, bacalaureat la Iași; student al Facultății de Medicină din București (1942-1948); s-a încadrat în campania antimalarie, susținându-și teza de doctorat cu tema „Contribuțiuni la eradicarea malariei în județul Brăila” (1949); a urmat cursuri de radiologie și oncologie, devenind cercetător la Institutul Oncologic din București (IOB); operator la Clinica de Radiologie a Spitalului „Carol Davila” (1955); asistent universitar la IMF București (1957); șef de lucrări la Clinica de Radiologie de la Spitalul „Cantacuzino” (1969); absolvent al Facultății de Psihologie din București (1970); profesor universitar; personalitate complexă a vieții medicale și a culturii românești, s-a afirmat ca un specialist notoriu în radiologie și oncologie, realizând lucrări științifice valoroase din domeniul profesat (peste 150), al psihologiei și sociologiei medicale, a susținut rubrici permanente la câteva publicații bucureștene; autorul volumelor: „Accidente pentru substanțe de contrast” (1977); „Radiologia practică” (1979); „Printre cărturari și mari medici” (1980); „Mundus medicamenti” (1981); „Relaxarea” (1982); „Medicina, în-cotro”, „Medicamentul, acest necunoscut” (1985); „Terapia naturistă” (1987); „Universul complex al insomniei” (1991); „Sănătatea înainte de toate” (1995); „Trei bisturie care au revoluționat medicina” (în colab. cu Virgil Răzeșu, 1997); „Anticariat esoteric virtual”, „Terapii naturiste-Maladii noi, maladii vechi” (1999) [101-102].

1923, feb. 25, Huși, jud. Vaslui – 100 de ani de la naștere și 30 ani de la moartea **medicului Constantin I. Negoită** (†1993, iul. 31, Iași)

Membri al Academiei de Științe Medicale din România, profesor, cercetător de prestigiu și clinician de excepție, a

condus Clinica I Medicală de la Spitalul Sf. Spiridon (1959-1993), afirmându-se în viața științifică medicală prin investigarea unor maladii din domeniul medicinei interne, cu preponderență a celor cardiovasculare, ilustrate prin 130 de lucrări publicate. Sub redacția sa au fost realizate 10 tratate de specialitate, între care și două manuale: *Îndreptarul terapeutic* (2 vol.) și *Manualul de Clinică Medicală* (1983); ultima lucrare publicată în timpul vieții fiind *Progrese în cardiologie* (1987) [103].

1928, ian. 19, Săveni, jud. Botoșani – 95 de ani de la naștere și 35 ani de la moartea **biologului Napoleon D. Topală** (†1988, oct. 11, Iași)

Profesor la Facultatea de Biologie-Geografie-Geologie a Universității din Iași timp de aproape patru decenii; a publicat *Microbiologie generală*, 2 vol. (1978), 160 de lucrări științifice din care în 14 a abordat probleme de fiziologie generală și comparată, imunobiologie, fiziologia și ecologia microorganismelor, microbiologie industrială; a înființat Laboratorul de Hidromicrobiologie de la Stațiunea de Cercetări Stejarul din Pângărați, județul Neamț [104].

1928, feb. 29, Bârlad, jud. Vaslui – 95 de ani de la naștere și 30 ani de la moartea **chimistei Tatiana Lixandru** (†1993, iul. 30, Iași)

Profesor la Catedra de Tehnologia Substanțelor Organice din cadrul Facultății de Chimie Industrială de la Universitatea Tehnică Gh. Asachi din Iași, autoare de brevete și tehnici inovative în domeniul ferocului și care a contribuit în mod substanțial la formarea a numeroase generații de ingineri chimiști [105].

1938, ian. 16, Amărăști, jud. Vâlcea – 85 de ani de la naștere și 30 ani de la moartea **farmacistului Nicolae Oiță** (†1993, mai 21, Iași)

Personalitate a farmaciei românești, clinician și inventator la Spitalul Militar din Iași (1961-1993), cu peste 100 de propuneri de medicamente, dintre care 80 au fost brevete, iar peste 50 se aplică astăzi cu succes [106].

(Bibliografia la autoare.)

In memoriam ANTOANETA MARINESCU LUCASCIUC

(9 septembrie 1939, sat Baineț, județ Rădăuți – 6 ianuarie 2023, București)

Farm. pr. Maria Gabriela Suliman, București

A fost aleasă în mai multe legislaturi, Secretara Filialei București a Societății pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina (SCLRB).

A fost membră în Colegiul de Redacție al revistei SCLRB intitulată: Mesager bucovinean (Senior Editor).

A publicat numeroase articole despre cultura și literatura bucovinenilor din perioada austriacă, interbelică și postbelică.

A fost membră activă a Societății Medicilor Scriitori și Publiciști din România (SMSPR).

A activat cu mult entuziasm în cadrul Asociației Medicilor și Farmaciștilor Ofițeri în Rezervă (AMFOR), care-și desfășura activitatea la Cercul Militar Național din București.

A fost membră activă a Societății Române de Istoria Medicinii (SRIM), îngrijindu-se și de biblioteca societății.

A fost membră activă a Societății Române de Istoria Farmaciei (SRIF); S-a implicat cu dăruire și entuziasm, în multe manifestări științifice, naționale și internaționale, prezentând lucrări de iatroistorie interesante și bine documentate, majoritatea fiind publicate în volumele congreselor sau în reviste de specialitate.

A comunicat peste o sută de lucrări și a publicat peste 200 de lucrări în revistele Farmacia, Farmacist.ro, Galenus, Hofigal, Maramureșul Medical, Mesager bucovinean, Practica Farmaceutică, Viața Medicală ș.a.

Membrii SRIM, SRIF, SMSPR, SCLRB, AMFOR, care au cunoscut-o pe Antoaneta Marinescu Lucasciuc vor resimți din plin pierderea unei persoane plină de entuziasm,devotată și pasionată de istorie.

Dumnezeu să o odihnească în pace!

Sincere condoleanțe familiei îndoliate!

PORTRET ANIVERSAR PROF. DR. ALEXANDRU DUMNICI

Dr. Felix Marian, Baia Mare

S-a născut la 16 ianuarie 1953 în comuna Remeți (jud. Maramureș). Familia s-a mutat curând la Sighet. A urmat școala primară și Liceul „Dragoș Vodă” din acest oraș, unde în 1973 și-a susținut examenul de bacalaureat.

A dat examen de admitere la I.M.F. Târgu Mureș în vara anului 1973. După absolvirea Facultății în 1980, a lucrat ca medic stagiar la Spitalul

Județean Baia Mare, condus de dr. Constantin Oprîș, timp de trei ani.

După examenul de secundariat susținut în 1983 la București (locul 8 pe țară) nefiind locuri în Maramureș, a ales Aradul. A lucrat în Clinica II Chirurgie București, sub îndrumarea prof.dr. Dan Gavrilu, renumit specialist al chirurgiei esofagiene, până în 1985.

S-a stabilit la Arad, unde între anii 1986-1987 a lucrat la Spitalul Județean. În 1987, după examenul de specialitate, s-a angajat ca medic specialist chirurg la Policlinica de Întreprinderi Arad. În 1992 și-a dat examenul de medic primar, lucrând în continuare la Spitalul Municipal Arad, Clinica de Chirurgie Generală, curpinsă în cadrul Spitalului Clinic Județean de Urgență Arad.

A participat la numeroase cursuri de supraspecializare : în Chirurgie Oncologică la Institutul Oncologic din Cluj, în Chirurgie Minim Invazivă la Szeged (Ungaria), în Chirurgie Vasculară la Utrecht (Olanda), în Chirurgie de Ungență la Makò (Ungaria), Chirurgie Bariatrică la Timișoara, de Protecție Radiologică la București și la schimburi de experiență la Lausanne (Elveția) și Kecskemet (Ungaria), Geneva (Elveția), Montreal (Canada), Institutul Semeleweis din Budapesta și Heidelberg (Germania). Totodată, a dobândit și competența de Chirurgie Laparoscopică.

În anul 1995 și-a început activitatea de cadru didactic la Facultatea de Medicină a Universității de Vest „Vasile Goldiș” din Arad. Prin concurs a fost asistent universitar

(1995-1997), șef de lucrări (1997-2004), conferențiar universitar (2004-2008), iar din 2008 i s-a conferit titlul de Profesor Universitar. Actualmente conduce disciplinele de Chirurgie și Semiologie Chirurgicală din cadrul Facultății de Medicină Generală, Farmacie și Medicină Dentară a Universității de Vest „Vasile Goldiș” din Arad.

În anul 1998 a obținut titlul de Doctor în Științe Medicale, având lucrarea cu tema „Semnificația leziunilor precanceroase gastrice”.

Dintre proiectele de cercetare a care a participat amintim: programul internațional INTER REG III – „Centrul Euro-Unional de pregătire teoretică și practică pentru tratamentul urgențelor medicale”, 2006-2007 și „Imunofenotipul angiogenic al tumorilor maligne”, proiect CNCIS 1193/2005. De asemenea, este conducător de rezidențiat în Chirurgie Generală.

A publicat ca autor și coautor un număr de 130 de lucrări științifice – 8 cărți, 21 de articole apărute în reviste indexate în baze de date internaționale, din care 10 cotate ISI, 48 de articole în volumele de rezumate ale unor congrese internaționale desfășurate în România și străinătate, 21 de articole în reviste naționale și 32 de articole în volumele de rezumate ale unor congrese naționale.

Împreună cu prof.dr. Marius Raica, șeful catedrei de Histologie al UMF Timișoara a publicat în 1997 o monografie cu titlul „Leziunile precanceroase gastrice”, o lucrare de pionierat în domeniul respectiv în România. În anul 1999 a publicat „Ghid practic de mică chirurgie”, în folosul studenților medicinisti și tinerilor medici. De asemenea, în 2005 a publicat o carte cu titlul „Elemente de Semiologie Chirurgicală”, urmată în 2007 de „De la semn la diagnostic în patologia chirurgicală”, în 2008 au apărut două cărți, respectiv „Lucrări practice de chirurgie” și „Elemente de patologie chirurgicală”, iar în 2010 volumul „Patologie chirurgicală”. Cea mai recentă carte apărută în anul 2013 este intitulată „Monografia Spitalului Municipal Arad”.

Este membru al European Digestive Surgery, al European Association for Endoscopic Surgery, al Societății de Chirurgie și al Asociației Române pentru Chirurgie Endoscopică.

CINE EȘTI, AULUS CORNELIUS CELSUS?

Dr. George M. Gheorghe, Dr. Claudia Lucia Ionescu,
Dr. Geta Elena Răducanu, București

PRIETRE discipolii lui **Hipocrate** – destui de mulți – se numără și personalități ale medicinei antice, unii dintre aceștia fiind chiar în situații de contestare pentru o anumită parte a activității, posthipocratice. Și unul dintre ei este și **Aulus Cornelius Celsus**, medic practicant, contemporan cu împăratul **Tiberius Claudius Nero**, 14-37 d.Hr., fiul adoptiv și succesor al lui **Caius Iulius Caesar Octavianus Augustus**, 27 î.Hr. – 14 d.Hr., nepot al lui Cesar. Care a administrat și consolidat Imperiul, dar a reprimat cu severitate opoziția senatorială. Deși nu dispunem de prea multe

informații referitoare la **Celsus**, totuși putem afirma, din puținele surse de istorie a medicinei pe care le avem, că el – așa cum îl înfățișează și Origene, 155-254 d.Hr., filozof, istoric și apologet creștin – a căutat să fundamenteze dogmele creștinismului cu ajutorul platonismului. A fost un partizan al școlii empirice, dar foarte receptiv la doctrinele lui **Hipocrate** și **Erasistratos**, referitoare la Istoria și percepțiile artei medicale. El a scris, chiar din primii ani ai creștinismului, o amplă introducere în medicină, intitulată **De Re Medicina** și destinată a fi cunoscută, mai ales în cercurile

cultivate la Roma. Textul latin apărut, se spune că era socotit, ca cea mai bună lucrare de medicină, parvenită din antichitate, după **Corpus Hippocraticus**. Ea cuprinde opt cărți de referință medicală. Doctorul grec Celsus, descrie pentru prima oară o operație de cataractă și tot el, ne dă câteva sfaturi înțelepte și juridice, pentru buna condiție în viața de toate zilele și pentru practica artei vindecării bolilor.

Cam în aceeași perioadă istorică, exista o școală medicală vestită, respectiv *Școala din Alexandria*, cea mai apropiată spiritului hipocratic și al cărui reprezentat de seamă era **Origene** și, care era dornică de concurență, cu o școală similară din **Mouseion** (Egipt). Faptul că **Origene**, medicul, filozoful și istoricul a fost unul dintre reprezentanții de seamă ai școlii alexandriene, nu este surprinzător, deoarece, marele Origene, era și teolog, naturalist, istoriograf și medic, discipol al tezelor de bază hipocratice, motiv de a fi solicitat ca medic personal al împăratului **Sever** cât și al mamei sale, aceste fapte confirmând încă o dată, buna sa pregătire medicală. Citind mult și studiind mult, **Origene** este prezent în toate enciclopediile vechilor civilizații greco-romane. Și azi câteva din lucrările sale de bază – *Despre principii*, *Despre post și Despre Monogamie* – rămân piese de căpătâi în medicina antică, din care se pare că „s-a inspirat” și Celsus.

Din nefericire, există și o parte negativă a doctorului de origine greacă **Celsus**, referitoare la creștinism – aspect bine documentat și prezentat într-o lucrare de referință a regretatului prof. dr. teolog **Petre I. David** – *Hipocratism și Creștinism* (despre care am mai amintit) – și unde se arată că, medicul respectiv, a alcătuit chiar un tratat de acuzare a creștinilor, făcând diverse negații și la Hristos și la minunile Vechiului Testament. Se pare că, relația amicală între medicul grec-roman și proconsulul **Pontius Pilat**, a dus chiar la tulburări în statul Iudeea. Alarmat de această atitudine, **Origene** îi răspunde lui **Celsus** printr-o lucrare în opt cărți intitulată: „*Contra lui Cels*”. După ce îi răspunde lui Celsus și deci lucrării acestuia intitulată „*Cuvânt adevărat*” (oare?), Origene arată netemeinicia acuzațiilor care a adus creștinilor atâta nenorocire și, în partea a doua a lucrării demonstrează **Dumnezeirea Creștinismului**. El pleacă de la profeții Vechiului Testament care s-au împlinit în **Hristos**, dovada mesianității Sale fiind minunile și vindecările de tot felul. Teoretic, acuzațiile lui Celsus au fost estompate, dar ele au fost reluate mai târziu, în Renaștere, sub multe forme. Totuși, principiile de bază ale practicii hipocratice, care nu ating nicicum problema creștinătății – nici pro și nici contra – rămân valabile și în *Școala capodociană*, iar cel ce pune pentru prima oară în practică arta vindecării hipocratice, în această perioadă istorică postcelsiană, combinându-o cu învățarea mântuitoare de suflet a Evangheliei, a fost **Sfântul Vasile cel Mare**, organizatorul primului spital din lume și creatorul unor instituții pentru prevenirea „destrăbălării tineretului”, „reeducarea fetelor alunecate” și „alinarea suferințelor unor bătrâni și suferinzi de mintali”, respectiv azile, ospicii și case de oaspeți. El a făcut studii medicale și teologice în

Cezareea, Constantinopol și Atena „atras de arta artelor și știința științelor”, combătându-l vehement pe Celsus (atitudinea lui anticreștină) până la moartea sa prematură, la 1 ianuarie 379 d.Hr. Marele medic, combate și bolile timpului, dar și bogăția și avariția, beția, în lucrările *Contra Bogaților* și *Contra Beției, Invidia*. Și tot el, inițiază pentru prima oară Terapia prin Muzică, valabilă și azi, după 2000 de ani!

Un alt mare medic și sfânt totodată, care l-a studiat pe **Hipocrate** aplicându-i o parte din doctrina sa și la fel, cercetându-i și opera lui Celsus din care a îndepărtat partea oportunistă și anticreștină, a fost prietenul Sfântului Vasile cel Mare teologul, istoricul și doctorul, **Sfântul Grigore de Nazianz** atras de tânăr de arta lui **Esculap** și Higeia și medicina hipocratică. Și el ca și **Sfântul Vasile**, a luat din scrierile lui **Celsus**, numai elementele de medicină practică și i-au combătut cu tărie, întreaga sa manifestare și politică anticreștină. Astfel, în lucrarea „*Despre Fuga sa în Pont*”, Sfântul Grigorie folosește idei majore din arta hipocratică și jurământul hipocratic, aducând totodată, importante completări, ca și Sfântul Vasile la *Corpus Hippocraticus*. Încă de pe atunci s-a stabilit această trăsătură de conjugare a medicinei hipocratice cu cea a vindecării sufletului cu ajutorul credinței în **Dumnezeu** și așa cum spunea odată cunoscutul specialist în istoria medicinei, alt mare regretat, dr. **Gheorghe Brătescu**, că „medicii studiază până la moarte scrierile hipocratice și galenice, ceea ce demonstrează că lucrările clasicii medicinei elene se păstrau și chiar fuseseră omologate de Biserică”.

Un alt reprezentant al **Bisericii Creștine** din lumea antică greco-romană, căruia i-au trecut prin mâini atât operele lui **Hipocrate**, **Galenus**, **Origene**, **Celsus** cât și ale unor părinți și scriitori bisericești a fost **Sfântul Ioan Gură de Aur**, de la Școala Antiohiană, cel socotit ca apostolul apărător al castității, fecioriei și familiei. Adept convins al lui Hipocrate, el și-a folosit talentul cuvântului său în medicina pastorală, fiind într-un fel, un prim mare educator de sănătate pe lângă principala sa preocupare de educație creștină.

Alături de aceștia, la fel de buni cunoscători ai hipocratismului și celorlalte curente medicale ale timpului, din care au extras numai sâmburii adevărului și partea eficientă a practicii medicale – chiar și de la Celsus – și au combătut anticreștinismul sub diferitele sale forme de manifestare, au mai fost: **Sfântul Grigorie Taumaturgul din Necezareea**, ucenicul lui **Origene**, **Fericitul Augustin** episcop de Hippo în Africa, ambii preoți – medici și vindecători recunoscuți ai trupului și spiritului.

De asemenea, să nu-i uităm pe alți mari cunoscători bisericești ai hipocratismului, pe **Sfânta Muceniță Ecaterina** ca și pe **Sfinții fără de Argint, Cosma, Damian, Pantelimon și Hermolae**, toți vindecători ai celor suferinzi și făcători de minuni ca și moaștele lor și ale altor sfinți la care credincioșii fac pelerinaj și se roagă pentru ei și familiile lor. Și să nu uităm, că Mântuitorul spunea cu peste 2000 de ani în urmă: „Nu cei sănătoși au nevoie de doctor, ci cei bol-

navi". De aceea „**Isus străbătea toate cetățile și satele, învățând pe norod în sinagogile lor, propovăduind Evanghelia Împărăției și vindecând orice fel de boală și orice fel de neputință, care era în nord.**” (Matei: capitolul 9, versetul 35).

Sub aspect istoric trebuie arătat că, în Evul Mediu, singura instituție care nu s-a schimbat în privința esenței de bază a hipocratismului a fost Biserica, dovedindu-și atât prin puterea-i însăși de legătură cu **Dumnezeu** cât și prin preoții săi medici, vindecători spiritual și fizic al celor suferinzi. Am spus instituție, deoarece, în Imperiul Bizantin (stat apărut ca o continuare a Imperiului Roman de Răsărit, cu capitala la Bizanț «Constantinopol», de unde și denumirea; a cuprins în hotarele sale, Peninsula Balcanică, Asia Mică, Siria, Palestina, Egiptul, Cirenaica și insule din Mediterana orientală; **Iustinian I** (527 d.Hr. – 565 d.Hr.), considerându-se continuatorul împăraților romani, a încercat să restabilească vechiul imperiu, cucerind Africa de Nord – 533-534, Peninsula Italică – 535-555 și Spania de Sud-Est – 554; pe vremea lui **Teodosie**, Biserica a devenit instituție de stat. Și cu toate obstrucțiile unor filozofi și chiar medici de această perioadă, **Hipocrate, Galenus, Origene** și parțial și **Celsus** au intrat în literatura timpului, primii trei chiar în cultura creștină. Astfel este știut că, mulți călugări bizantini (pustnici), taumaturgi (persoane înzestrate cu capacități supranaturale făcătoare de minuni) se foloseau de vestitele aforisme hipocratice și același lucru îl făcea și unii medici și înțelepți musulmani. Așa s-au stabilit și multe contacte între medici și preoții-medici și alți învățați ai timpului, cointeresați de doctrina hipocrato-galenică, dar și de cele ale lui **Avicena (Ibn Sînă, Abu Ali** născut la Buhara, latinizat **Avicenna**, 980-1037 d.Hr., filozof, medic tadjic-persan, autorul *Canonului Medicinii* care a stat mult timp la baza studiului medicinii) și **Maimonide Mose Ben Maimon** (1135-1204, născut la Cordoba, filozof, istoric și medic vestit de religie mozaiacă, autor al multor studii medicale apreciate în Școlile medicale ale timpului și mai ales, al jurământului său, un fel de continuator al celui hipocratic, popularizat pentru prima dată în mass-media românească de către medicul scriitor și publicist, dr. **Aurelian Condurache** și care începe astfel: „Doamne Atotputernic, Stăpânul și Ocrotitorul nostru, te rog umple-mi sufletul de dragoste pentru meșteșug și toate făpturile. Și nu îngădui ca setea de câștig și goana după glorie să mă înrăurească în meseria mea, căci dușmanii adevărului și ai dragostei de oameni, ar putea lesne să mă îndepărteze de nobila datorie a facerii de bine pentru copiii Tăi. Întărește-mi Dumnezeule inima, ca să fie întotdeauna gata să slujească cu toată dăruirea și pe sărac și pe bogat și pe prieten și pe dușman și pe cel bun și pe cel rău. Ajută-mă Doamne să nu văd decât omul, în cel care suferă”...

Au trecut ani și ani, au apărut noi doctrine, medici și școli medicale, dar hoipocratismul a rezistat și datorită aportului adus în continuare de către Biserica și propovăduitorii săi, unii plătind cu viața, curajul lor și de aceea, știința medicală nu-i uită. La fel cum,

și-n țara noastră nu trebuie omise etapele dezvoltării medicale, rolului lăcașurilor sfinte și preoților tămăduitori, a bolnițelor mănăstirești (spital-infirmierie și așezământ de binefacere aparținând mănăstirii) și Vasiliadelor (azile-spital și case de reeducare) la colaborarea lor cu primii medici autohtoni și până la afirmarea definitivă a medicinii românești.

Totuși dintre aceștia se cuvine ai aminti pe: călugărul-medic **Paul de Oradea, Iacob de Piacenția** care devine apoi episcop de Cenad (anul 1332), teologii-medici din Transilvania secolului al XV-lea, **Petrus Petre** și **I. Branache**, iar în secolul al XVIII-lea, profesorii în teologie și medicină, **Dimitrie Cigale** și **Ieremia Cacavelea**, cunoscuți în toată lumea. Dar după „secularizarea averilor mănăstirilor” (1863) spitalele bisericești sunt preluate de stat și numărul teologilor-medici se reduce, rămânând surorile călugărițe și asistenții medicali călugări, care și-au adus aportul lor atât în cele două războaie mondiale cât și în afara lor, în prezent existând la toate mănăstirile și câte o față bisericească instruită într-ale medicinii. De asemenea, în Institutul de Teologie din București ca și în Facultățile de Teologie reînființate, s-a reluat tradiția sfântă și umană a învățării practicării artei medicale, în prezent existând și o Asociație de profil Asociația «Charitas Cristiana».

Viața medicală românească a intrat pe drumul dezvoltării sale firești, odată cu prezența în țara noastră a lui **Carol Davila**, medicul francez de prestigiu care a devenit cetățean român, marele organizator al medicinii civile și militare și unul dintre făuritorii Crucii Roșii Române. Iar după el, deschizător de drumuri medicale, țara noastră, în anii ce-au urmat și-a consolidat o puternică bază medicală, cu cadre de înaltă valoare profesională, cu școli medicale de diferite profiluri, apreciate azi în lumea întreagă.

Și ca încheiere, să-l cităm mai întâi pe ilustrul nostru compatriot, acad, româno-american prof. dr. **George Palade**, deținător al Premiului Nobel pentru medicină care referindu-se la **Hipocrate** spunea că „medicina hipocratică nu este altceva decât medicina însăși, aceea a omului total și nici o altă mare figură a culturii antice, nici chiar «divinul Platon», nu se bucură de o mai mare admirație”.

Ne raliem și noi, împreună cu toată suflarea medicală românească la cele afirmate de către marele savant român și parafrazându-1, încheiem cu următoarea afirmație: **Hipocrate** este de neegalat prin doctrina sa medicală încorporată atât în *Corpus Hippocraticus* cât și în întreaga sa activitate, **Galenus**, prin celebra sa operă *Ars Magna*, concepție medicală potrivit căreia, sănătatea este rezultatul bunei funcționări a tuturor organelor și străduința sa de a ridica medicina la rangul de știință adevărată, **Celsus** prin abordarea medicinii practice în orice împrejurare în spiritul tezelor hipocratice și **Paracelsus** ca adept al iatrochimiei (aplicarea chimiei în medicină) și terapiei naturale.

RĂTĂCIRILE LU' GYUSZI

Dr. Ieremia Lenghel, Sighetu Marmăției

DR. HODOR IULIU (1895-1949?), n. Bârsana, jud. Maramureș.

Familia și cunoscuții îl alintau: Gyuszi = Iuliu.

Studii elementare: Bârsana.

Studii medii: Sighetu Marmăției.

Studii superioare: Facultatea de Medicină din Budapesta. Medic internist, stagii la Ginecologie și Psihiatrie.

Locuri de muncă:

- Spitalul Orășenesc Sighet;
- Cabinet particular, pe str. Mihai Viteazu (actuala).

Funcții:

- Consilierul primarului ucrainean al Sighetului, Odoviciuc Ivan (17.oct.1944 – apr. 1945);
- Medic director al Spitalului Orășenesc de Stat Sighet (17.10.1944-1945);
- Primarul Orașului Sighet: după 1946.

Vorbea: româna, maghiara, ruteana.

Religie: greco-catolică.

Politică:

Scriitorul Alexandru Ivasiuc (1933-1977), sighetean la origine, "interesat și de dezbaterea etică și social-politică", dorea, dar nu a mai reușit, să scrie un roman despre medicul Hodor Iuliu. Dorea acest lucru, pentru viața "fabuloasă" a medicului sighetean, în primul rând, dar mai ales pentru faptul că, deși provenind dintr-o familie de chiaburi, a trecut de partea comuniștilor. Asta, atât în oct. 1944, când trece de partea comuniștilor ucrainieni, cât și în 1946, de partea comuniștilor români, pe care la venirea lor îi aștepta cu flori și brațele deschise. Și de la unii și de la ceilalți a beneficiat de favoruric. De la ucrainieni: postul de director al spitalului și de consilier al primarului ucrainean, iar de la comuniștii români, a primit funcția de primar al Sighetului. Dar, să nu ne mirăm, în acei ani, asemenea atitudini s-au petrecut și la "case mai mari". Dr. Petru Groza era mare moșier și-a trecut de partea comuniștilor (sovietici și români). Să revenim, însă, la Sighet.

"După retragerea, și din Maramureș, a trupelor germano-horthyste, în septembrie 1944, în prezența Armatei a 40-a sovietice și cu "binecuvântarea" Comisiei Aliate de Control, între 17.04.1944-07.04.1945, Sighetu avea administrație ucraineană. Președintele Consiliului Popular fiind tov. Odoviciuc Ivan, avocat, care a decretat: "Dizolvarea Comitetului Național Român, limba ucraineană în administrație și integrarea Maramureșului la sud de Tisa în frontierele Ucrainei Subcarpatice". În această perioadă la Spitalul de Psihiatrie era director Gh. Constantinescu, venit de la Cernăuți, iar la Spitalul Orășenesc Sighet, prim

director era dr. Hodor Iuliu, în schimb ca intendent (director administrativ) a fost instalat tov. Hrițuc, ucrainean cu studii elementare. În primăvara lui 1945 nemulțumirile sighetenilor, față de administrația ucraineană, a luat o formă organizată. În acele momente, le vine în ajutor primarul din Borșa, Gavrilă Mihali Ștrifundă, tatăl viitoarei as. Lucreția Titircă. Primarul Borșan, cu ceata lui de răsculați, ajungând aproape de Sighet, se organizează în dispozitiv de luptă, apoi, îl trimite pe uriașul Timiș la Generalul Mociulski, comandant al "Batalionului Vânători de Munte", cantonat în oraș, să-și unească forțele întru salvarea Maramureșului. Cei doi, Ștrifundă și G-al Mociulski, l-au acuzat pe dr. Hodor Iuliu de trădare. Ulterior, generalul a căzut în disgrația comuniștilor. A fost reabilitat de abia în 1968 de Nicolae Ceaușescu, la sugestia președintelui francez. Atunci, G-lul De Gaulle a venit într-o vizită oficială în România, la București și Craiova, unde l-a reîntâlnit pe Generalul Mociulski.

Pasiuni:

- vânătoarea;
- sportul: îi plăcea și practica boxul. Avea o constituție "zdrăvăna", deși era "mic, gras și cu burtă");
- motociclismul. Avea o motocicletă cu ataș. El și cu soția încălecau motocicleta, iar în ataș îl puneau pe Baby, copilul lor și pe copilul Nelu, din Bârsana, prietenul lui Baby.

Familie:

- Singur la părinți;
- Provenea dintr-o familie bogată, de țărani maramureșeni, harnici, din Bârsana, familie de chiaburi (în viziunea comuniștilor), cu mult pământ. Pământul îl lucra, în parte Badea Cupșenar, bunic al dr.-lui Ioan Todoran (Nelu) și al cărui străbunic provenea din com. Cupșeni (Țara Lăppușului), de unde și supranumele de Cupșănar.

//

Prima soție, a dr.-ului Hodor Iuliu, provenea de la Casa de Copii. Cu ea a avut pe unicul copil, alintat Baby (bebeluș), și așa a rămas, Baby. Mama lui Baby moare, însă, de tânără, de febră tifoidă, luată de la un bolnav care era în sala de așteptare a cabinetului privat.

//

Dr.-ul Hodor îl aprecea pe Cupșenar, fiind mulțumit cum îi lucra, în parte pământurile de la Bârsana. Avea o atitudine binevoitoare și de protecție și față de nepotul Cupșenarului, Nelu, care era prieten cu băiatul lui, Baby, orfan de mamă.

Pentru o zi, dr.-ul Hodor îl cheamă pe Badea Cupșenar să vină la Sighet, iar caii să fie înstruțați de

sărbătoare. Cupșenaru avea cei mai frumoși cai din Bârsana înstruțați, păreau a fi caii lui Făt-Frumos.

Cupșenarul nu stă mult pe gânduri, prinde caii la căruță, îl pune pe Nelu, nepotul lui, în spate și "pe aici ți drumul Sighetului".

- Ai ajuns, Bade Cupșenar?
- După cum vedeți!
- Uite, ce facem. Prinde caii la caleașca mea și mergem până-n satul Tisa.

Cupșenarul, respectuos, nu întreba nici albă, nici neagră. Era curios, nevoie mare, dar nu întrebă, de ce? Își zicea "să am răbdare, o să aflu la timpul potrivit".

Au pus întâi copii în spate la caleașcă, și, zicându-și "Doamne ajută", apoi s-au urcat și ei. Pe tot drumul fiecare era cu gândurile lui, doar copii se hârjoneau în spate. Câteva vorbe scăpate de medic, îi trădau tensiunea psihică interiorizată: "trebuie să cerem, Celui de sus, puțină dragoste și puțină blândețe, daor așa vom putea vedea frumusețea și culoarea". Badea Cupșenar s-a uitat la el într-un fel ciudat și n-a zis nimic. Dr-ul se întrebă: "Ce-o fi înțeles Badea Cupșenar?", apoi se așternu liniștea. Se auzea doar tropăitul ritmic al cailor. Pe lângă ei defilau casele, arborii înfloriți, rarii trecători de pe trotuar, visele. Abia au sesizat trecerea peste linia ferată.

- Bade Cupșenar, oprește!

Cupșenaru se întrebă iar în sinea lui: "ce-o vrea să facă dr-ul, aici", dar nu reușea să găsească răspunsul. Apoi, își zise din nou: "să am răbdare, să am răbdare", deși întrebările nu-l lăsau în pace. Privi în jur. În jur erau doar case sărăcicioase, iar terenul nu avea nimic de admirat. În timp ce Cupșenarul gândea în felul acesta, dându-și cu presupusul, dr-ul, îmbrăcat de sărbătoare, sări sprinten din caleașcă, își aranjă ținuta și porni, precaut, înspre casa cât o colibă. Patru pereți, o ușă și-o fereastră mică. Atât. Bate discret la ușă și cum nu auzi niciun răspuns îndrăzni să intre și:

- Bună ziua.
- Bună să vă fie inima, conașule, fură răspunsul moșneagului, de fapt nu cu mult mai în etate ca noul venit. Baba, mai rezervată, pentru moment, îl privi cu multă neîncredere. De fapt, gazdele erau mai mult speriate decât primitoare, așa că săriră amândoi în picioare.
- Singuri?
- Precum se vede.
- Dar, Marusia, fata d-voastră, pe unde-i?

Nu-i venea să spună "fata nu-i acasă", deoarece se vedea, de la o poștă că locuința bătrânilor nu prea semăna a casă. Avea doar o încăpere, două paturi, o masă, un șpor (sobă) și-o lampă de masă cu fotoghin (petrol).

- Lasă, bărbate, îl întrerupe, imediat, baba. Să vedem ce nevoie are de ea, domnul.

Atunci, domnul doctor decide, hotărât era de când a văzut-o la consultație, să-și spună oful, că doar de aceea l-a purtat atâta drum pe Badea Cupșenar, că de aceea este acum, la urma urmei, fercheș și îndrăgostit.

- Nu știu cum să vă spun, încep doctorul Hodor ..., sunt din Sighet, sunt doctor, vădov, am și-un copil, uitați-vă la el. Îl cheamă Baby, și se joacă lângă caleașcă, cu prietenul lui, Nelu. Pe Marusia am cunoscut-o, nu de mult, la Sighet. Ce, mai! Vreau să mi-o dați de soție... Apoi, văzând reacția gazdelor reformulă dorința. Vă rog să mi-o dați pe Marusia de soție.

Bătrâna, speriată cum era, nici n-a sesizat diferența între "vreau" și "vă rog", a reținut, doar, că domnul, din fața ei, i-ar putea lua fata.

- Vai! de mine, zise femeia, dar fata noastră-i săracă, n-are școală și, apoi, îi tare fragedă. Mneyta (dumneata) ești domn, ..., vroia să zică, mult mai bătrân. Se opri, însă, cu ideea neterminată, apoi reluă într-o formulare care să nu-l supere pe domnul ce le-a călcat pragul.

- Nu cred că vă potriviți!

Dr-ul începea să realizeze că s-ar putea lovi de un refuz. Și, Doamne!, câte zile și nopți s-a gândit la Marusia, la cum o să fie cu ea, se gândea, mai ales, la "frăgezimea ei" și, când colo, mama Marusiei, tocmai frăgezimea o invoca, ca motiv principal de refuz.

În toiul discuțiilor, care deveneau din ce în ce mai tensionate, apare Marusia, tânără, înaltuță, mai înaltă ca doctorul, frumușică, bine făcută și prostuță. Când îl vede pe doctor, fercheș și doritor, vorbele i-au rămas în gât, iar fața, tenul de-o prospețime ireală, i s-a înroșit ca doi bujori în roua dimineții. Așa i s-a părut celui care candida la a fi mire tomnatic. Ea îl întâlnește, o singură dată la Sighet. Fusese la o consultație, de care părinții nu trebuiau să știe.

Curios din cale afară, Cupșenaru sări din caleașcă, copii după el, și se treziră în fața colibeii. Cum ușa era întredeschisă, lăsată de Marusia cea fâstăcită, aflară aproape tot ce se petrecea înăuntru.

Desmeticiți, părinții Marusiei, realizează, până la urmă, de ce noroc a dat peste fata lor și poate, se gândeau ei, că-i va atinge, una dintre aripile norocului, și pe ei, așa că n-o lungiră prea mult și spuse, aproape la unison, că sunt de acord, să-i dea doctorului, fata de soție.

Marusia, mai tânără la minte și la instincte, "mirosi" șansa, așa că "fu" de acord și ea. Ca urmare, doctorul Hodor Iuliu a intrat în colibă celibatar și-a ieșit ca și însurat. Văzându-l pe Badea Cupșenar postat lângă ușa sărăcicioasă, bucuros cum era, nu-l mai dojeni că-l spionează.

- M-am însurat, Bade Cupșenar. Acesta, pus în fața faptului împlinit, ce era să zică.

- No, să sie într-un ceas cu noroc!, dar evaluând, dintr-o privire pe mireasă și "averea" ei, și cum aceasta se întoarse grăbită să-și adune puținele boarfe pe care le avea îi zise doctorului, așa, mai în șoaptă și cu o oarecare teamă.

- D-le doctor, cu tot respectul, nu se cade să vă însurați cu o fată care are la casă doar o ușă și-o fereastră ... Și, apoi, sunteți, după cât îmi dau io sama, cu vreo 20-30 de ani mai în etate.

Dr-ul Hodor, pe omul de "suflet" nu l-a ascultat, așa că, ajunși la Sighet cu mireasa, mirele s-a grăbit să caute, și a găsit o casă potrivită, după părerea lui. În acea perioadă multe case evreiești erau libere. Puținii moștenitori rămași le-au vândut. Prin urmare, dr-ul și-a găsit o casă evreiască, bună și ieftină. Numai că Marusia nici n-a vrut să audă. Tocmai ea, care a venit dintr-o sărăcie lucie. Peste noapte a devenit cucoană cu pretenții.

- Mie îmi trebuie casă cu etaj!, s-a răstit ea. Așa se face că dr-ul Iuliu Hodor a cumpărat casă cu etaj, mare și spațioasă, pe actuala stradă Mihai Viteazu, lângă casa istoricului Alex. Filipașcu.

Au trăit, ei "însurăteii", frumos și fericiți, cale de câteva luni, numai că la un moment dat, Marusia realizează că a trecut pragul de cucoană, așa că, pur și simplu, refuză să mai facă menajul. "Tinerelul" ei soț rămase consternat și se tot întreba, ce-i de făcut? Veni la un moment dat, cu ideea să aducă o bonă, tânără, harnică și cu putere de muncă.

- Așa ceva, pe lângă casa mea, nu-mi trebuie, ripostă, țâfnos, Marusia, care, din start, intuise riscurile. Atunci, ca să-o îmbuneze, "ditamai doctorul", cu funcții trecute, prezente, și viitoare, avu, nefericita idee, să-i propună ceva de nerefuzat.

- Știi, draga mea, mam gândit la alt ceva.

- La ce?!, sări Marusia, crezând că o să-i facă o propunere asemănătoare ca aceea cu bona tânără harnică și frumoasă.

- M-am gândit ...m-am tot gândit, că-ar fi bine să-o aducem, ca să te ajute, la treburile din casă pe ..., pe mama ta.

- Ei, așa mai merge, și, îl îmbrățișă strâns și îndelung, fiind evident și real bucuroasă.

Odată cu soacra în casă, pentru soțul iubăreț, fericirea s-a cam evaporat. Zilele familiale, însă treceau cumva, mai ales că toată "ziulica", cât îi ea de lungă, era plecat la treburile lui profesionale. Noaptea-s nopți iar mama-soacră dormea dusă, sforăind precum o locomotivă, de seara până dimineața, ajutată, de fapt, și de câte un țoi de horincă maramureșeană, dintr-a aceea de care dr-ul primea frecvent. Prin urmare, ideile și vorbele ginerului și ale soacrei se ciocneau destul de rar și erau suportabile, altfel. Nu-

mai că, bomba cu ceas era reglată în destin, undeva în viitor.

Acest surogat de fericire în căsnicie, pentru omul Iuliu, a durat un timp, e adevărat, dar nu prea mult.

Într-o zi, mai puțin bună, Marusia se plânge că nu se simte bine. I-a făcut doctorul de toate, consultații, el și colegii lui, tot felul de analize, ce se puteau face în acei ani, i-a dat leacuri, care credea el, că-s mai bune și mai scumpe. Până la urmă a apelat și la leacuri băbești, și la popi. De fapt, ce nu face omul la disperare. Jaba, Marusia se simțea tot mai rău și mai rău, încât sfârșitul a fost inevitabil.

Și uite-l, pe "eroul" nostru, vădov a doua oară, ba mai mult și cu o belea pe cap, soacra. Se tot sufroca el, ce și cum să facă ca să scape de ea, dar nu găsi o soluție rezonabilă. Într-o zi, însă, îl enervă așa de tare, că-i strânse toate catrafusele, o împachetă și, pur și simplu, îi arată direcția spre coliba ei din satul Tisa. Aceasta plecă, vrând, nevrând, dar era furioasă foc. O auzi bolborosând și, printre vorbele de ocară, unele neînțelese, doctorul desluși grave amenințări și chiar blesteme.

//

Rămas doar cu copilul, în ditamai casa cu etaj, Iuliu se perpelea de necaz. Se gândi și hotărâ, așadar, cu toată rușinea față de cunoscuți să mai încerce și a treia căsătorie. Zis și făcut. Cum conștientiză că-i tomnatic și că ar porefera tot o șoție mai tinerică și cu frica de Doamne, Doamne, își zise s-o caute nu la oraș, ci la sat. Și, unde altundeva decât în satul natal, ar fi mai nimerit? Așa că se îndreptă spre Bârsana. Îi șopti, în mare taină, lui Badea Cupșenar ce are de gând. Apoi îl rugă să se intereseze prin sat de-o fată harnică, cu minte și, insistă, să fie cu frica de Cel de Sus.

După cum îl știm, Badea Cupșenar, trup și suflet pentru dr-ul Hodor se apucă să facă "investigații" ample și serioase. Se consultă cu oarece babe atotștiutoare, fără să le spună pentru cine-i hărăzită mireasa, ba, mai mult, apelă și la prietenul lui din copilărie, Moș Boșroagă, păcurar la oi, priceput, nevoie mare, în a calma câinii răi ai satului. Moș Boșroagă avea o piele de cățea omorâtă și jupuită când era în călduri. Pe această piele, Moș Boșroagă o înfășura pe lângă picior, sub cioarecii din stofă de lână. Astfel, nici un câine, oricât de rău și agresiv era, se calma ca prin minune, când mirosea pielea înfășurată pe lângă picioarul lui Moș Boșroagă. Echipat astfel, porni și el, seara, prin sat, spre a cerceta casele cu fete de măritat.

Rezultatele, "amplelor" căutări, întru cauza doctorului, nu s-au lăsat prea mult, așteptate.

Într-o bună zi, Badea Cupșenar înstruțează iar frumoșilor cai, îi înhămează la căruță, pune pe "mireasa" a treia lângă el, pe nepotul lui, Nelu, în spate, ca de obicei, și pe aici și drumul Sighetului, pentru

încă o "nuntă". Ajuns în oraș se îndreptă ață spre făloasa vilă a doctorului. Acesta, din fericire, ca-n povești, se potrivise a fi acasă, împreună cu băiatul Baby. Badea Cupșenar făcu prezentările de rigoare, Nelu fugi la prietenul Baby, iar dr-ul se trezi în fața unei țărăncuțe care era cu totul și cu totul opusul lui Marusia. O chema Ana și era, totuși, frumușică, o frumusețe rurală, îmbrăcată în strai popular de sărbătoare. Ana îi dovedi noului ei consort că are mult bun simț, iar dr-ul realizează, între timp, că-i sfioasă din fire, că-i harnică, că are o moralitate rustică sănătoasă, impregnată cu frica lui Doamne, Doamne, așa cum Iuliu (Dúsi) a visat. Așa cum, de data aceasta, și-a dorit. Îi mulțumi lui Badea Cupșenar și rămase, după ce se căsători, să găzduiască cu Ana.

Doctorul părea fericit cu noua sa soție, numai că anii, vremurile, erau tare tulburi, atât în țară, cât și în Maramureș. Veniseră comuniștii la putere, pe care, de fapt, și el i-a întâmpinat cu flori și brațele deschise. Veniseră instalați de sovietici. Era perioada de sovietizare, perioada sovromurilor și cotelor obligatorii. Era sistemul dictatorial comunist, care înlocuia societatea democratică românească. Începe astfel, obsedatul deceniu al dictaturii proletarietului, al naționalizărilor, al apariției securității, al șantierelor de muncă patriotică ale tineretului (Salva-Vișeu, Bumbești-Livezeni, etc.). Odată cu implementarea dictaturii proletarietului, aceasta a hotărât să distrugă regimul burghezo-moșieresc, să desființeze tot ce-i privat, inclusiv cabinetele medicale, și farmaciile private. Așa i-a dispărut din frumoasa casă naționalizată și dr-lui Hodor Iuliu cabinetul privat de consultații, era prin 1948. Primindu-i, pe comuniști, cu brațele deschise, în urmă cu puțini ani, acum realizează gafa, dar era prea târziu. Viitorul, pentru dr. Hodor Iuliu, nu prevestea nimic bun.

Anul 1949, pentru el a început cu liniște și unele satisfacții strict familiale, dar a continuat cu necazuri socio-familiale și profesionale, ca, de altfel, pentru mulți cetățeni ai Republicii Populare. În acel an, puterea comunistă a emis un decret de lege care în esență suna cam așa: "Toate armele care se află în proprietatea cetățenilor să fie predate autorităților, în cel mai scurt timp".

Mare vânător, dr-ul, văzând cum merg lucrurile, se aștepta la o atare dispoziție, încă de pe vremea când mai trăia Marusia. Așa că a zidit un perete într-o cameră a locuinței, rezultând un spațiu unde și-a ascuns armele de vânătoare. Numai că, de această ascunzătoare, știa și Marusia, iar Marusia i-a șoptit și mamei, avertizând-o să nu spună la nimeni. Un timp totul a fost bine, doar că la un moment dat, Marusia a murit, iar mama-soacră a fost expulzată din confortul casei doctorului, trebuind să se întoarcă la moșul ei, în coliba sărăcăcioasă.

//

Fiecare zi, pentru Iuliu, în beciurile securității, i se păreau o veșnicie. Anchetele îndelungate, unele

în miez de noapte, se terminau cu amenințări, bătăi, sadism. E adevărat că nu toți torționarii se comportau lafel. Era unul, pe care îl știa din vedere, încă de dinainte de-a fi arestat, și care doar se prefăcea că-l lovește, în schimb, un altul, mai tuciuriu, își luase rolul cât se poate de serios. Tuciuriul era o namilă de om, vânjios și de-o răutate nedisimulată. Era trup și suflet pentru noul partid ajuns la putere. În timpul liber, era elegant îmbrăcat cu jeans Levi Strauss, pe atunci, în România, în Sighet, era o raritate. Meseria de torționar și-o făcea cu, mândrie și bestialitate. Lumea în oraș începu să-l cunoască și să-l ocolească.

Într-o zi, gardianul omenos, pentru că se ferea și chiar de colegii lui, majoritatea fiind ca tuciuriul, găsi momentul, să se aproapie de doctorul Hodor.

- Copilul tău este grav bolnav, îi la Contagioase, în grija dr.-lui Katz Nandor.

Iuliu a rămas năuc. Abia s-a desmeticit. Nu știa, în situația în care era, nu știa cum să-lajute pe Baby. Până la urmă, tot frământându-și gândurile, îi zise "Omenosului":

- Te rog, tranzmite lui Bade Cupșenar, din Bârsana, să meargă la dr-ul Katz care, sper, mă mai cunoaște și să-i zică să-l externeze pe băiat. Apoi, spune-i la Badea Cupșenar, că-l rog, să-mi ducă copilul la Cluj, ca să fie examinat de domnul profesor dr. Ioan Găvrilă și că eu, din motive de forță majoră, nu pot să mă ocup de Baby.

Nu peste mult timp, informația a ajuns la urechile lui Bade Cupșenar. Acesta a rămas stanăp de piatră. Mult timp nu știuse el, nu știa nimeni, unde a dispărut dr.-ul Hodor.

"Am bănuțit io", își zise Cupșenaru, "am bănuțit. Amu mi s-o adevărit".

Badea Cupșenar, molcom la vorbă și mmișcări, dar om cu "socoată" la cap și serviabil față de dr. Hodor, cunoștința lui, se îndreptă, îngândurat, spre Secția de Contagioase din Sighet.

Copilul era în salonul dr.-lui Katz, pe care, Badea Cupșenar îl cunoștea doar din auzite. Ajuns la ușa cabinetului, se oprește preț de câteva secunde. Nicio mișcare. Îndrăznește, totuși, un cioc-cioc, indecis, în ușa dr.-lui. Un răspuns nervos îl îndeamnă să între. Odată ajuns în cabinet își scoate căciula și salută respectuos. Ce i-a fost dat să vadă lui Badea Cupșenar? Un om mic, gras, cu burtă, precum stăpânul lui, dr. Hodor Iuliu, dar se deosebea, totuși. Cel din fața lui avea un facies fultos, transpirat, iar vorba-i era nervoasă și repezită.

- Ce dorești, bade?

- D-apoi, viu din partea dr.-lui Hodor Iuliu.

- A?! Atunci poftește și ia loc, zise doctorul Katz, fără să întrebe, absolut nimic, despre Iuliu. Deși toată lumea deja știa, s-au bănuția, cărui fapt se dorește dispariția lui din viața socio-profesională a Sighetului.

- Care-i necazul?

- D-apoi, mi-o zâs să vă rog să mi-l dați pe Baby, și să-l duc la Cluj, să-l vadă dom' prof. dr. Ion Găvrilă.

Dr-ul Katz se scărpină în barbă, își mângâie ceafa, apoi grăi rar și apăsător.

- Nu știu cum să-ți zic, bade, dar ...

Badea Cupșenar răvășit de cele aflate, îl salută respectuos pe dr-ul Katz și încet, nehotărât, necăjit că ce-i va comunica dr-lui Hodor, părăsi Secția de Contagioase, apoi spitalul și colindă, cu gândurile lui sumbre, prin oraș, ca, pe urmă, să-și zică: "Ce-o fi, o fi, oricât l-ar durea, trebuie să-i transmit". Și-a făcut-o, prin intermediul aceluiași "Omenos".

- Să-i zici d-lui Iuliu, că dr-ul Katz mi-o zâs, să-i zâc că nu-i pă cine duce.

//

Baby a murit de hepatită la vârsta de 12 ani. Mama copilului, prima soție a dr-lui Hodor, murise cu câțiva ani mai înainte de febră tifoidă, iar dr-ul Hodor Iuliu era în beciurile securității.

//

Vestitul romancier, Alexandru Ivasiuc (Sașa), (1933-1977), după cum vă spuneam originar din Sighet, a avut o viață tumultuoasă, scurtă, dar prolifică literar. În câțiva ani, doar nouă la număr, a scris nouă romane cu impact social deosebit, apreciate de critică și cititori. Câțeva evenimente i-au marcat existența: Primul când era student la Fac. de Medicină din București, iar ultimul i-a fost fatal, cutremurul din 04.03.1977. Este data când a decedat, aflându-se printre cei aproximativ 1.500 de morți și 11.000 răniți, în acea seară în jurul orei 21:20. Era pe trotuar lângă blocul Scala din centrul Bucureștiului. Dintre personalitățile culturale artistice care au avut aceeași soartă a fost Toma Caragiu, Alex. Bocanet, Doina Badea etc..

Revenind la "Sașa", el, în perioada primilor ani de studenție, aderând la manifestările studențești anticomuniste din 1956, a fost arestat și încarcerat, la un moment dat. Acolo, gardianul călău, care-l "re-ducea", avea alură de atlet și-i ziceau "Tuciuriu". Într-o "ședință" sadică, "Tuciuriu" se grozăvi:

- O să-mi spui tot, și chiar ce n-ai făcut, apoi, după o scurtă pauză, îl interogă pe "Sașa".

- N-am reținut, de unde ești, canalie?

- Din București!

- Nu!, nu așa, unde te-ai născut?

Sașa, timorat, ezită, din prima, să-l informeze, dar până la urmă își zise: "hai să-i spun că, oricum știe, și, apoi, poate aflu ce-o fi vrând".

- Din Sighetu Marmăției.

- Din Sighet?!, așadar. Auzi, derbedeule de medicinist, ce ești, când lucrăm Io acolo, l-am făcut să

vorbească pe unul tot căpos, ca tine. Mă rog, din greșeală, pe el l-am lovit mai cu forță și "săracul" a murit, dar partidului nu i-a părut rău. Din potrivă, m-au evidențiat. Pe tine, însă, o să te fac să-mi spui, ce vreau eu, cu mai multă blândețe, că ești tânăr și trebuiești reeducat, conform indicațiilor.

Sașa, curios să afle cine o fi fost concetățeanul lui, care sfârșise tragic în mâinile "Tuciuriului", îndrăzni să-l întreb. "Tuciuriul", în loc să se supere, îl informă bucuros, ba, se și grozăvi.

- Un doctor, mă, mucosule, un doctor căruia partidul i-a dat funcții, dar el, nenorocitul, ne-a trădat. Și-a adunat arme (puști), le-a ascuns și intenționa să răstoale locuitorii orașului împotriva noastră. Noroc cu soacra lui care ne-a informat unde și-o ascuns armele.

- Și cum îl cheamă?

- Hodor Iuliu. Ai auzit de el?

Sașa n-a mai avut răgazul să-i răspundă că "Tuciuriu" coleric din fire și "din meserie", interveni brusc cu o ploaie de înjurături și pumni.

//

După detenție, Sașa nu mai continuă studiile medicale. Ajunge (mister?) să lucreze la Ambasada SUA din București. De data aceasta, principala lui preocupare printre altele, devine scrisul. În romanele sale este interesat "de dezbateră etică și social-politică". Cu o pregătire solidă culturală, încă din copilărie, provenind dintr-o familie de intelectuali, tatăl fiind prof. de biologie la Liceul German din Sighet.

În acei ani, Sașa venea, relativ frecvent, în urbea natală. Unul dintre motive fiind "culegerea de subiecte" pentru un eventual viitor roman. Așa află de fabuloasa biografie a medicului Hodor Iuliu. La liceu, Sașa fusese coleg cu judecătorul Buzatu. La un moment dat, fiind prin Sighet, are nevoie de un stomatolog. Făcuse o pulpită. Buzatu îl recomandă pe dr. Todoran Ioan, ca "cel mai bun dentist din Sighet", asupra lui Alex. Ivasiuc, efectul psihologic a fost real. Era prin 1975-1976. A venit, din București, la Sighet, cu mașina ambasadei, să fie tratat.

Altă dată, Sașa vine la Sighet pentru lansarea filmului "Trei zile și trei nopți", după romanul lui, intitulat "Apa". Totul era frumos și bine, doar că filmul era vizionat, (romanul nu-l citise) de fiul Piticului, personaj principal din film. Ce să vezi, povestește doctorul Todoran Ioan (Nelu):

- A doua zi, după lansarea filmului, îmi intră în cabinet, beat și furios, "Piticul" junior.

- Fac moarte de om!! Mi-a făcut familia de rușine.

"Juniorul" aflase în mod eronat că autorul romanului "Apa" este la dr-ul Todoran. Dr-ul Todoran, pentru a detensiona situația, cere sprijinul organelor de miliție, iar pentru protecția lui Sașa, care în acel moment era la Arhivele Statului, filiala Sighet,

trimite un cunoscut să-l avertizeze și să-l conducă la el acasă. La arhive, Sașa căuta "nisacai" documente despre viața dr-lui Hodor Iuliu. Nu renunțase la idea unul roman. Între timp, Nelu încerca să-l calmeze pe furiosul "Pitic".

- Ai ceva cu mine?, zise doctorul, într-o poziție de frondă.

- Nu! Cu Ivasiuc.

//

- Deci, era-i pritenă cu Alexandru Ivasiuc? îi zic dr-lui Todoran, după ce mi-a captat atenția cu poveștile despre multe aspecte din viața lui.

- Eram, zice Nelu, venea acasă la mine, iar fiicei mele, Meda (dr. Meda Ioana Rednic) i-a promis toate romanele lui, cu dedicație. N-a mai avut timpul necesar să i le ofere, după cum n-a mai avut răgaz să scrie un roman avându-l ca personaj principal pe dr. Hodor Iuliu.

//

Epilog în loc de subcapitolul "Dixit":

Copiii, ca și copiii, se zbenguiau pe covorul de iarbă din fața colibeii părinților Marusiei. Alergau, se hâr-

joneau în voie sub soarele darnic în raze călduțe de primăvară. Raze care le mângâia pletele bogate. Cu toată zbenguiala lor, însă, ei au recepționat, nedând, atunci, importanță, vorbelor tumultoase din interiorul colibeii. Vorbele și admosfera tensionată, au fost păstrate în memorie, refurate, ulterior, pentru ca, peste ani, să-i rupă din subconștientul copilăriei în conștientul stomatologului de mai târziu. Nelu, mare povestitor, cum era, mi le-a transmis mie, iar eu D-voastră. Mi-a transmis de fapt toată povestea, tragică, până la urmă, a doctorului Hodor Iuliu și a copilului Baby, prietenul lui Nelu. Este povestea din care se poate conchide că, de la mocirla istoriei, până la istoria senină, drumul este presărat cu victime, iar pedeapsa pentru torționari, după cum ar spune Badea Cupșenar, vine, de cele mai multe ori, doar de la Doamne, Doamne.

//

Datorită contextului socio-politic și familial, atunci, când erau vremurile atâtor combustii istorice, căsătoriile dr-lui Hodor s-au consumat fără să fie, prea mult, "băgate-n seamă", precum sunt "purecate" căsătoriile morganatice, din timpul și spațiul moralei clasice, care schematizează viețile oamenilor doar în negru și alb.

CALEIDOSCOP... CALEIDOSCOP... CALEIDOSCOP... 2023

Dr. George M. Gheorghe, București

LA 10 Iunie 2003, canalul de televiziune Discovery lansa un anunț senzațional: egiptologul dr. **Joann Fletcher** a descoperit și identificat o mumie ca fiind a vestitei regine Nefertiti (soția faraonului Amenhotep IV, 1361-1340 î.Hr. și mama altui mare faraon Tutankhamon), renumită și prin portretele care o recomandă (muzeele din Cairo, Berlin, Londra). Regina Nefertiti, reprezintă în istorie, o figură conducătoare a Egiptului, de mult uitată, în controversata perioadă Amarna, soție, pentru a doua oară și parteneră la conducere a așa-numitului faraon eretic Akenaton. Ea a fost faimoasă și prin frumusețea ei, dar mai ales prin înțelepciune și dragoste față de regat și supuși.

În Olanda, în orașul Houten, primăria a decis – prin subscripție publică – să construiască prima pistă de aterizare din lume, pentru OZN-urile sosite anume sau accidental, din cosmos. Se pare că, ideea de a construi un asemenea aeroport OZN, a avut-o în premieră mondială, OZN-iștii români de la Vălenii de Munte, cu mulți ani în urmă...

Până în prezent, astronomii se pot mândri că, ajutați de niște super-telescoape, atât terestre cât și cosmice lansate cu rachete speciale, au făcut descoperiri senzaționale: în anul 2000, planetoidul Vărana (900 km. diametru), în anul 2001 planetoidul Ixion (1065 km diametru), în 2002, planeta LM60+Quaoar (1250 km. diametru). În prezent se cunosc cca 800 de obiecte ale Centurii Kuiper, toate descoperite în 1992,

iar multe dintre ele, nu depășesc 100 km diametru, preciza nu de mult, într-o publicație de profil astronomic, expertul dr. astronom **Harold Alexandrescu**.

Thira (Santorin) este una dintre cele 211 insule ale arhipelagului grecesc Cicladelor (Kikladso) din Marea Egee, pe care a avut loc, cea mai puternică explozie vulcanică din antichitate (de 4 ori mai puternică decât cea de pe insula Krakatea, în jurul anilor 1550-1500 î.Hr.). În urma acestui eveniment insula s-a micșorat cu 83 km², suprafață ce a fost aruncată în aer (lăsând locul unui crater gigantic, cel mai mare din lume), restul teritoriului fiind acoperit cu un strat de piatră ponce și cenușă vulcanică, gros de 70 m. Se crede că, valurile marine au atins o înălțime de 50 m. De asemenea, arheologii și istoricii spun că, în acest cataclism vulcanic a dispărut civilizația minoică din insula Kriti (Creta), situată la 110 km. sud de Thira.

În celebra Bibliotecă de la Oxford se află un manuscris copt, conform căruia, piramidele au fost înălțate din porunca lui **Surid**, faraon al Egiptului, înainte de Potop. În interiorul lor, preoții care știau despre efectele devastatoare ale acestui cataclism, (totuși natural) au depus tot ceea ce știau pe-atunci, despre matematică, arte, medicină, pentru a servi celor din viitor.

Vestitele sirene din mitologie, ființe pe jumătate pește, pe jumătate om, care îi înnebunesc pe navigatorii aflați în apropierea stâncilor, uneori scufundându-

le corăbiile, l-a făcut pe biologul **Roy Mackal** să afirme că, din punct de vedere științific, genetic, nu poate exista o asemenea ființă, dar, ele pot fi însă, o specie necunoscută de... sirenide, numite convențional Ri, un fel de humanoide, urmare a unor tulburări în evoluția genelor. Dar membrii triburilor **Barok** și **Nakela**, de pe coastele Noii Guinee, spun că s-au întâlnit cu aceste sirene – oameni ai mării – care se hrănesc cu pești mici, moluște, plancton. Ele au sâni ca femeile și organe sexuale. Diferența constă în existența unei puternice cozi ca a delfinilor, de fapt două picioare lipite între ele. Indienii Cholula vorbesc despre aceste sirene, socotindu-le ca urmașe a oamenilor, care la Potop, și-au schimbat habitatul din terestru în acvatic.

Istoricii au descoperit pe un sigiliu cilindric babilonian, vechi de prin anii 2500-2000 î.Hr., imaginea unui om zburând cu ajutorul unor păsări. Se zice că și regele **Kai Kawus** al Persiei, a legat mai mulți vulturi de tronul său încercând să zboare spre ceruri. În cartea lui Arrianus se amintește despre o asemenea tentativă și din partea vestitului conducător de oști **Alexandru Macedon**, dar care s-a soldat cu un eșec.

Fără doar și poate că istoria poporului ales de Dumnezeu, Israelul, este tot atât de veche ca însăși omenirea și, de fiecare dată, descoperirile arheologice ne oferă noi și interesante date. Astfel, în sulturile ebraice descoperite în grotle de pe malul Mării Moarte, s-au descifrat texte apocaliptice și liturgice, atribuite lui *Abraham* și *Moise*. În ele se vorbesc despre „care cerești cu roți ce scuipe foc”.

Cu toate dificultățile de relief, dar și a sărăciei unei mari părți a populației rurale, Iranul se poate totuși lăuda cu faptul că dispune de o rețea de canalizări subterane, ce asigură distribuția apei în proporție de 70%, dar acest lucru nu este o realizare a prezentului ci... a trecutului de-acum 3000 de ani! Și nu scuză, atitudinea permanent războinică, a acestei țări!

Baikal (Bajkal) este locul cel mai adânc din lume (1620 m), iar după surse geografice ar avea 1940 m. având și cel mai mare volum de apă dulce (23.000 km³). Lacul este situat în partea de sud a Siberiei Centrale. Oglinda apei se află la altitudinea de 456 m, ceea ce înseamnă că fundul său se află cu peste 1000 m sub nivelul mării. Are o suprafață de 31.500 km² fiind al treilea ca mărime de pe continentul asiatic – lungimea de 636 km, lățimea medie de 48 km (cea maximă de 79,4 km) și adâncimea medie de 730 m. Este dominat de munți împăduriți, care urcă până la peste 2.000 m. În el se varsă 336 de râuri printre care Selenga (1.480 km) și Angara superioară. Cuprinde 27 de insule cea mai mare fiind Olhon (730 km²). Lacul îngheață, de obicei în perioada ianuarie-mai, grosimea gheții fiind de 70-115 cm. El și împrejurimile constituie patria a cca 600 de specii de plante și 1.200 de specii de animale, dintre care 50 de specii de pești.

Radiațiile luminoase au o viteză foarte mare, aproape 300 000 km/secundă. Lumina emisă de Soare, de care depinde întreaga viață pe Pământ, are nevoie de

cca 8 minute pentru a străbate imensa distanță de la Soare la Pământ de cca 150 milioane de km.

În China, cu cca 2.500 de ani, î.Hr., exista o lege, potrivit căreia oamenii care abuzau de băuturi alcoolice, erau condamnați la moarte. În Grecia antică, bețivii erau expuși disprețului public și pedepsiți prin însetare de apă. În Egiptul antic, alcoolicii erau izgoniți din țară. În Roma antică, legea interzicea consumul de alcool, oamenilor sub 30 de ani. În Anglia medievală, bețivii erau purtați pe străzi cu un jug pe ceafă.

Într-o enciclopedie – descoperită întâmplător într-un anticariat din Londra – datând din anul 1867, sub denumirea de **Mesopotamia** se afla scrisă următoarea notă: *Această țară care a ajuns la apogeu sub dominația asiriană și babiloniană, a cunoscut sub domnia califilor arabi o nouă prosperitate. Dar declinul ei începe odată cu invaziile seleucidă, tătară, turcă*. În prezent, o parte din această țară este preschimbată în deșert.

În deșertul Nevada (SUA) există un oraș fantomă, o așezare fantastic de veche, cu multe ruine, oraș distrus nu se știe de ce și de cine, dar se crede că cei în cauză au fost extraterestrii...

În Peru, Australia, Italia, Germania, Nepal, SUA și chiar în România, există niște pereți stâncosi ai unor munți, ce poartă pe ei inscripții ciudate, încă nedecifrate.

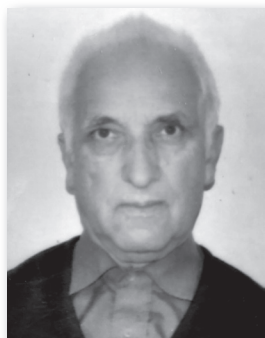
În noiembrie 1961, la Green-Bank, o așezare din Virginia de Vest (SUA) unde se află instalat Institutul Național Radio Astronomy Observatory, s-au întâlnit 11 astrofizicieni de talie mondială pentru a stabili care este posibilitatea existenței civilizațiilor extraterestre. Calculul s-a făcut după o celebră formulă (pe care am publicat-o într-o precedentă lucrare a subsemnaților autori) și care în final, a dus la următoarea concluzie: *„În Calea Lactee există minimum 40 sau maximum 50 de milioane de civilizații (aflate în diferite stadii de dezvoltare) dintre care majoritatea, fie că încearcă să intre în legătură cu altele, fie că așteaptă un semnal de la acestea”*.

Cercetătorii de la Universitatea din California – Secția biologie – au făcut cea mai senzațională descoperire, depistând corpul unei albine moarte acum 40 milioane de ani, aflată în rășina unui arbore pietrificat, un spor de bacterie în stare de „somn profund”. Reînviată, prin tehnici speciale, bacteria trăiește producând în același timp un antibiotic natural. Știrea a fost preluată din revista americană Discovery.

Cel mai înalt val din lume măsurat pe oceanul planetar, s-a produs în noaptea de 6-7 februarie 1933, pe o furtună puternică (126 km/oră) în Oceanul Pacific, la Est de insulele Filipine; valul înalt de 34 de m a fost măsurat de locotenentul **Frederic Margraff**, aflat pe nava americană *Ramapo*, care se îndrepta de la Manila (Filipine) spre San Diego (California). Un alt val uriaș înalt de 24,9 m. a fost fotografiat în Sudul Oceanului Indian, de nava rusă *Obi*, la 2 aprilie 1956.

In memoriam DR. VASILE RAȚIU

Dr. Felix Marian, Baia Mare

S-a născut în 6 noiembrie 1933 în satul Valea Sasului (în prezent județul Alba) din părinți agricultori. A fost cel de-al 4-lea din cei 7 copii ai familiei. A urmat școala elementară în satul natal, apoi în Mediaș și Blaj până în 1944. Timp de 3 ani a fost elev la Liceul Comercial din Blaj, apoi prin transfer la Liceul Teoretic Confesional Greco-Catolic „Sf. Vasile” din localitate. În anul

1948 școlile confesionale catolice au fost desființate și reorganizate.

Urmează câte un an Liceul Mixt și Școala Normală de învățători din Blaj. În ultimii doi ani a frecventat Liceul Teoretic „Ludwig Rott” din Mediaș, pe care îl absolvă în 1952. În perioada 1952-1953 a fost calculator de salarii la Uzina „6 martie” Tohanul Vechi (județul Brașov). În 1953, după examenul de admitere a intrat la Facultatea de Igienă- Iași. Prin desființarea acestuia, în 1956, a trecut la Facultatea de Medicină Generală a Institutului de Medicină Iași.

În 1958, în al 6-lea an de medicină a fost exmatriculat din facultate, pentru practicarea în public a credinței catolice. După un an de activitate ca felcer la IFET Vișeu de Sus (Leordina), reușește cu greu să se înscrie la Facultatea de Medicină Generală din Cluj, unde termină studiile în 1960.

A fost repartizat ca medic pediatru la circumscripția rurală Cicârlău, apoi prin transfer la circumscripția sani-

tară nr. 6 din Baia Mare, între 1961-1962. În continuare, pentru un an (1962-1963) a fost transferat ca medic de medicina generală și director al Policlinicii Miniere Săsar Baia Mare. Revine din nou ca pediatru în circumscripția sanitară nr 6. Pentru rezultatele bune obținute în aceste activități a primit doi ani „Diploma de Merit în munca sanitară”.

În anul 1963, prin concursul susținut a devenit medic secundar pediatru și a lucrat în această calitate la Spitalul Județean din Baia Mare. În anul 1966, după examenul la București a devenit medic specialist pediatru cu postul în Spitalul Județean Baia Mare.

A urmat cursuri de specializare, perfecționare la Cluj-Napoca și București. A participat activ la numeroase simpozioane și congrese. A publicat articole de specialitate în reviste de profil. A prestat activități de îndrumare și control pe linie de pediatrie în circumscripții din oraș și din județ.

Prin examenul la București în anul 1978 a obținut titlul de medic primar și și-a desfășurat activitatea în secțiile de pediatrie 1 și 2 din Spitalul Județean. Pentru un an a fost numit șef de secție în compartimentul nou-născuți. S-a pensionat la 1 decembrie 1998.

În anul 1967 s-a căsătorit cu medicul Surducan Maria. Din căsătorie are doi copii.

Din anul 1990 a devenit preot greco-catolic, cu activitate religioasă și în acest domeniu în cadrul Spitalului Județean Baia Mare. După pensionare, a mai continuat activitatea medicală încă timp de doi ani și cea religioasă.

Diverse

SPECIALISTII ROMÂNI ÎN MEDIU SUB REGIMUL CEAUȘIST

Prof. Liviu Tătaru, Baia Mare

SPECIALISTII ROMÂNI în domeniul mediului au manifestat un interes constant de la apariția preocupărilor fata de anomaliiile manifestate în evoluția vremii, a climei la nivel planetar, alături de colegii lor de pretutindeni. Spre deosebire de cei din statele necomuniste ei n-au putut expune în toată amploarea ei „vina” industriei și a industrializării la deteriorarea mediului înconjurător, pentru simplul motiv ca acestea constituiau linia de forță în dezvoltarea economiei comuniste. Meteorologi și climatologi Dacă meteorologii prevăd, cu mai mult sau mai puțin succes evoluția vremii la zi, pe câteva zile ori o săptămână, mai rar pe o perioadă mai lungă, climatologii ne oferă o imagine retro a climei pe o perioadă de câteva decenii de când se fac măsurători ori de secole pornind de la consemnări documentare. Ei documentează și variații ale climei ce nu au nici o relație cu activitățile umane, depinzând de variația activității solare, și constând din perioade glaciare și interglaciare, puse în evidența de Milancovici. „Încă din 1940, astronomul jugoslav M. Milancovici a

emis ipoteza ca variațiile foarte lente ale repartiției anuale a energiei solare, cât și de distribuția sa pe diferite latitudini – datorate modificărilor cu caracter ciclic ale parametrilor orbitei terestre (schimbări în axa Pamantului!, n.n.), cauzate de perturbațiile provocate de alte planete – pot produce variații cu rol determinant în schimbarea climei” (Ioan Stancescu, *Se schimba clima?*, în *Almanah Stiinta si tehnica*, 1984, p.143). Un cercetător englez a avut în vedere și mișcarea Soarelui în Galaxie pe o traiectorie ce traversează la un milion de ani zona centrală de comprimare a norilor interstelari (interpunându-se între Soare și Pământ și reducându-i emisia de căldură, n.n.), corespunzând exact cu perioadele glaciare puse în evidența de colegul sau sarb (cf. idem, p. 142). După această teorie vor urma alte glaciatiuni și interglaciatiuni, iar noi ne găsim pe o curbă a unei interglaciatiuni ce s-ar produce oricum, nedepinzând de dorințele noastre. Este principalul argument al celor ce se opun măsurilor de limitare severă a poluării produse de unele industrii. Andrei Banc pune în

evidență debutul activității destructive a omului asupra mediului. "Două au fost cauzele: agricultura practică extensiv și pasunatul nomad. La începutul agriculturii, oamenii defrișează o zonă de pădure – de obicei dându-i foc. Cătiva ani (trei ani) se obțineau recolte bune. Apoi pamantul secăuit nu mai rodea și alte suprafețe de pădure erau defrișate... De împadurit nu împadurea nimeni, bineînțeles. În locul pădurii rămânea stepa. În stepa apareau păstorii. Turmele mâncau tot – când vegetația era decimată turma pleca mai departe. În urma rămânea pustiu. La acest proces, care în Africa continuă și azi, se adăuga faptul că omul a folosit o singură sursă de energie, mii de ani, lemnul pădurilor – ceea ce în țările în curs de dezvoltare se petrece și azi: două miliarde de oameni se încălzesc, dar mai ales gătesc folosind lemnul drept singurul combustibil. Lemnul din pădurile vecine. Seceta din Sahel este cauzată tocmai de acest proces – în această zonă trăiesc triburi nomade de păstori, care au căzut victimă propriei lor indiferențe față de natura care le asigură subsistența" (*Oamenii care au creat deserturile, Almanah Stiinta si tehnica*, 1982, p.165). "Cifrele sunt alarmante pentru că dezechilibrul la scară continentală, care amenință zonele tropicale ale globului, va avea repercusiuni asupra tuturor zonelor planetei. Meteorologice, dar și economice, politice, dar și sociale. Conform unui studiu întocmit de experții Băncii Mondiale, dacă se menține actualul ritm de tăiere a pădurilor, peste 60 de ani întregul fond forestier al așa numitei >>lumi a treia<< va fi epuizat. De pe acum vechea pădure virgină americană s-a redus la jumătate.(...) Pădurile se retrag. În urma lor vine desertul. În țările în curs de dezvoltare pădurile își micșorează suprafața cu 1% pe luna (ibid). Deșertul saharian înaintează ineluctabil spre uriasa junglă zairică, iar dinspre sud aceasta este asaltată de deșertul Kalahari, sub presiunea unei populații nomade de sute de milioane, ce consumă lemnul pentru încălzit și gătit, ca singura sursă la îndemână. Constantin Nedelcu avertizează asupra pericolului reprezentat de defrișările excesive din bazinul amazonian, cel mai mare "plaman" de oxigen al planetei (*Poate fi salvat bazinul Amazon?*, în *Almanah Stiinta si tehnica*, 1982). "Astăzi și acest ultim vast teritoriu sălbatic este în curs de dispariție sub presiunea dezvoltării civilizației" (p. 123). Este strict necesar "de a ști ce suprafața împadurită din bazinul Amazonului va fi necesară să rămână pentru a menține integritatea sistemului de ploaie amazoniană", pentru că există "un prag critic, după care, prin tăierea pădurilor din Amazon, s-ar risca să se provoace o tendință ireversibilă de secătuire" (ibid). În cei 40 de ani scurși de la scrierea acestor rânduri acest prag este în curs de a fi depășit, datorită unei tendințe incontrollabile de a accelera cursul defrișărilor pentru a spori suprafețele agricole necesare aprovizionării unei populații în creștere explozivă, în condițiile unei agriculturi slab intensive, cu slabe producții la hectar. Doar în decursul unei luni, ianuarie 2022, au fost tăiate 360 de km pătrați de păduri. În acest ritm într-un an sunt defrișate 4320 de km pătrați de arbori. Între 2008 și 2013 au fost defrișate 27.423 km pătrați de junglă în Brazilia, Peru, Columbia, Ecuador, Bolivia, Guyane s.a., majoritatea terenurilor despădurite devenind pasuni pentru creșterea bovinelor; principalul mijloc de subsistență pentru coloniile agricole nou înființate. Dacă în Africa distrugerea pădurilor duce de-a dreptul la desertificarea unor noi suprafețe cele din America Latină au ca mobil colonizările populației în continuă creștere. Facând abstracție de motivația despăduririlor, acestea au ca efect afectarea ciclului de oxigenare a atmosferei, inclusiv de ozon, reducând capacitatea de reținere a radiațiilor solare în atmosferă. Specialistii noștri în domeniul mediului trebuiau să țină cont de susceptibilitățile regiunii ceausist, ce clama grija față de protecția mediului, dar nu lua măsuri suficiente în acest scop, ce ar fi mărit costurile de producție precum în Occident. Știau că măsurile propuse de ei vor rămâne simple deziderate, că vremea regimului se justi-

fica ca superior capitalismului doar prin creșteri cantitative. Or, "un rol din ce în ce mai important în evoluția climei îl are și activitatea omului, considerată la ora actuală un important factor climatogen", arată I. Stăncescu (Studiul citat, p.144). Îl citează pe W.W. Kellogg, ce aprecia că "prin consumul excesiv de combustibili fosili (omul) contribuie din plin la schimbările importante din climatul la scară locală și regională, cu implicații directe și asupra climatului global. Bioxidul de carbon eliberat în atmosferă, ca urmare a arderii combustibililor fosili are proprietatea de a crea așa-numitul "efect de seră" al planetei, prin care energia calorică este blocată în înfaturile joase ale oceanului aerian, generând o încălzire treptată a planetei, concomitent cu o scădere a temperaturii în stratosferă." (ibid). Pădurile absorb 42% din bioxidul de carbon, dar cum suprafața lor scade, se reduce și această absorbție. Kellogg a prevăzut cu câteva decenii înainte ceea ce se petrece astăzi și anume "o creștere a valorilor termice mijlocii în zona Arcticii cu 6-9 grade Celsius, fapt ce va duce la topirea masivă a caloteor de gheață" (cf. Stăncescu, p. 144). Încălzirea climei este însoțită de seceta, reducerea suprafețelor agricole și a producției de alimente, penurii și chiar foamete în zonele sărace, înrautărea stării de sănătate datorită caniculei prelungite și a creșterii radiației solare. Topirea calotelor polare într-un ritm alert va avea ca urmare ridicarea nivelului oceanului planetar și inundarea zonelor joase, devenite nelocuibile. Există țări a căror suprafață va fi redusă drastic, surplusul necesitând organizarea unor colonizări ori imigrări.

Din dezbaterile, câte s-au permis ori tolerat asupra mediului, nu au lipsit cele referitoare la fondul forestier al țării și la exploatarea lui judicioasă. Nicolae Donita apreciază în studiul *Padurea "plamanul" Terrei (Almanahul Stiinta si tehnica, 1985)* că spațiul geografic al României actuale era împadurit în vechime în procent de circa 80%. Majoritatea arboretului a fost de stejar, ce înainta mult în câmpie. Pentru naturalizarea populației în creștere au avut loc și la noi defrișări, mai extinse în unele perioade și mai puține în altele, dar n-au avut loc desertificări, doar clima Dobrogei cunoscând o uscăciune în partea centrală de podis. "Începând cu secolul al XIX-lea, în câteva decenii sunt defrișate întinse suprafețe ocupate de pădurile de stejar, care acopereau dealurile și ocupau o mare parte a actualei Câmpii Române. Ultimul mare val de defrișare de pădure se produce în secolul al XX-lea, după primul război mondial, când sunt tăiate peste 1.000.000 ha de pădure, fără împadurirea unei suprafețe echivalente. Iată cum dintr-o țară a pădurilor de nepătruns, România ajunge la un procent de împădurire de numai 26,8%, adică se situează printre țările cu păduri puține. Faptul că muntele este încă destul de bine împadurit (60%) are mare importanță pentru viața poporului nostru. Carpații sunt >>casa<< apelor noastre, iar pădurile sunt cele care asigură constanta debitelor râurilor și puritatea apelor. Inundațiile catastrofale și eroziunea accelerată s-au declanșat numai în acele bazine unde procentul de pădure a scăzut sub o valoare critică, starea pădurilor era precară, iar așezarea lor pe formele de relief necorespunzătoare." (p. 38). Pădurile din zona montană au rolul de a asigura necesarul de apă, hidrocentralele neputând să suplimenteze rolul de a asigura acest necesar din cauza colmatării lor rapide. N. Donita vedea dificultățile cele mai mari în zona de dealuri, unde doar 20% din acestea erau împadurite. Caracterul fragil al substratului generează "intense procese de degradare prin eroziune și alunecare, cu toate consecințele economice și sociale negative", înțat, considera N. Donita, "este necesară o reconsiderare a modului de exploatare a terenurilor" prin "utilizarea de tehnologii agricole și silvice cu pronunțat caracter antierozional de stăvilire a alunecărilor." (p. 39). Zona de câmpie era pe atunci împadurită în procent de 7% (azi este și mai puțin, din cauza folosirii lemnului ca sursă de încălzire, din pricina puținătății aducțiunilor de gaz

la țară și a folosirii relativ târzii a buteliilor de aragaz, n.n.). Donita evaluează corect disponibilul de lemn oferit de păduri în condițiile unei exploatare judicioase, adică al exploatării selective și al împaduririi întregii suprafețe exploatare. Era concluzia tuturor specialistilor în păduri și a fost acceptată și de conducerea țării, cu deosebire sub Ceaușescu, ce a impus "Programul național pentru conservarea și dezvoltarea fondului forestier în perioada 1970-2010" (din păcate în 1990 i s-a pus capăt). În fiecare an Consiliul de Stat emitea un decret, ce fixa la circa 20 de milioane de metri cubi cantitatea de lemn aprobată pentru tăiere pentru anul următor și defalcarea ei pe categoriile de întreținere. Acesta era urmărit riguros, prevăzând surse de finanțare pentru împaduriri și pedepse pentru hoții de lemn, în condițiile existenței unor depozite de lemn contra cost pentru cei ce aveau nevoie. Trăind într-o zonă paduroasă am văzut măsurile luate de regimul comunist în vederea protejării suprafețelor forestiere și a reabilitării celor afectate de defrisările excesive din interbelic. Chiar sub Dej, dar mai ales sub Ceaușescu, au fost stopate tăierile abuzive, au fost create sute de pepiniere de diferite dimensiuni iar plantări de arbori au antrenat mii de oameni plătiți. S-a apelat, după tactica regimului, la santiere de împaduriri ale tineretului, de "voluntari", adică neplătiți. Când resursele au permis s-a creat o aviație forestiera pentru stropire arboretului contra unor daunatori și depistarea

precoce a incendiilor și s-au creat tăieturi care să împiedice propagarea lor. Măsurile punitive contra hoților de lemn au trimis în spatele gratiilor mii de infractori. Toate aceste măsuri au avut ca efect ameliorarea situației forestiere, o mare parte a "grelei moșteniri", în acest caz reale, a fost lichidată. Considerându-se ca valorificarea cea mai rentabilă a lemnului este fabricarea mobilei, pentru populația țării și pentru export, au fost puse în funcțiune zeci de fabrici pentru producerea ei. Mobila românească avea mare căutare în străinătate, la sovietici, dar și la occidentali. Sunt aspecte pozitive ce nu pot fi ocolite și care dovedesc realismul și bunele intenții ale unui regim, în multe alte privințe reprobabil. Ce a urmat după colapsul regimului comunist, în așa-zisa economie de piață, a fost și este contra intereselor țării, reeditând iresponsabilitatea politicii forestiere interbelice. Aceasta prin defrisarea "la ras" a unor întregi muniți și dealuri, fără nici o reimpadurire și depășind de două ori ca volum ceea ce se exploata anual înainte de 1989. Capacitatea de retenție a apei de către suprafețele împadurite a fost afectată grav și, ca atare, la aversele mai abundente apele nereținute de substratul arboretului distrug produc inundații catastrofale, distrugând casele și inamolind satele și terenurile agricole. Aceasta faradelege servește, ca și atunci, interese străine și pe îmbogățirea nesaturată a tranziției de la toate nivelele.

STIGMATELE DIVINE – HAR PĂMÂNTESC SAU SEMN CERESC?

Dr. Claudia Lucia Ionescu, Dr. Geta Elena Răducanu, București

PORNIND de la dicționarul enciclopedic pentru a descifra sensul cuvântului stigmatizării aflăm mai întâi că, un stigmat reprezintă un semn rămas pe ceva – în cazul corpului omenesc pe pielea acestuia – o înțepătură, un tatuaj, istoria amintindu-i în acest sens și pe sclavii antichității însemnați de stăpâni cu fierul roșu, pentru a fi ușor de recunoscut, în final ajungând și la celălalt înțeles al explicației acela de persoană al defăimării, al înfierării al oprobiului (dezaprobare) public. Dar în cazul „stigmatelor divinității” realitatea este cu totul alta, cel puțin din punct de vedere al apariției, accepției și derulării fenomenului, interpretat de biserică și de știință. Astfel, conform cercetărilor bisericești și istoriografiilor, primele idei de apariție a unor însemne ce pot îmbrăca caracter divin, se regăsesc – prin interpretare biblică – în *Epistola către Galateni*, scrisă în anul 55 din Efes (EPHESOS, vechi oraș pe coasta Asiei Mici, întemeiat în sec. 11 î.Hr. de către coloniștii greci, respectiv ionieni) și legată de numele **Sfântul Apostol Andrei** (fratele lui **Simon Petru**) unul din cei 12 Apostoli ce au propovăduit adevărul evanghelic și în Scîția Mică, Dobrogea de azi.

Stigmatul, sângerările sau nesângerările apărute pe pielea unor credincioși – de regulă de cult catolic și mai sporadic de alte culte – sunt amintite de istoria religiilor încă din secolul al XIII-lea, prin persoana sfântului **Francesco D'Assisi**, considerat la timpul său, de către discipoli ca un al doilea **Iisus Hristos**, sau mai precis, o întruchipare a ACESTUIA. Însemnările cuielor însângerate au apărut exact în locurile de răstignire corporală, respectiv la mâini și picioare, cât și între coaste, urmare a înțepăturii cu sulita de către soldații de pază, romanii. Călugărul Francesco spunea că însemnele divine au apărut după un vis de coșmar, în care a fost martor – oniric spunem noi – la răstignirea Domnului. Așa cum apare **Iisus Hristos** răstignit în picturile și sculpturile timpului, cu însemnul durerii immortalizat pe față. De reținut că, până în sec. al XII-lea acest semn al suferinței nu apare pe icoanele și

sculpturile bisericești. După acest caz, se mai cunosc încă alte 400 de apariții ale stigmatelor divine, ivite în diverse zone ale catolicismului, cu predilecție în Italia, Anglia, Olanda și SUA. Astfel, tot în Italia, relatează publicația DISCOVERY, călugărul **Francesco Sergione** din San Giovanni Rotondo, supranumit și **Padre Pio**, după o boală pulmonară tratată destul de greu, a căzut într-o stare letargică (sommn profund) timp în care i-au apărut stigmatul divin, provocându-i puternice dureri fizice. Ele aveau aspectul unor plăgi sângerânde, pe care medicii nu au reușit să le vindece și nici să le găsească o cauză materială. Totuși, ei au emis și ipoteza unei posibile boli sanguine. **Grigorio Bongiovani**, un vechi locuitor și recunoscut credincios italian care a copilărit în celebra localitate a miracolelor, FATIMA din Portugalia, de câte ori se roagă la icoana lui **Iisus Hristos**, datorită credinței sale de nezdruncinat în Dumnezeu prin Fiul Omului, plânge de emoție cu lacrimi de sânge, după care îi apar stigmatul sângerânde în aceleași locuri în care cuiele l-au răstignit pe **Iisus Hristos**.

Și de această dată, expertiza medicală ca și cea bisericească n-au contestat fenomenul.

Thereza Neuman din Bavaria, pe care cei din anturajul său credincios o consideră aproape ca o sfântă, ani de zile s-a hrănit, spun ei, cu sfânta cuminicătură (ritual-taină a celor trei mari confesiuni creștine și care constă din gustarea de către credincioși a pâinii și vinului sfințite de preot, simbolizând sângele și trupul lui HRISTOS) și care intra în transă, ori de câte ori se ruga la icoana ce înfățișa răstignirea lui Hristos. În acest timp, ea vorbea cu cei din jur în limba aramaică, aceeași limbă care se folosea cu 2000 de ani în urmă în Ierusalim, iar pe corp îi apăreau stigmatul divinității. A murit în anul 1962, iar medicii au concluzionat că a fost vorba de o „autosugestie mistică”. Biserica prin specialiștii săi, au găsit o motivație, legată de credința sa în divinitate și dorința sinceră de a prelua o parte din durerile și chinurile Domnului.

Mai în spre anii noștri, **John Smith din Glasgow** (oraș în Scoția, mare port fluviomaritim, șantier naval) sângerează atât de Paști cât și atunci când privește chipul răstignit al lui **Hristos**, controlul medical autentificând prezența rănilor și care dispar apoi de la sine. La fel se întâmplă și cu tânăra paraplegică (paralizie a membrelor inferioare, datorită leziunii căilor nervoase motorii corespunzătoare), **Andrey Santos** din statul american Massachusetts (aflat în nord-sud de SUA pe coasta atlantică, veche zonă industrială a țării) care are pe corp stigmatele divinității și pentru care s-au făcut rugăciuni în masă de către credincioși, pe stadioane, prilej de a o vedea și a o atinge pe sârmana suferindă, pare-se că și făcătoare de minuni (spun ziarele locale).

Într-una din cărțile sale, scriitorul rus N. N. Vedenski povestește despre o tânără și credincioasă țărăncă, Lato, care, în săptămâna Patimilor lui **Iisus Hristos**, își produce prin autosugestie, aceleași răni la mâini și picioare ca și ale Mântuitorului. Pentru a nu se crede că este vorba de o șarlatanie, Academia de științe din Belgia (cea rusă necomentând fenomenul) a confirmat autenticitatea lui. În România, stigmatele divinității nu au fost urmărite sau semnalate ca prezență sigură, totuși, din surse neoficiale s-ar părea că, mult apreciatul dar și contestatul cioban doljean, **Petrache Lupu**, între cele două războaie mondiale, ar fi avut, printre alte îndeletniciri credincioase și pe aceia de a-și provoca prin „transă prelungită”, producerea rănilor divine. Prezicător și vindcător popular, el a avut de suferit înainte vreme și combătut aproape până la renegare și exterminare psihică.

Azi, oameni de știință și cercetători în domeniu, printre care și scriitorul **Joe Nickell** și dr. **Ted Harrison**, au studiat fenomenul – paranormal am spune – și cred că excluzând șarlatania, pe un fond de autosugestie născută pe o credință dusă în extremis, este posibil să apară plăgile amintite, nevizându-i pe cei ce se automutilează în zilele Patimilor Domnului, dorind să preia cât de cât, din suferințele acestuia și crezând astfel în mântuirea sufleților lor. De altfel, sunt cunoscute cazurile de autosugestie, folosite de preoții budiști care suportă flăcările focului fără a se arde, înțepăturile de obiecte ascuțite și chiar cuțite fără

a sângera și a simți durerea ca și intrările în transă dincolo de limita normalului. Și nu întâmplător sugestia (procesul de influențare a psihicului sau a comportamentului unei persoane fără ca ea să-și dea seama) ca și autosugestia (sugestia exercitată asupra propriei persoane) sunt folosite și cu elemente de terapie și rezultatele sunt deosebit de bune, în sensul pozitiv pentru pacient. În cazul stigmatei divine, efectul este de asemenea benefic, întărind și mai mult crezul în Mântuitor și ridicând caratele credinței în Dumnezeu, la cele mai înalte cote.

Totuși am dorit să cunoaștem și părerea unei mari personalități a teologiei ortodoxiei române, în persoana părintelui filozof **Dumitru Stăniloie**, care iată ce părere avea despre aceste stigmate, apreciere exprimată și direct în cărțile sfinției sale și indirect cu ocazia unor dialoguri acordate unor confrați din domeniul presei (religioase). Părintele socotește că „*aceste stigmate, reprezintă totuși o mistică, „pur sentimentală” – spune sfinția sa – pentru că, cel ce le aplică se gândește mereu la Hristos care a suferit, care poartă cuie în El; și se gândește atât de mult, încât trăiește momentul. Parcă am auzit că și acum este un anume **Padre Pio**, în Italia, care trăiește toate acestea”...*

Dar se pare – precizăm noi autorii acestui articol – că mai există părerea care spune că Hristos, acceptă să se arate și prin stigmate! Părintele Stăniloie, precizează însă: ... „*Eu tratez în cărțile mele și problema acestei coborâri și împreună întristări a lui Hristos cu necazurile oamenilor. Dar totuși nu socotesc că este implicată în ea, această durere a trupului, așa cum a fost ea pe Golgota. Este o durere în sufletul Lui. Hristos se coboară la cei întristați, necăjiți și spune că nu va mai bea vinul bucuriei până nu-l va bea cu noi, cu toți. Și **Sfântul Maxim Mărturisitorul** spune că va compătimi, sympatos. Un Hristos care nu continuă să aibe milă, parcă n-ar mai fi cu totul umanizat. El continuă să trăiască în trupul acela nemișcat. O trăiește în întregimea Lui, dar parcă efectele nu mai sunt acelea ale piroanelor. Totul, acum după înviere e altfel. Revenind la stigmate, cred că s-ar putea să se bazeze pe sugestie, un fel de dorință sinceră a unora, de a prelua chiar și după milenii, aceste sfinte suferințe”.*

PROTOCOLISMUL, CONSTANTIN DRĂGAN ȘI CEAUȘESCU

Prof. Liviu Tătaru, Baia Mare

ÎNAINTE de înlăturarea lui Nicolae Ceaușescu acesta îl primea ca oaspete pe un român plecat din țara înainte de război și care priceput în afaceri a făcut avere, devenind magnat fondator al Companiei Butan Gas din Milano. Compania a ajuns la un capital de 1,6 miliarde dolari. Absolviseră Universitatea din București, iar apoi Universitatea Sapienza din Roma. Interesul ce i l-a acordat dictatorul comunist s-a datorat naționalismului amandurora, mergând până la reabilitarea Mareșalului Antonescu și influenței lui economice ce îi putea fi de folos. Îl imboldea pe Ceaușescu o simpatie mai mare fata de autohtonii victimă, decat fata de romani, cu care se mandrea totuși. La Dragan daco-tracismul a devenit o obsesie și sursa unei viziuni falsificate asupra etnogenezei românilor, pe care dictatorul i-a permis să o cultive. I-a permis să publice revista de istorie. Noi, traccii și cărțile sale principale. De numele lui se leaga curentul istoriografic numit protocronism în varianta dacista. *Noul Dicționar universal al limbii române* (2007) definește protocronismul ca fiind un „curent preocupat să pună în valoare prioritatea și precursorii în afirmarea unei idei, teme etc., din istoria culturii universale” (p. 1134). Wikipedia dă o definiție mai aplicată acestui termen, legându-l de istoria noastră. Sesizând devierea propriei acestuia de la adevăr, se arată că „acesta

afirmă adesea, în mod nejustificat, anticiparea românească a unor creații artistice și științifice universale”. Folosind relativul „adesea” nu exclude aprioric anumite priorități sau simultaneități creative românești, ci doar tendința, proprie nu numai unor istorici ai culturii și științei românești, de a exagera rolul unor creatori proprii în aceste domenii. Varianta dacista afirmată de I. C. Dragan era, de fapt, una tracista, intrucat îi includea unui neam de popoare, depășind teritoriul ulterior românesc, formand un imperiu, milenar după el, deși ca alcătuire statală a avut asemenea dimensiuni doar spre sfârșitul domniei lui Burebista. Exagerarea puterii politice „tracice” și a duratei ei este depășită și mai mult de influența ei culturală. Romana noastră ca și latina romanilor si-ar avea obarsia în . . . latina dacilor! Sursa acestor enormități era o carte publicată de istoricul Nicolae Densusianu în 1913, premiata de Academia Română și intitulată Dacia preistorică.

Reeditarea ei în 1986 la Ed. Meridiane, cu un Studiu introductiv și note datorate lui Manole Neagoe, avea menirea de a oferi celor interesați de etnogeneza romanilor sursa primară a protocronismului romaesc în varianta daco/tracista. Îngrijitorul reeditării avertizează de la început ca un motiv al acesteia îl constituia faptul ca „unii istorici, ignorând adevărul științific

În problemele istoriei vechi a poporului roman, au preluat din Nicolae Densusianu o serie de teorii fanteziste pe care și le-au atribuit ca idei originale. Republicarea este de natură să dezvăluie izvorul acestor "idei și teorii" din care se inspiră o serie de diletanți, idei infirmate de cercetarea științifică istorică românească" (p. 5). O erudiție fără egal la noi asupra istoriei greco-romane, era asociată cu idei fanteziste pornind de la mitologia antică, motiv pentru care Romulus Vulcănescu în cartea sa de sinteză: *Mitologie română*, publicată la Ed. Academiei RSR în 1987, se referă la aceasta. Densusianu arată Vulcănescu, nu a beneficiat de o scoala tracista, Cantemir enunțând doar contribuția tracă la etnogeneza românească, îl scuză Vulcănescu. "Teza scitismului(?) mitologiei romane este o eroare științifică" considera Vulcănescu (p. 142) după ce recunoaște "Grandoarea concepției acestei mitologii" pe care acum o numește "tracista" (p. 143), fără ca prin aceasta sa-i gireze viabilitatea. Concluzia lui Vulcănescu "Cu toata contribuția reala, obiectiva și concludenta, ipoteza traca a ajuns prin unii din protagoniștii ei la exagerari traciste care au repetat, în alte condiții și din alte perspective [opuse, n.n.], exagerările latiniste ale ipotezei latine ale mitologiei romane" (p. 146). Echilibrul dintre componenta daco-gețica și cea romana a etnogenezei românești o regasim la Vasile Parvan (în *Getica* Ed. Meridiane, 1982.). Parvan porneste de la precizarea lui Strabon ca grecii i-au socotit pe geti-traci (p. 51), pentru a evita o confuzie etnică ușor de făcut. Dar sub urmașii lui Burebista "aceștia pregăteau calea romanizării dacilor cu 150 de ani înainte de Traian" (p. 52). După Traian "Unitatea etnografică a națiunii gețice s-a acoperit încă odată complet cu unitatea ei politico-militară" (p. 64). Aceasta nu presupune dispariția dacilor, căci "ținutul e plin de daci chiar în vremea celei mai intense romanizării" (p. 70), doar ca aceștia erau lingvistic romanizați. Desi opiniile lui Vulcănescu și Pârvan îi erau la îndemana lui Dragan și adepților protocronismului tracizant ei au rămas credincioși preconcepțiilor lor. Este de netăgăduit, după Manole Neagoe, ca Densusianu a "depus un efort uriaș pentru strângerea unui material impresionant cantitativ și calitativ și "a dat dovada de netăgăduita ingeniozitate în interpretarea acestuia" (p. 22). Însă "se abstrage din istorie, pe care o știa cum puțin alții o cunoscuseră", "plutește puternic peste o lume imensă, plamadind -o după închipuirea sa", ramanand "un creator de mitologie în ciuda eforturilor făcute de el de a istoriciza, de a da o armatura științifică pentru creația sa" (p. 37).

În 1996 am publicat la Casa EVIO de tipar București, cartea *Asimilarea etno-lingvistica proces istoric universal, Romani și unguri în Transilvania*, ce tratează tocmai problematica etnogenezei romanilor. În măsura în care ideile expuse de mine interferează cu cele ale lui Dragan și urmașilor săi întru protocronismul daco-tracist las la latitudinea cititorului să discearnă varianta adevărată.

În Introducere am precizat cele trei aspecte pe care le-am considerat ca specifice proceselor de asimilare etno-lingvistica (prescurtat AEL). Atunci când contactele între comunități etnice ori/și lingvistice diferite se produc prin suprapunerea pe același teritoriu ca urmare a mobilității populațiilor (acestea) pot genera mutații în proporții de masă. Asimilarea implică trei procese coexistente și anume asimilarea lingvistica, sinteza etnologica și amestecul rasial ori subrasial. Asimilarea se poate finaliza cu o etnogeneza în cazul în care din doua ori mai multe comunități ia naștere una nouă, pe fondul celei pe care o numim asimilanta, dar în care se regasesc suficient de evidente influențele celor asimilate, sinteza etnologica fiind obligatoriu necesara, fără ea luând nastere doua comunitati paralele, precum englezii și irlandezii. Amestecul rasial ori sub rasial este adesea vizibil, dar nesemnificativ în raport cu celelalte două aspecte ale AEL. Aceasta poate fi una spontana ori una dirijata de factori politici, ce o practica prin mijloace specifice, reusitele istorice fiind generate de cele persuasive, precum romanizarea, elenizarea, arabizarea etc. Asupra acestor aspecte, tratate distinct, am revenit într-un capitol aplica-

tiv, intitulat *Etnogeneza românilor*. Este exact titlul unei lucrări de sinteza datorate istoricului I. I. Russu apărute la Ed. științifică și enciclopedică în 1981. Are ca subtitlu: *Fondul autohton traco-dacic și componenta latino-romanica*. În Cuvânt înainte enunța extremele pe care le-a evitat "rupand cu unele tradiții nocive, latinizante sau de alte natura, ... și pericolul extremismului opus, al tracismului sau illiromaniei, nu mai puțin dăunător adevărului istoric" (p. 12). În capitolul 1 porneste de la "stabilirea a trei factori principali": 1) fondul autohton (traco-geto-dacic, ori poate mai larg traco-illyric); 2) componenta latino-romanica (italica și romană provincială, din Imperiu) și 3) Aportul slav (p. 27). La Note face precizarea ca "originea latină a limbii lor (românilor) nu poate fi pusă la indoială" (ibid) ca și faptul ca elementul cucerit "a primit un capital lingvistic de la cuceritorii lumii vechi, perpetuandu-se până azi" (p. 29). Lingvistica operează în legătură cu AEL cu trei termeni esențiali; stratul, substratul și superstratul. Asimilanta este limba "invingătoare" în competiție cu limbile populațiilor sau popoarelor convietuitoare în același spațiu geografic. Bogdan Petriceicu Hașdeu a lansat teoria originală și confirmată a circulației cuvintelor în limbajul cotidian, numita și teoria vocabularului de baza. După Hașdeu din totalul cuvintelor ce formează vocabularul unei limbi doar câteva procente sunt cunoscute de toți vorbitorii ei și au cea mai mare frecvență în vorbire, fiind suficiente pentru exprimarea celor mai necesare relații. Ele sunt de ordinul câtorva mii și explica de ce prin exercițiul cotidian strict necesar al comunicării dintre vecinii având limbi materne diferite își însușesc reciproc acest vocabular minimal, devenind bilingvi sau chiar trilingvi. Scriam în cartea AEL, proces istoric universal: "Dacă procesul de AEL afectează o întregă etnie aceasta dispăre din istorie. Departe de a fi un fenomen izolat etno extincția a fost omniprezentă în istorie, zeci și sute de etnii, unele de proporții tribale, altele de amploarea unor popoare au dispărut de pe scena istoriei, dar au devenit elementele constitutive ale unor noi alcatuiri etnice etc. Nu este vorba de nici o infertilitate genetică ci de faptul ca generațiile succesive ale unei comunități etnice și-au pierdut treptat individualitatea etnică și lingvistică în contact cu o alta comunitate, care a asimilat-o. Procesul extincției etnice arată că cei asimilează o limba nouă și neglijează cultivarea limbii proprii sfârșesc, în condițiile bilingvismului, prin a se pierde în randurile etniei de la care au înșușit, adică prin a fi asimilați. Comunitățile naționale etnice actuale provin din asimilările succesive petrecute de-a lungul multor secole și milenii. Russu porneste de la ideea ca "limbajul popular se dovedește a fi cel mai fidel și autentic document istoric de prim rang pentru trecutul îndepărtat și mai ales pentru obarsile poporului român" (op. cit., p. 35). Hașdeu a fost cel a cărui contribuție a fost hotărâtoare spre sfârșitul secolului XIX la elucidarea elementului autohton (p. 44), și cel care a folosit și deslușit termenii Strat și substrat ca titlu a unui studiu, precizând că "Orice ginte se compune, ca terenurile în geologie, dintr-un strat și din substraturi succesive anterioare" (p. 45). Cel ce a adus cea mai mare contribuție în privința identificării substratului geto-dac a fost Russu, ce a publicat în 1970 la Ed. Academiei: *Elemente autohtone în limba romana*. Concluzia finală a lui Russu: "traco-daca este o limba de sine stătătoare, din grupul european satem, ca atare înrudită în primul rand cu illyra din nord-vestul Peninsulei Balcanice și Calabria-Apulia (messapica), apoi cu balto-slava și cu iraniana" (p. 81).

Cum "limba fiind principalul element distinctiv al etnicității" (p. 88) este firesc ca principalul rezultat al cuceririi Peninsulei Balcanice, exceptand Grecia, să fie "Romanizarea illyrilor și a traco-dacilor". Aceasta a însemnat "dispariția limbii, a idiomerilor specifice indigene, înlocuite prin latina populară" (ibid). Dintre filologii romani Russu este a stabilit cel mai pertinent inventarul moștenirii dacice în vocabularul de baza al limbii române", concluzionand ca "la cifra rotunda de 160 (170) cuvinte de baza (din) dialectul dacoroman avem un total de peste 1400 derivate, care împreună cu cuvintele de baza(-tip)

ajung la un total de vreo 1500 (p. 134) și ca “romana este o limba latină altoita pe fondul etnic și lingvistic indigen, adică traco-dacic” (p. 144). Puscariu a folosit și argumentul existența unei forme intermediare, de trecere între latina populară și romana, plasată înaintea apariției celor patru dialecte ale limbii române, legate desigur de naturalizarea unor migratori pe o parte a teritoriului de etnogeneza a limbii romane. El a numit aceasta limba straromana, apariția dialectelor sud-dunarene putând pentru prima dată fi raportată la date cronologice sigure, naturalizarea în spațiul balcanic a unor triburi alogene de către istoricii vremii, cu date cronologice sigure. Închei prezentarea contribuției lui Russu asupra originii și evoluției limbii române, cu deosebire a vocabularului ei, cu elogiul la adresa vorbitorilor ei de-a lungul veacurilor: “Fata de tăcerea binecunoscută a izvoarelor scrise timp de câteva secole cu privire la romani și romani (mai ales în nordul Dunării de Jos și în Carpați), renasterea acestora și consolidarea lor politică au putut să constituie un fel de “surpriza” pentru unii istoriografi moderni, sau chiar să apară ca un “miracol” medieval refacerea unui popor care a străbătut vicisitudini ca puține altele, biruite numai prin forța etnică, vitalitatea și unitatea social-culturală și lingvistică a unui viguros fond social etnic și biologic traco-dacic romanizat” (p. 238). Cartea subsemnatului, AEL, proces istoric universal. Romani și unguri în Transilvania cuprinde două capitole de contribuții personale, netratate în sursele citate, referitoare la asimilarea spontană și factorii care o declanșează și o întrețin, tipurile de suprapuneri și vecinătăți etnice ilustrate printr-o cazuistică de istorie universală, iar celălalt referitor la politicile etnice practicate de-a lungul timpului și metodele folosite pentru asimilarea comunităților cucerite. Cel dintai pune în discuție două notiuni esențiale la o asemenea tematică, cel de autohtonie și cel de alogenie. Autohtononia are un caracter de relativitate, neexistând o autohtonie absolută, nu numai pentru ca presupune o sedentarizare după un proces de migrare, ci și pentru că adesea nu poate fi precizat când a avut loc, în vreme ce alogenia predecesoare unei sedentarizării definitive poate fi precedată de o succesiune de habitate temporare. Aceste procese se leagă și de colonizări și dislocări de populație, ce nu sunt pur spontane, generând împreună cu cele dintai diferite tipologii de întreprinderi etnice. Factorii asimilării spontane mi-au solicitat cel mai mult contribuția proprie, deoarece sunt mai mult deductive decât exemplificative, ce pornesc de la concret la abstract. Am pornit de la faptul că “Asimilarea spontană se realizează prin relații umane și sociale care nu urmăresc scopuri politice: este singurul tip de asimilare care nu poate fi imputat nimănui, nu are un scenariu prealabil și nici un scop final. Un prim factor de asimilare este superioritatea civilizației materiale și spirituale a uneia din comunități în raport cu alta/altele convietuitoare. Comunitatea mai avansată pe latura ei materială se impune majorității producătorilor, iar prin cea spirituală la nivelul elitelor. Comunitatea având un avans de civilizație posedă, de regulă, o tehnologie productivă mai elaborată, ce devine model pentru majoritatea producătorilor celelalte comunități în agricultura, meșteșuguri (industrie), și construcții. Avansul în civilizația materială da castig de cauză și limbii comunității care o posedă. În ochii oamenilor de rând superioritatea civilizației spirituale are un ascendent asupra civilizației spirituale, dar dintre componentele acesteia limba se impune ca un imperativ. Din rațiuni economice, mai ales nevoii de colaborare în munca, ea capătă valențe asimilante. Dacă ea constituie și limba dominantă a schimburilor de produse și servicii, aceasta se impune și mai evident. Ovid Densusianu explica asimilarea celor mai multe popoare de către romani prin “inferioritatea în care se gaseau bastinașii fata de romani” (Istoria limbii romane, vol. 1, Ed. științifică, 1961, p. 20).

Un al doilea factor determinant în asimilarea spontană este raportul numeric între membrii a două comunități suprapuse. O disproporție vadită a unei comunități cu un nivel mai înalt de civilizație naturalizată în spațiul de locuire al uneia

mult mai numeroasă și având un nivel de dezvoltare mai scăzut anulează avantajul avansului de civilizație și poate duce la asimilarea ei. Anglia, de exemplu, n-a putut fi romanizată deoarece “prea puțini romani au fost atrași de această țară cu clima instabilă” (GM. Trevelyan, *Istoria ilustrată a Angliei*, Ed. științifică, 1975, p. 49). Superstratul anglo-saxon a dus la deromanizarea slabei proporții de populație celto-romana, dar devenind limba asimilantă a “absorbit” un mare procent de cuvinte din limba latină, supunându-le foneticii proprii. Acest exemplu demonstrează că o AEL poate fi reversibilă. Puternica romanizare a Nordului Africii și Orientului Apropiat nu a rezistat în fața aflului populației arabe sedentarizate aici ca urmare a cuceririlor survenite la câteva decenii după moartea lui Mahomed, Aceasta a arabizat o zonă ce ar fi rămas română fără aceste cuceriri. O altă contribuție proprie prezentată în cartea AEL, proces istoric universal, este conținută în capitolul Politici etno-lingvistice. Ea porneste de la ideea că în cadrul politicii generale a unui stat cât decît polietic devine inevitabilă o componentă ce poate fi numită politica etnolingvistică. Ea se impune în mod imperativ, fiind un set de măsuri impuse de o situație dată. De aplicarea ei depinde uneori înșasi existența statului în granițele prezente. De regulă etnia dominantă numeric, ori numai politic, își impune supremația prin promovarea în principalele funcții a unor conationali. Originea lor etnică constituie o garanție a fidelității față de unitatea statului în orice situație. În urma cuceririi, povara fiscală este plasată pe umerii celor cucerți și se deschid noi rezerve de funcții în favoarea clasei politice a comunității dominante, solul și subsolul noilor teritorii oferă noi surse de îmbogățire pentru cuceritori, însă aceștia trăiesc adesea într-o stare de continuă alertă, având obsesia unui grup asediat în mijlocul unei mase ostile. Pana la extensia asimilării celor cucerți, dacă aceasta se produce datorită unei politici bine gândite și consecvență, etnia cuceritoare își expune floarea tineretului la un risc permanent și la pierderi dureroase pentru a-și menține hegemonia și interesele. Pe măsura integrării celor cucerți și a diminuării ostilității lor fata de cuceritori, între cele două comunități se produce treptat o apropiere și, în final, o fuziune. Din această fuziune rezultă o nouă etnie, pe fondul celei asimilante lingvistice și etnologic. Dacă aceasta cuprinde teritoriul mai multor populații autohtone acesta este unificat fără frontiere, chiar dacă provinciile au nume distincte, și conducere, respectiv capitale locale. Unele mari imperii au renunțat din rațiuni geopolitice la noi cuceriri și anexiuni la un moment dat, instituind precum cezarii Romei Pax romana. Greutatea de a apăra o graniță prea lungă și de a recruta noi și noi efective, în condițiile unor atacuri aproape neîntrerupte ale unor migratori dornici de jaf, l-a determinat pe împăratul Traian să înceteze noi cuceriri după anexarea Daciei și Mesopotamiei. Romanizarea imperiului cezarilor fiind “povestea” cea mai de succes a imperialismului teritorial, merită să-l facem studiu de caz al metodelor celor mai raționale de asimilare (deznaționalizare). Metoda pe care am considerat-o ca fiind cea mai eficientă și avută în vedere de factorii politici raționali s-a dovedit a fi cea a instituirii unui sistem de privilegii și discriminării etnice care să nu creeze discrepanțe insurmontabile între cuceritori și cucerți și să permită unui doritor de asimilare să acceseze în rândurile în rândurile etniei cuceritoare prin îndeplinirea unor condiții posibil de realizat. (Mahomed le-a impus celor ce vor să-i devină adepți ca nu le cere condiții ce nu pot fi împlinite). Cezarii romani i-au atras pe provincialii romani cucerți să se integreze în rândurile romanilor cuceritori prin adoptarea limbii latine și culturii romane, inclusiv a unor nume romane, prin incorporarea tinerilor de vârstă corespunzătoare în armata română, satisfacerea serviciu militar, respectarea legilor romane, inclusiv plata taxelor și impozitelor plătite de toți cetățenii (inclusiv creștinii au acceptat aceste ultime deziderate prin porunca hristică: dati Cezarului ce-i a Cezarului și lui Dumnezeu ce-i a lui Dumnezeu).

*Spitalul de
Pneumoftiziologie
"Dr. Nicolae Rusdea"*

*Spitalul de Boli
Infecțioase și
Psihiatrie*

*Spitalul Județean de Urgență
"Dr. Constantin Opreș"*

